

Z Á S A D Y

OCHRANY, OBNOVY A PREZENTÁCIE HODNOT

PAMIATKOVEJ ZÓNY MESTA ZLATÉ MORAVCE

V Topoľčanoch, december 2006

Spracovatelia: Ing. arch. Eva Gažiová
Anna Jurišová
Ivan Bielik
Ing. Darina Ulrychová, CSc.
Mgr. Peter Bisták

**I. URBANISTICKO – HISTORICKÝ VÝSKUM PAMIATKOVEJ ZÓNY
MESTA ZLATÉ MORAVCE**

TEXTOVÁ ČASŤ

A. Vstupné údaje

A.1. Požiadavka a dôvod realizácie urbanisticko-historického výskumu

Požiadavka na vypracovanie súhrnného urbanistického materiálu pre Pamiatkovú zónu Mesta Zlaté Moravce v zmysle zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov vyplynula z dôvodu absencie podrobnejších Zásad ochrany, obnovy a prezentácie hodnôt pamiatkovej zóny mesta Zlaté Moravce nadväzujúcich na Návrh na vyhlásenie pamiatkovej zóny v Zlatých Moravciach z roku 1994, vzhľadom na plánované nové spracovanie a schválenie Územného plánu mesta Zlaté Moravce (r. 2007-2008), ako i rozmachu prebiehajúcej stavebnej aktivity na území mestskej pamiatkovej zóny a uplatňovanie záujmov ochrany pamiatkového fondu v pamiatkovom území.

Spracované a následne schválené Zásady ochrany pamiatkového územia Zlaté Moravce sa stanú súčasťou územného priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia a budú zapracované do zmien územnoplánovacej dokumentácie, ktoré v roku 2007 pripravuje Mesto Zlaté Moravce v súlade s § 30 ods. 4 zákona 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov.

A.1.2. Údaje o zadaní a spracovaní dokumentácie urbanisticko-historického výskumu

Pracovná úloha bola Krajskému pamiatkovému úradu Nitra, pracovisku v Topoľčanoch zadaná z vlastného podnetu KPÚ, ako i z dôvodu prípravy zmien Územnoplánovacej dokumentácie mesta Zlaté Moravce. Plnenie úlohy sa začalo pracovným rokovaním v mesiaci apríl 2006 na Krajskom pamiatkovom úrade Nitra. Následne bola uskutočnená obhliadka pamiatkovej zóny s podrobným odfotografovaním a dokumentovaním každého objektu ako i jeho architektonickým, historickým a umeleckým rozborom. Paralelne s rozborom územia v mesiacoch máj až august 2006 prebiehalo aj zhromažďovanie topografických a archívnych podkladov, špecializovanej literatúry a relevantných odborných materiálov spracovávaných od roku 1979 po súčasnosť. V mesiacoch september - november pokračovala práca vyhodnocovaním a spracovávaním vývoja stavebno-historických štruktúr vychádzajúcich z čiastkových architektonicko-historických a umelecko-historických výskumov, so zapracovaním výsledkov archeologických výskumov a údajov

o predpokladaných archeologických náleziskách z hľadiska návrhu na riešenie aktuálnych problémov vyplývajúcich zo zmeny funkčného využitia objektov v poslednom desaťročí, ako aj pozostatkov z minulého obdobia. Podklady k spracovaniu časti „Archeológia“ sme získali od Archeologického ústavu SAV v Nitre a Mgr. Petra Bistáka z Krajského pamiatkového úradu Nitra. Odborná pracovníčka Ing. Darina Ulrychová, CSc. z Krajského pamiatkového úradu Nitra uskutočnila monitorovanie, vyhodnotenie a návrh regulatív vo vzťahu ku kultúrno-historicky formovanej zeleni ako špecifickej problematiky, ktorej je potrebné venovať zvýšenú pozornosť. Po spracovaní vstupných údajov nasledovalo prehodnotenie získaného materiálu a vytvorenie si názoru na celkové riešenie problematiky. Adjustačné práce boli realizované v mesiacoch november až december.

Odborné konzultácie na úrovni Krajského pamiatkového úradu Nitra, Mesta Zlaté Moravce - Oddelenia stavebného poriadku, územného plánu a architektúry pozostávali z názorovej diskusie a konkrétneho pohľadu na problémové časti zásad s možnosťami prezentácie a určenia regulatív pre prezentovanie pamiatkového fondu územia.

Z dôvodu prírodnej skladby územia, prehľadnosti pamiatkovej zóny sme pristúpili k rozdeleniu jej územia na bloky, čo umožňuje lepšiu grafickú orientáciu. Na základe rozboru urbanizmu pamiatkovej zóny, vývoja mesta Zlaté Moravce a určenia miery zachovania parcelácie sme územie pamiatkovej zóny rozdelili do VIII. blokov.

Rozdelenie územia pamiatkovej zóny do blokov vychádza z urbanistického a stavebného vývoja zóny, objektovej skladby, miery zachovania, resp. narušenia parcelácie územia pamiatkovej zóny a predpokladaných možnosti revitalizácie narušenej parcelácie. Postupnosť číslovania blokov je daná vývojom urbanizmu a jeho mierou zachovania.

Pri urbanisticko-historickom výskume sme doplnili metodiku „Usmernenie Pamiatkového úradu k spracovaniu výskumnej dokumentácie pamiatkových území“ o bod C.1. Zoznam parciel nachádzajúcich sa v jednotlivých blokoch pamiatkovej zóny mesta Zlaté Moravce.

Pri vyhodnocovaní získaných údajov o jednotlivých objektoch nachádzajúcich sa v pamiatkovom území podľa metodiky Pamiatkového úradu SR sa ukázala nutnosť ich stručného, prehľadného a komplexného spracovania. Všetky informácie boli sústredené do pracovného materiálu, tzv. “Evidenčného listu“ – bližšie v kapitole G. Charakteristika pamiatkových hodnôt územia. Ide o aktualizáciu architektonicko-urbanistického výskumu prom. hist. A. Jursu z roku 1991, ktorý si vyžadoval obširnejšie vypracovanie prieskumu. V rámci spracovania Zásad ochrany pamiatkovej zóny mesta Zlaté Moravce boli podrobnejšie vyhodnotené jednotlivé objekty, a to z hľadiska stavebno-historického vývoja ako špecifikácie ich pamiatkových hodnôt.

B. Základné údaje o území

B.1. Názov pamiatkového územia podľa vyhlásenia

Pamiatková zóna Zlaté Moravce

B.2. Názov obce a katastra

Mesto Zlaté Moravce

Katastrálne územie Zlaté Moravce

Okres Zlaté Moravce

B.3. Vyhlásenie pamiatkového územia

Pamiatkovú zónu Zlaté Moravce vyhlásil Okresný úrad Nitra formou vyhlášky č. 1/94 dňa 1. marca 1994, uverejnenou vo Vestníku vlády SR, čiastka 4 zo dňa 14.12.1994. Vyhláška Okresného úradu Nitra č. 1/94 zo dňa 1. marca 1994 o vyhlásení pamiatkovej zóny centra mesta v Zlatých Moravciach nadobudla účinnosť dňom 14.12.1994.

C. Parcelné vymedzenie hraníc pamiatkového územia

Parcelné vymedzenie hraníc pamiatkového územia bolo spracované na podklade kópie aktuálnej katastrálnej mapy v mierke 1:1000, dodanej Katastrálnym úradom v Nitre, Správou katastra Zlaté Moravce v mesiaci máj 2006.

Východzím bodom hranice pamiatkovej zóny je južný, lomový bod hranice pozemku parcela č. 102/1, na križovaní Dlhej ul. a Štefánikovej ul. Od východzieho bodu pokračuje hranica južným smerom po južný lomový bod na hranici pozemku parcela č. 68/1. Tu sa hranica v pravom uhle lomí a pokračuje západným smerom, po južných stranách parciel 68/1, 68/3, 67, 60, 59/1, 58, 54, 53. Od južnej strany parcely č. 53 sa hranica lomí v pravom uhle a po hranici medzi parcelou 38 a 3660/2 južným smerom pokračuje k Ulici SNP. Túto križuje smerom k parcele č. 1888/1, t.j. k pozemku cintorína. Tu hranica pamiatkovej zóny kopíruje hranicu pozemku cintorína, smerom východným, južným a západným. Smer západný ide súbežne s Prílepskou ulicou, parc. č. 1948/2, 1948/1 1947. Pri parcele č. 1851/1, hranica križuje kolmo Prílepskú ul. k východnému rohu parcely 1844/1. Prechádza po východnej strane tejto parcely južným smerom priamo až k Spojovacej ulici. Hranica pamiatkovej zóny tu nie je totožná s priebehom hraníc parciel v katastrálnej mape. Križuje parcely č. 1838,

1835, 1829, 1827, 1823/1-2, 1820, 1819, 1813/2. Krátko prechádza po východnej strane parc. č. 1810 a po hranici medzi parc. č. 1808 a 1812/7. Ďalej južným smerom križuje parcely 1805/1, 1805/3 1802/2 a 1799 k hranici Spojovacej ul. parc. č. 5786/1. Hranica sleduje Spojovacu ulicu SZ smerom k Ul. Svätoplukovej. Pritom kolmo križuje Sládkovičovú ulicu. Na západnom rohu parcely č. 1741sa lomí v pravom uhle severným smerom, po západnej hranici parciel 1741, 1740, 1737, 1732, 1731/1, 1729, 1728/2, 1727/2, 1726/1, 1724, 1723, 1717, 1716, 1711, 1710/3. Kolmo križuje Ul. 1. mája, parc. č. 1910 a smeruje k južnému okraju parcely č. 1693. Po hranici tejto parcely najprv západným a po lome severným smerom k južnému rohu parcely 1691/2. Od tohto lomového bodu hranica PZ pokračuje západným smerom po južných hraniciach parciel 1691/2, 1691/1, 1569, 1572, 1573, 1588/6, 1596, 1595, 1594, 1519, 1621/10, 1621/9, 1621/2. Prístupovú cestu k obchodnému domu parcelu č. 1640/4 kolmo križuje. Po hranici prístupovej komunikácii severne k lomovému bodu na parcele č. 1636/4, 1636/3, 1653/3, 1538/6 k Ul. S. Chalúpku, parc. č. 1914, ktorú križuje smerom k južnému lomu parcely 1533. Po južnej hranici tejto parcely ide hranica smerom k autobusovej stanici po južnej hranici parciel 1539, 1514, 1513 a 1510/3. Na západnom lome hranice parcely 1510/3 sa hranica pamiatkovej zóny lomí severným smerom k Župnej ulici. Túto kolmo križuje, čím sa dostáva na severnú stranu námestia. Smeruje k západnému rohu parcely č. 700/6. Túto obchádza severne a ďalej po severných a severovýchodných hraniciach parciel 700/1, 700/2, 700/3, 694/2, 691/5, 692/2, 689/2, 710/2, 676/3 a 1937/1 smeruje k Ul. robotníckej, parc. č. 1936. Ulicu kolmo križuje. Smeruje kolmo k oploteniu, severnému rohu parcely č. 658/13. Prechádza po severnej hranici tejto parcely, priamo križuje parcelu 658/22. Ďalej kopíruje severné hranice parciel 658/28, 658/19, 599/2 a 575. V najsevernejšom rohu tejto parcely sa lomí v pravom uhle a po jej severovýchodnej hranici pokračuje k Ul. budovateľskej. Túto kolmo križuje smerom k severnému rohu parcely č. 130/1. Túto parcelu a parcelu č. 129 obchádza po severovýchodnej hranici, kolmo k Štúrovej ulici. Ulicu kolmo križuje k parcele 127. Kolmo sa lomí severným smerom k severnému rohu parcely č. 126. Tu sa v pravom uhle lomí a východným smerom, po severnom okraji parciel 126, 121/1, 121/2, 118/1, 118/2, 111, 110, 108/5, 107/1, 107/4 105/2, 104/1, 97, 98/2 na koniec bloku k Ul. dlhej. V tomto bode sa hranica pamiatkovej zóny lomí v pravom uhle južným smerom k východnému bodu, čo je južný lomový bod na hranici pozemku parc. č. 102/1.

C. 1. Zoznam parciel nachádzajúcich sa v pamiatkovej zóne mesta Zlaté Moravce

Blok I

1508, 1509/1, 1511, 1512/1, 1512/2, 1521/3, 1518/2, 1519, 1520, 1521/1, 1521/4, 1913/1, 1914, 1674, 1675, 1673, 1676/1, 1676/2, 1676/3, 1676/4, 1676/5, 1676/6, 1676/7, 1676/8, 1676/9, 1678/3, 1678/4, 1677, 1679/1, 1679/2, 1679/3, 1679/4, 1679/5, 1679/6, 1680, 1681, 1682, 1683, 1684, 1685, 1686/1, 1686/2, 1687/1, 1687/2, 1688, 1950, 1912, 1913/1, 1915, 1621/1, 1621/2, 1621/3, 1621/4, 1621/5, 1621/6, 1621/7, 1621/8, 1621/9, 1621/10, 1621/14, 1621/15, 1621/16, 1621/17, 1620/5, 1620/6, 1617/1, 1617/2, 1617/3, 1619, 1594, 1598, 1599, 1602, 1603, 1607, 1608, 1610, 1595, 1596, 1597, 1600, 1601, 1604, 1605, 1608, 1609, 1583, 1588/6, 1587, 1586/1, 1586/2, 1585/1, 1585/2, 1584, 1580, 1579, 1576, 1577, 1573, 1575, 1572, 1571/1, 1571/2, 1571/3, 1571/4, 1571/5, 1571/6, 1571/7, 1571/8, 1570/1, 1570/2, 1570/3, 1570/4, 1569, 1690, 1690/1, 1690/2, 1698, 1699, 1700, 1701, 1702/1, 1701/2, 1703, 1704, 1705/1, 1705/2, 1696, 1697, 1695/1, 1695/2, 1695/3, 1695/4, 1695/5, 1695/6, 1694, 1693, 1706/1, 1706/2, 1707, 1708/1, 1708/2, 1708/3, 1909, 1946, 1943, 1, 2, 6, 1904, 574, 575, 598, 599/1, 599/2, 600, 603/1, 603/2, 601, 602, 614, 615, 616/2, 619, 617, 618, 620/1, 620/2, 620/5, 620/6, 620/7, 620/9, 620/10, 620/11, 621, 622, 623, 625, 627, 630, 633, 634, 635, 629/1, 629/2, 624, 631, 632, 626, 646, 637/1, 637/2, 638, 639, 651/1, 640, 643/8, 640/1, 640/2, 641/1, 641/2, 642/1, 642/2, 642/3, 642/4, 642/5, 643/2, 643/3, 643/4, 643/5, 643/6, 643/7, 645/1, 645/2, 645/3, 645/4, 645/5, 645/6, 645/7, 645/8, 645/9, 645/10, 645/11, 650/1, 650/2, 650/3, 650/4, 648/1, 648/2, 648/3, 651, 652, 655/2, 658, 658/1, 658/2, 658/3, 658/4, 658/5, 658/6, 658/7, 658/8, 658/9, 656, 1536, 670, 669, 668, 667, 666/1, 666/2, 666/3, 1937/1, 1937/2, 664, 665/1, 665/2, 665/3, 672/1, 672/2, 671/1, 671/2, 671/3, 671/4, 671/5, 671/6, 673, 674, 676/1, 676/3, 676/4, 676/5, 676/6, 710/2, 677, 678/1, 678/2, 690/1, 690/2, 689/2, 691/1, 691/2, 691/3, 691/4, 691/5, 691/6, 691/7, 697/1, 697/2, 697/3, 697/5, 694/1, 694/2, 700/1, 700/2, 700/3, 700/6, 700/7, 1910;

Blok II

30, 31, 32, 41, 42, 43, 46/1, 46/2, 44/1, 44/2, 45/1, 45/2, 45/3, 45/4, 49/1, 49/2, 49/3, 50, 51, 52, 53, 55/1, 55/2, 55/3, 54, 57, 58, 59/1, 59/2, 60, 61, 62, 63/1, 63/2, 63/3, 63/4, 64, 65, 66, 67, 68/1, 68/2, 68/3, 97, 98/1, 98/2, 98/3, 100/1, 100/2, 101, 102/1, 102/2, 103, 104/1, 105/2, 106, 107/1, 107/4, 108/1, 108/2, 108/3, 108/4, 108/5, 108/6, 109, 110, 111, 112/1, 112/2, 113, 114, 117/1, 117/2, 118/1, 118/2, 115, 116, 121/1, 121/2, 122/1, 122/2, 122/3, 123, 124, 125, 126, 127;

Blok III

1710/1, 1710/2, 1710/3, 1711, 1712, 1715, 1716, 1717, 1718/1, 1718/2, 1719, 1720, 1721, 1723, 1724, 1725, 1726/1, 1726/2, 1727/1, 1727/2, 1728/1, 1728/2, 1729, 1730, 1731/1, 1731/2, 1732, 1733, 1734, 1735, 1736, 1737, 1738, 1739, 1740, 1741, 1742, 1743, 1852/1, 1852/2, 1850/1, 1850/2, 1850/3, 1842, 1843, 1844/1, 1851/1, 1851/2, 1849, 1840/1, 1840/2, 1840/3, 1840/4, 1840/5, 1840/6, 1840/7, 1840/8, 1840/9, 1840/10, 1841/1, 1841/2, 1841/3, 1841/4, 1838, 1839, 1834, 1833, 1828, 1826, 1835, 1829, 1827, 1825/1, 1825/2, 1823/1, 1823/2, 1822, 1820, 1818/1, 1818/2, 1819, 1821, 1816/1, 1816/2, 1815/3, 1815, 1814/1, 1814/2, 1813/2, 1809, 1810, 1808, 1807, 1806/1, 1806/4, 1805/3, 1801/1, 1801/2, 1801/3, 1801/4, 1802/1, 1802/2, 1800, 1799;

Blok IV

7/1, 7/2, 7/3, 7/4, 7/5, 7/6, 7/7, 7/8, 7/10, 7/11, 7/12, 7/13, 7/14, 7/15, 7/16, 7/17, 7/18, 25, 27, 29, 1901, 130/1, 130/2, 129, 128, 3, 33, 34, 35, 36, 37, 40, 1905;

Blok V

1507, 1509/2, 1510/1, 1510/2, 1510/3, 1512/2, 1513, 1514, 1515, 1516, 1517, 1518/1, 1522, 1523/1, 1523/2, 1524, 1525, 1526, 1527, 1528, 1529, 1530, 1531, 1532, 1533, 1535/1, 1535/2, 1636/1, 1636/2, 1636/4, 1640/4, 1653/3, 1672;

Blok VI

658/1, 658/10, 658/12, 658/13, 658/14, 658/19, 658/20, 658/21, 658/22, 658/26, 658/27, 658/28, 597;

Blok VII

1866, 1867, 1888/1, 1888/2, 1888/3, 1889.

Blok VIII

1885, 1884/1, 1884/2, 1881/2, 1880/1, 1880/3, 1876, 1870/1, 1870/2, 1870/5, 1875/1, 1875/2, 1880/2, 1878, 1881/2, 1854/1, 1854/2, 1855/3, 1853/1, 1853/2, 1853/3, 1857/1, 1857/2, 1857/3, 1881/7, 1881/19, 1865, 1881/8, 1881/6, 1881/1, 1881/5, 1881/9, 1888/4, 1947.

D. Parcelné vymedzenie hraníc ochranného pásma pamiatkového územia

Pamiatková zóna Zlaté Moravce nemá vyhlásené ochranné pásmo a jeho vymedzenie nie je potrebné ani v budúcnosti, nakoľko samotné územie pamiatkovej zóny s jej súčasným vymedzením hraníc je pre zachovanie historických objektov plne dostačujúce.

E. Údaje o východiskových materiáloch

E. 1. Prehľad spracovaných územnoplánovacích dokumentácií a štúdií s overením ich právoplatnosti

- E.1.1. ÚPN SÚ Zlaté Moravce - Územné a hospodárske zásady, vyprac. Stavoprojekt, a. s., Nitra, august 1998; schválené MsZ Zlaté Moravce dňa 8.12.1998
- E.1.2. Koncept riešenia ÚPN SÚ Zlaté Moravce, vyprac. Stavoprojekt, a. s., Nitra, august 1999; schválené MsZ Zlaté Moravce dňa 30.11.1999
- E.1.2. Aktualizácia ÚPN-SÚ Zlaté Moravce - návrh riešenia, vyprac. Stavoprojekt, a.s., Nitra, 05/2000; schválené MsZ Zlaté Moravce dňa 15.3.2001

E. 2. Mapové podklady

- E.2.1. Katastrálna mapa v mierke 1:1000, Katastrálny úrad Nitra, Správa katastra Zlaté Moravce, máj 2006, mapové listy 0-1/14, 0-1/32, 0-1/34, 0-1/41, 0-1/42, 0-1/43
- E.2.2. Štátna mapa odvodená v mierke 1:5000, Katastrálny úrad Nitra, Správa katastra Zlaté Moravce, november 2006-11-24
- E.2.3. Mapa v mierke 1:10 000, Slovenský ústav geodézie a kartografie Bratislava, 1981, sprac. Geodézia š. p. Žilina, vyšlo v r. 1990

E. 3. Staršie prieskumy a výskumy

-

E.4. Archívne materiály:

- E.4.1. Zlaté Moravce – Zásady pamiatkovej starostlivosti pre historické jadro mesta, KSŠPSaOP, Bratislava – Hrad, Ing.arch. D. Ferusová, Ing.arch. R. Hriadelová, Bratislava, január 1980; Archív: KPÚ Nitra, č. 176, zn. 62.1/T-C
- E.4.2. Návrh na vyhlásenie pamiatkovej zóny v Zlatých Moravciach, vypracoval: Prom. hist. A. Jursa, ÚPS Bratislava, máj 1991; aktualizovala: PhDr. D. Ilievová, PÚ Bratislava, stredisko Nitra, január 1994; Archív: KPÚ Nitra, č. 571, zn.62.1/T

E.5. Odborná literatúra, ďalšie pramene:

- E.5.1. Batora, M. - Zaťko, M. 1998: Zlaté Moravce. Mestský úrad Zlaté Moravce 1998
- E.5.2. Biely, P. 2005: Milénium Tekova. Aprint s.r.o., s.105-108
- E.5.3. Bielich, M. 2004: Výskum v Zlatých Moravciach. AVANS v r. 2003, Nitra, s. 37-38
- E.5.4. Ďuriš, J. 2003: Záchranný výskum v Zlatých Moravciach. AVANS v r. 2002, Nitra, s. 29-31
- E.5.5. Ruttkayová, J. – Ruttkay, M. 1991: Archeologické nálezy v zbierkach Mestského múzea v Zlatých Moravciach. Nitra

- E.5.6. Ruttkayová, J. – Ruttkay, M. 2002: Záchranný výskum stredovekej osady v Zlatých Moravciach. AVANS v r. 2001, Nitra, s. 171-175
- E.5.7. Ruttkayová, J. – Ruttkay, M. 2002: Záchranný výskum stredovekej osady v Zlatých Moravciach. Archaeologia Historica 27, Brno, s. 447-461
- E.5.8. Zlaté Moravce – Zásady ochrany pamiatkovej zóny, AÚ SAV, Nitra, 2006
(vyjadrenie zn. R/v/2006/229 zo dňa 11.12.2006 spolu s prílohami)

E.6. Legislatívne podklady

1. Ústava Slovenskej republiky
2. Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov
3. Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov
4. Zákon č. 237/2000 Z. z. v znení zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku
5. Zákon č. 479/2005 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku
6. Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov
7. Zákon č. 173/2004 Z. z. o katastri nehnuteľnosti a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam
8. Deklarácia NR SR o ochrane kultúrneho dedičstva č. 91/2001 Z. z.
9. Dohovor na ochranu kultúrnych statkov za ozbrojeného konfliktu – UNESCO, Haag, 1954 (Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 94/1958 Zb.)
10. Dohovor o opatreniach zákazu a zamedzenia nedovoleného dovozu, vývozu a prevodu vlastníctva kultúrnych statkov - UNESCO, Paríž, 1970 (Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 15/1980 Zb.)
11. Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva – UNESCO, Paríž, 1972 (oznámenie č. 159/1991 Zb.)
12. Európsky dohovor č. 143. Európsky dohovor o ochrane archeologického dedičstva. Valletta 1992
13. Európsky dohovor č. 121. Európsky dohovor o ochrane architektonického dedičstva Európy. Štrasburg 1990
14. Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 55/2001 Z. z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii
15. Vyhláška MK SR č. 16/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu
16. 216/2004 Nariadenie vlády Slovenskej republiky, ktorým sa ustanovujú oblasti utajovaných skutočností
17. Zákon č. 596/2002 Z. z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov

F. Historický a urbanisticko – architektonický vývoj územia

F.1. Stručný historický a stavebný vývoj

Erb mesta: V modrom štíte dva skrížené kľúče – zlatý a strieborný – a nad nimi strieborný polmesiac a zlatá hviezda.

Historickou predlohou erbu Zlatých Moraviec je symbol na pečatidle zo 16. storočia. Dva skrížené kľúče podľa kresťanskej ikonografie symbolizujú sv. Petra. Skúsenosti z vývoja mestskej heraldickej tvorby vedú k predpokladu, že symbol Zlatých Moraviec má počiatky hlboko pred 16. storočím, keď tu zrejme stál dnes zabudnutý farský kostol zasvätený sv. Petrovi.

F.1.1. Stručný prehľad dejinného vývoja mesta Zlaté Moravce

Vznik Zlatých Moraviec úzko súvisí s osídlením horného Požitavia. Archeologické výskumy v meste i v celom príľahlom území dokazujú pradávnosť osídlenia už od mladšej doby kamennej. Nálezy z obdobia neolitu, bronzu, ale i rímskej kultúry nasvedčujú pomerne kontinuálnemu a hustému osídleniu. Slovania sa v oblasti Požitavia vyskytujú už v 5. a 6. storočí, pričom dôležitý je nález zlatého kríža z obdobia veľkomoravskej ríše priamo v Zlatých Moravciach, ktorý dokladá existenciu novej kresťanskej ideológie a azda aj pôvodnú ťažbu zlata ryžovaním z rieky Žitavy a možno i zlatníckej výroby s počiatkami pripisovanými Kumánom.

Zlaté Moravce sa svojou centrálnou polohou postupne stali hospodárskym a kultúrnym centrom hornožitavskej oblasti. Rozvinuli sa v priestore medzi pôvodne silnými centrami beňadického opátstva, založeného v roku 1075 a Zoborského kláštora v Nitre, v rámci ktorého je aj prvá zmienka o Zlatých Moravciach v názve „Maurod“. Už od konca 13. storočia takmer celé dve storočia na hrade Gýmeš (dnes Jelenec) v oblasti mocensky vládli Forgáchovci, neskôr v Topoľčiankach rodina Topolcsanyiovcov, ktorí vytvorili systém verejnej správy ovládanej vysokou šľachtou. Zlaté Moravce boli trvale v područí cirkevnej a šľachtickej vrchnosti a až v súpisovej knihe z roku 1564 sa prvýkrát spomínajú ako oppidum Matoth, keď predtým v roku 1552 získali od kráľa Ferdinanda stoličný erb, od ktorého sa odvíjal znak mesta (skrížené kľúče so zlatou hviezdou, polmesiacom a nápisom SIGILLUM CIVITATIS MAROT – identifikovaný podľa reprodukcie diela TAGANYI ALTENBURGER RUMBOLD z roku 1880).

Veľmi nepriaznivo do života hornožitavskej oblasti a priamo i Zlatých Moraviec zasiahli početné turecké výpravy. Turci viackrát vyplienili Zlaté Moravce a okolité obce, prvýkrát v roku 1530, potom v roku 1573 a za Agu Omera z Ostrihomu aj v roku 1631. Ani

17. storočie neprinieslo pre mesto a okolie kludnejšie obdobie. Poznamenané bolo nielen permanentnými vojenskými zrážkami s Turkami až do ich porážky v roku 1652 pri Veľkých Vozokanoch, ale aj proti habsburským povstaniam, ktoré vyvrcholili v roku 1708 porážkou vojsk Františka II. Rákoczyho a následným Satmárskym mierom. Prehrou Františka II. bol postihnutý aj Šimon Forgách, jeho verný spojenec, ktorý sa v roku 1711 uchýlil do Poľska. Zlaté Moravce s okolím po ňom v roku 1718 získal Juraj Paluška, ktorého rod mal mesto v držbe až do svojho vymretia v roku 1779. Podľa údajov z roku 1715 Zlaté Moravce sa uvádzali ako Maroth a boli vojenskými udalosťami veľmi zničené, v počte obyvateľstva značne preriedené.

O rozvoj Zlatých Moraviec sa podstatne zaslúžili Paluškovci. Napriek tomu, že už v 17. storočí v Zlatých Moravciach niekoľkokrát zasadalo stoličné zhromaždenie, sídlom Tekovskej stolice sa stali až v prvej polovici 18. storočia. Župný dom vznikol v roku 1735 barokovou prestavbou staršieho renesančného objektu zo 17. storočia, ktorý vtedajší majiteľ Juraj Paluško predal Tekovskej stolici za 50 tisíc zlatých. Paluškovcom patrila aj dom na druhej strane dnešného Župného námestia (č. 9), pôvodne barokový zo 17. storočia, v ktorom údajne bol zájazdový hostinec. Ďalej sa uvádza, že začali aj s výstavbou kaštieľa (podľa všetkého dnešné krídlo so zamurovanými arkádami) a svoj podiel mali aj na založení príľahlého parku.

V rozvoji Zlatých Moraviec pokračovali príslušníci rodiny Migazziovcov. Panstvo Paluškovcov v roku 1779 získal Christophorus Vincentus Comes de Migazzi, vysoký cirkevný hodnostár, ktorému sa pripisuje výstavba nového barokového farského kostola z roku 1785 (postaveného na mieste pôvodného gotického z prvej polovice 15. storočia), dodnes zachovaného v klasicistickej prestavbe z roku 1823. Z pamätnej tabule z roku 1789, zamurovanej v dnešnej budove osvetového domu a múzea na Župnom námestí č. 1 zisťujeme, že Christophorus de Migazzi sa pričínal o výstavbu barokovo-klasicistickej budovy kaštieľa a pripisuje sa mu tiež v ybudovanie príľahlého grófskeho parku, založeného Paluškovcami. O zveľádovanie mesta sa pričínal tiež Viliam Migazzi, miestny župan, ktorý založil okrášľovací spolok mesta (tento zabezpečil úpravu námestia, výsadbu zelene a komunikačnej siete), i archeologickú a historickú komisiu, založil celokrajinský rybársky časopis a vo svojom parku zriadil chovné rybníky.

Zlaté Moravce sa nerozvinuli do väčšieho mestského celku, mali vidiecky charakter s prevládajúcou poľnohospodárskou produkciou. V roku 1869 mali necelých 2000 obyvateľov. V druhej polovici 19. storočia Viliam Migazzi v meste založil cukrovar, pivovar, neskôr manufaktúru na výrobu kobercov, súkenných látok a niekoľko malých tehelní.

V rokoch 1873 – 1875 postavili župnú nemocnicu, prvú v Tekovskej oblasti. Rozvoju mesta prispela výstavba železnice (1891 – 1894), budova banky (1897) a začiatkom 20. storočia budova finančných úradov a sporiteľňa.

Napriek značnej maďarizácii, najmä po zrušení Matice Slovenskej národnostne Zlaté Moravce zostali slovenské. Povzbudivo sem zasiahlo slovenské národné obrozenie, veľký vplyv mal bernolákovec Vojtech Šimko a štúrovský revolučný básnik Janko Kráľ.

F.1.2. Stavebný vývoj pamiatkovej zóny Zlaté Moravce

Z hľadiska historicko-architektonického hodnotenia zástavby Zlaté Moravce aj napriek významnej polohe a sídla Tekovskej stolice nerozvinuli sa do výrazného mestského útvaru stredovekého typu. Okrem individuálnych architektonicky členených stavieb župného domu a kaštieľa, ku ktorým sa radí aj farský kostol a niekoľko málo domov na hlavnom námestí, podstatná časť zástavby bola značne rustikálna, vybudovaná z nepálenej tehly a pokrytá slamou. Napriek existencii cechov – mlynárskeho – spomínaného už v 16. storočí, čižmarskeho, krajčírskoho, kožušničkeho, kolárskeho, kováčskeho a zámočníckeho, remeselná výroba nebola dominantná. Prevažujúce bolo poľnohospodárstvo, preto mesto malo ráz väčšej sedliackej dediny, čomu zodpovedala aj individuálna typológia väčšiny domov s hospodárskym zázemím. V Zlatých Moravciach sa nevyskytujú murované domy s typickými klenutými sieňami a prejazdmi, ako je to v iných západoslovenských historických mestách. V Zlatých Moravciach sa budovali domy zastavané do hĺbky parcely s dvojdielnou dispozíciou, do ulice orientovanou obytnou časťou s dvojosovou fasádou so vstupným otvoreným, alebo krytým podbráním. Pravdepodobne až v potureckom a postprotihabsburskom období, v čase rozmachu spájaním dvoch úzkych parciel a domov vznikol typ so širokou uličnou frontou a stredne situovaným, zväčša krytým podbráním. V značnom počte sa vyskytujú aj generačné dvorné krídla s jednoduchou aditívnou skladbou jedno a dvojpriestorových obydlí s osobitným vstupom.

Celkove zástavba historického jadra je charakterizovaná ako nízko podlažná – jedno a ojedinele dvojpodlažná s najstaršími objektmi zo 17. a 18. storočia, ktorú dokladujú uvádzané stavby kaštieľa, župného domu, farského kostola a domu - hostinca na námestí A. Hlinku. Ostatná zástavba v historickom jadre sa prevažne prezentuje slohovým výrazom 19. storočia, najmä romantizmom a eklektizmom, z ktorých k najvýznamnejším patrí budova Župnej nemocnice na Bernolákovej ulici z rokov 1873 – 1875, budova banky na Župnej ulici z roku 1897 a nakoniec secesnou budovou finančných úradov na ulici SNP z rokov 1902 – 1904. V romantickom a eklektickom slohu bolo nielen postavených, ale aj prefasádovaných

veľa starších meštianskych domov – no ani tento výraz nezostal v meste intaktný. Interiér ulíc historického jadra, najmä mestské priestory, boli v 20. storočí značne pozmenené novodobými prestavbami obchodov a fasád odstránením, alebo prekrytím slohových prvkov a ich nahradenie hladkými tvrdými omietkami. Prevažujúci výraz dnešných fasád s romantickými a eklektickými prvkami z druhej polovice 19. storočia zdanlivo stavebný vývoj týchto domov posúva len do tohto obdobia. Z uvedeného dôvodu historické prostredie hlavných ulíc starého mesta z dejinného hľadiska vyznieva pomerne mlado, historizujúco z obdobia 19. storočia, navyše vplyvom novodobej nevýraznej prestavby v druhej polovici 20. storočia aj torzálné. Je reálny predpoklad, že až budúci hĺbkový prieskum fasád a murív starých domov dá nálezové možnosti pre kompletizáciu porušeného historicko-architektonického výrazu nielen 19. storočia, ale aj staršieho obdobia.

Napriek uvedeným novodobým prestavbám a úpravám domov historické prostredie starého mesta, viac hmotovou gradáciou a skladbou ako architektonickým slohovým výrazom, dotvára prevažná väčšina domov. Ide o domy postavené dávnejšie, ktorých vznik a stavebná analýza je toho času pri optickom povrchovom prieskume značne neidentifikovateľná.

F.2. Zásadné urbanistické vývojové etapy územia

Zlaté Moravce patria k typu rastlých sídelných historických aglomerácií, jednoduchej, pôvodne šošovkovito rozšírenej ulicovky, časom regulovanej na takmer pravidelný pozdĺžny ústredný mestský priestor, do ktorého boli postupne situované hlavné objekty – najmä farský kostol, župný dom, kaštieľ, sýpka a ďalšie. Rozvoj pôdorysu bol determinovaný situáciou kaštieľa s rozsiahlym parkom, ktorý sa časťou svojho územia dotýkal severnej hranice námestia. Historické osídlenie v súlade s topografickými podmienkami terénu sa rozvíjalo západným smerom od námestia k meandru rieky Žitavy, rozvetvenou vidlicou Ulíc – dnešnej Župnej a Janka Kráľa, z ktorých väčší význam zásluhou osovej nadväznosti na námestie nadobudla Ulica Župná. Pôdorysný obraz historického jadra mesta dotvárala kolmá severojužná uličná os, pretínajúca východnú stranu námestia pred farským kostolom. Základná uličná sieť Zlatých Moraviec nevytvára bočné ulice a tým ani uzavreté stavebné bloky. Domoradie na pravidelne rozvrhnutom raste parciel sa rozrastalo obojstranne pozdĺž mestských ulíc, až na južnú časť kolmej ulice – dnešnej Bernolákovej ul., ktorá mala pôvodne len jednostrannú zástavbu. Zlaté Moravce nemali mestské opevnenie. V 19. storočí v predĺžení dnešnej Župnej ulice za riekou Žitavou vzniklo malé predmestie s pauperitnou zástavbou na úrovni vidieckej ľudovej architektúry dvoj a trojpriestorových domov s dlhým

hospodárskym dvorným krídlom. Charakteristické bolo využitie miestneho materiálu – nepálenej hliny, dreva a slamy.

V novodobej histórii mesto postupne, najmä po vybudovaní železnice sa rozrástlo západným smerom, kde bolo postavené sídlisko s hromadnou bytovou výstavbou a zárodok nového obchodného centra. Výškové zónovanie novej obytnej zástavby prerástlo drobné merítko a štruktúru nízko podlažnej historickej zástavby, na ktorú sa natlačila takmer bezprostredne v kontaktnom území (Ul. 1. mája a Hviezdoslavova). Na južnej a východnej strane vznikli nové štvrte rodinných domov s pravidelnou sieťou ulíc. Priemyselná zóna bola situovaná s odstupom prevažne v severozápadnej časti rozšíreného mestského intravilánu.

Aj pôdorysný a typologický vývoj starých domov, tradujúci sa po jednotlivé storočia, vyznieva bez slohových znakov nevyhranene. Z hľadiska celku, aj keď homogénnu štruktúru historickej zástavby starého mesta narušili značné asanácie, ktoré takmer zlikvidovali Chalupkovu ulicu a zjazvili Ulicu Janka Kráľa, reprezentujú Zlaté Moravce významnú historickú urbanistickú aglomeráciu svojho typu a kultúrne hodnoty, ktoré ich zaradili medzi významné historické sídelné útvary na Slovensku.

G. Charakteristika pamiatkových hodnôt územia

G.1. Špecifikácia jednotlivých typov štruktúr a prvkov územia

Urbanistická štruktúra je často najstarším hmotným dokladom existencie sídla. Rozdelením mesta na bloky sa ukazuje rôznorodosť zástavby, formy a diferencované štruktúry urbanizmu, parcelácie súvisiacej s funkciou a so sociologickou štruktúrou obyvateľstva (robotnícke domy, meštianske domy, továrnicke objekty). Výsledkom je kompaktná zástavba mestského typu s prevažujúcou architektúrou meštianskych domov, administratívno-správných budov, doplnená o drobnú architektúru a zeleň.

G.1.1. Pôdorysná schéma

Základnú komunikačnú a kompozičnú os pamiatkovej zóny mesta Zlaté Moravce tvorí pôvodné šošovkovité námestie orientované v smere severozápad – juhovýchod. Šošovkovité jadro vytvára rozvetvená vidlica Ulíc Župná a J. Kráľa, spájajúce sa do Námestia A. Hlinku – na juhovýchodnej strane. Z Námestia A. Hlinku v línii Ul. Župná pokračuje komunikačný ťah Ulicou SNP, kde v ich napojení pred farským kostolom pretína východnú stranu námestia kolmá severojižná uličná os Ulíc Bernolákova a Sládkovičova.

Paralelne s Ulicou SNP vedie Ulica Štefánikova a Prílepská. Severná Štefánikova ulica sa kolmo napája na severovýchodnú stranu Ulice Bernolákova.

Ulica Prílepská s Ulicou 1. mája pretínajú Ulicu Sládkovičova v jej severnej časti.

Základná uličná sieť Zlatých Moraviec nevytvára uzavreté stavebné bloky. Zástavbu tvorí domoradie na pravidelne rozvrhnutom raste parciel pozdĺž mestských ulíc až na Ulicu Štefánikova a severovýchodný koniec Ulice Sládkovičova, tvorenú samostatne stojacimi budovami obkolesenými plochou zelene.

G.1.2. Systém opevnenia

V meste Zlaté Moravce sa nevyskytuje dochovaný pevnostný ani hradobný systém. Zatiaľ nebolo zistené, a ani nepredpokladáme, že sídlo disponovalo v období stredoveku hradbami.

G.1.3. Parcelácia a rozsah jej zachovania

Vývojovo najstaršia časť urbanizmu s veľkou mierou zachovania parcelácie je vyčlenená do bloku I.

Parceláciu bloku I. charakterizuje hustota domoradia a priečne delenie parciel. Do bloku I. sú zahrnuté tri objekty rodinných domov a budova Mestského úradu Zlaté Moravce v juhozápadnej časti. Tieto objekty sú situované mimo historickej parcelácie, avšak logickou nadväznosťou a architektonickým výrazom nenarúšajú hodnoty územia.

Blok II. a III. tvorí nenarušená pravidelná sieť ulíc, ako výsledok vývoja v novodobej histórii mesta východným a južným smerom.

Blok II. reprezentuje solitérna zástavba víl obkolesenými rozsiahlymi záhradami z prelomu 19. a 20. storočia.

Solitérna zástavba rodinných domov bloku III. je stavebne mladšia, prevažne pochádzajúca z prvej polovice 20. stor.

Pôvodná historická parcelácia bloku IV., charakterizovaná uličnou zástavbou s priečnym delením parciel, bola postupne koncom 19. storočia až do polovice 20. storočia nahradzovaná areálmi so solitérmi.

Parcelácia bloku V. sa nezachovala. Charakter zástavby a spôsob využitia plôch (tržnica a parkovacie plochy) umožňuje v budúcnosti prinavrátenie parcelácie čitateľnej na historických mapách z konca 19. storočia.

Do bloku VI. so zaniknutou parceláciou je včlenená zástavba priemyselného typu, pri ktorej je reálny predpoklad asanácie.

Bloku VII. v kontraste s blokom VIII. dominuje areál cintorína a mauzólea rodiny Migazzi.

Blok VIII. charakterizuje výstavba viacpodlažných solitérov z polovice 20. stor.. Tu sa asanácia objektov vzhľadom na ich dobrý stavebno-technický stav a pomerne mladý vek, ako aj funkčné využitie nepredpokladá.

G.1.4. Charakteristika spôsobu zástavby, hmotová skladba

Charakter zástavby a s ním súvisiaca hmotová skladba je úzko spojená s pôdorysnou schémou zástavby. Hmotová skladba, tak ako i pôdorysná schéma sú výsledkom rozsiahleho historického vývoja sídla. V bloku I. nachádzame typ hustej radovej, do hĺbky parciel komponovanej zástavby, v uličných pohľadoch sa prejavujúcej dvoj a viacosovými fasádami so vstupom alebo krytým asymetrickým podbráním. Zároveň sa tu prelína typ so širokou uličnou fasádou a stredne situovaným podbráním a dvorovými krídlami.

Eklektický a medzivojnový slohový výraz fasád mnohých objektov s takmer nenarušenou pôvodnou hmotovou skladbou, je výsledok rozsiahlej stavebnej aktivity v danom území. Celkove je táto zástavba charakterizovaná ako jedno, dvojpodlažná, s najstaršími objektmi kaštieľa, Župného domu, farského kostola, zachovanými v pôvodnom hmotovom a slohovom výraze.

Pre blok II. je charakteristická zástavba solitérnych víl s rozsiahlymi záhradami, so slohovým historizujúcim a secesným výrazom z prelomu 19. a 20. storočia, ktorá je na východnej strane zavŕšená medzivojnovou architektúrou.

Rovnaký spôsob zástavby je špecifický pre blok III., charakteristický prevažne medzivojnovou architektúrou. Ojedinele, ale o to výtvare hodnotnejšie, sú tu situované vilky z prelomu 19. a 20. storočia.

V bloku II. a III. je hmotová a urbanistická skladba zachovaná bez výraznejšieho zásahu v autentickom výraze.

Blok IV. je zastavaný solitérnymi viacpodlažnými objektmi zoskupenými do areálov. Táto zástavba, ako výsledok novodobého vývoja, nahradila historickú uličnú priečnu parceláciu. Pôvodne dvojpodlažné objekty so šikmou strechou a hmotovou skladbou vo výraze z prelomu 19. a 20. storočia boli v priebehu 20. storočia nahradené viacpodlažnou kubusovou architektúrou, charakteristickou pre obdobie ich vzniku.

V bloku V., VI., a VIII. sa historická zástavba ani urbanistická štruktúra nezachovali. V súčasnosti tieto časti pamiatkového územia dotvára rušivo riešená architektúra. V bloku V. aj VI. sú situované objekty s nevhodne zvolenými funkciami priemyselného charakteru.

Pôvodnú historickú zástavbu bloku V. reprezentuje jediný zachovaný objekt. Z juhovýchodnej strany je prekrytý rušivou prízemnou stavbou, pôdorysne rozsiahleho objektu obchodného domu. Západnú časť dotvárajú nevhodné tržnicové stánky.

Blok VI. vytvára areál jedno, dvojpodlažných objektov priemyselného typu; výstavbou tohto areálu zanikol dvor, resp. záhrada Župného domu.

Pôvodná historická uličná sieť s hustou parceláciou bloku VIII. zanikla výstavbou administratívnych troj až sedempodlažných budov a areálu školského zariadenia. Na tejto ploche je revitalizácia urbanizmu a hmotovo-priestorového riešenia v blízkom časovom horizonte nereálna, nakoľko ide o pomerne mladú výstavbu zo 70-tych rokov 20. storočia. Plochu bloku VII. zaberá areál cintorína s množstvom náhrobníkov z polovice 18. storočia, špecifikovaných ako historicky a výtvarne hodnotných, ako i záhradný areál mauzólea rodiny Migazzi z 19. storočia, zachovaný v autentickom výraze.

G.1.5. Dominanty a výškové zónovanie

Charakter mestskej zástavby vytvárajú prevažne jedno až dvojpodlažné domy hustej radovej zástavby s dlhými krídlami, prispôbené konfigurácii terénu a im dominujúce troj a viac priestorové dvojpodlažné budovy, stavané na zdvojených parcelách v zomknutej radovej zástavbe.

Objekty monumentálnejšieho hmotového aj architektonického výrazu sú budovy spoločenského významu (Župný dom, kaštieľ, budova hostinca, gymnázium, budova finančných úradov a kostol). Kompozícia historického prostredia je vytvorená viac gradáciou zástavby podmienenou terénom a spoločenským významom stavieb, i ako samotným architektonickým výrazom.

Kompaktná zástavba graduje z jednotlivých vstupov do územia pamiatkovej zóny (zo severozápadnej strany Ul. Župná a J. Kráľa, z juhozápadnej strany Ul. Sládkovičova, z juhovýchodnej strany Ul. SNP a severovýchodnej strany Ul. Štefánikova) smerom do Námestia A. Hlinku s dominantou kostola a kaštieľa.

Výškovou dominantou v rámci interiéru sídla, pravdepodobne už od obdobia stredoveku je farský kostol, situovaný v centre mesta takmer na najvyššom bode, smerom na severozápad, juhozápad a severovýchod sa zvažujúcom teréne.

Z južnej strany je pohľad na objekt kostola prekrytý viacpodlažnými novostavbami z polovice 20. storočia, čím je dominantnosť kostola z tohto pohľadového uhla výrazne narušená, priam až zaniknutá a túto funkciu preberajú, vzhľadom na historické prostredie nevhodne situované práve tieto objekty administratívneho typu.

G.1.6. Silueta, panoráma územia, obraz sídla v krajine, konfigurácia terénu, hodnotné pohľadové uhly v rámci krajiny

Centrum Zlatých Moraviec leží v nadmorskej výške 195 m n.m. Kataster mesta sa rozprestiera medzi $48^{\circ}20'45''$ a $48^{\circ}24'45''$ severnej zemepisnej šírky a $18^{\circ}21'20''$ a $18^{\circ}30'20''$ východnej zemepisnej dĺžky v nadmorských výškach 170-714 m n.m.

Mesto vzniklo na sútoku rieky Žitavy a Hostianskeho potoka, na styku troch významných geologických a geomorfologických jednotiek – pásma jadrových pohorí vnútorných Západných Karpát (Tríbeč), neovulkanických pohorí vnútorných Západných Karpát (Pohronský Inovec) a Panónskej panvy reprezentovanej Podunajskou nížinou, ohraničujúce podkovovitú zníženinu – horné Požitavie. Zlaté Moravce sú sídlom horného Požitavia.

Mesto má celkovo výhodnú polohu v rámci Slovenska. Leží na okraji západného Slovenska, na jeho styku so stredným Slovenskom, na významnej západo-východnej cestnej osi spájajúcej Bratislavu, Nitru, Banskú Bystricu a Košice. Mestom tiež prechádza dnes menej významný – severojužný dopravný koridor – pozdĺž rieky Žitavy cez Skýcovske sedlo do hornej Nitry a Turca, ktorý ho spája s metropolami severného a južného Slovenska. Dobrú polohu a dopravné spojenie má mesto i vzhľadom na metropoly susedných krajín. Intravilán mesta sa nachádza na miernej terénnej vlne, okolitý terén je skôr rovinatý, iba s miernym spádom k rieke Žitave, ktorá preteká na severozápadnom okraji PZ. Z tohoto dôvodu nie je vnímateľná okolitá krajina z pamiatkového územia smerom von.

Najhodnotnejší vonkajší pohľadový uhol (č. 1) na územie pamiatkovej zóny, do priestoru Župnej ulice, je z jeho severozápadnej strany od rieky Žitavy z cestnej prístupovej komunikácie vedúcej od Topoľčianok (cesta II. triedy II/511, ktorá tvorí prietah cez PZ). Ďalšie vonkajšie pohľadové uhly č. 2 a 3 sú od juhozápadnej hranice PZ do priestoru Sládkovičovej ulice a od severovýchodnej hranice PZ do priestoru Štefánikovej ulice.

Na diaľkovom panoramatickom pohľade na mesto v rámci krajiny z východného smeru, z cesty I. triedy I/65 Nitra – Žiar nad Hronom, výrazne dominuje zeleň areálu cintorína a parku pri mauzóleu rod. Migazzi. Vpravo od siluety kostola vystupuje do popredia areál združenej školy obchodu a služieb a budova gymnázia. Panoramatický pohľad na mesto zo západného smeru, z cestnej komunikácie Zlaté Moravce – Sľažany (cesta III/ 06433) prekrýva výstavba panelových domov (viď foto panoramatický pohľad na mesto).

Exteriérové panoramatické pohľady na mesto zo severnej a južnej strany sa vzhľadom na okolitú výstavbu (výstavba priemyselných závodov zo severnej strany, areál administratívnych budov južne a východne od centra mesta) už nezachovali. Mesto vplyvom tejto okolitej zástavby stratilo svoju pohľadovú gradáciu.

G.1.7. Piata fasáda – strešná rovina

Tvar striech má pre obraz pamiatkovo chráneného sídla významnú zjednocujúcu funkciu. Strešná historická krajina je v pamiatkovej zóne sídla tvarovo zachovaná s minimálnymi zásahmi, najčastejšie ide o sedlové strechy so sklonom najmenej 38-45°.

V súčasnosti strecha plní v centre mesta estetickú funkciu. Spolu s hmotami fasád objektov dotvára vonkajšie pôsobenie architektúry s dôrazom na tektonický charakter objektu.

V strešnej krajine pôsobia rušivo rovné strechy nadstavieb objektov realizovaných v prvej polovici 20. storočia. Gradáciu strešnej úrovne, zavŕšenou vežou kostola, podporujú dekoratívne stvárnené štíty uličných fasád v histórii spoločensky významnejších objektov, vežovité manzardové ukončenie rizalitu budovy banky, prevýšené atiky rizalitov a vstupov do podbránia, dekoratívne riešené žľabové háky, komínové telesá v ojedinelých prípadoch dekoratívne stvárnené.

Pre územie autentickým typom strechy je sedlová strecha so štítom, s hrebeňom rovnobežným s pozdĺžnou osou stavby, ktorá sa uplatňovala v radovej zástavbe domových blokov.

Tradičnou krytinou bola, a v súčasnosti aj je, keramická pálená krytina. Jej použitie bolo ovplyvnené silnou tradíciou spracovania hlíny. V katastri mesta už od roku 1750 pracovali malé tehelne. V roku 1902 – 1904 bola vybudovaná tehelná s poľnou pecou, ktorá sa postupne rozširovala. Tehliarska hlina sa ťažila priamo v závode. Okrem krytiny (škridly hladkej i drážkovej) sa tu vyrábali i murovacie materiály. V 20. storočí sa značne využíva plechová krytina, niekedy kladená uhlopriečne.

Na streche prevažnej väčšiny historických obytných domov sa uplatňuje hmota komína. Komínové telesá sú charakteristickými prvkami strešnej krajiny pamiatkového územia, ich väčší počet na strechách je typický pre obytné domy postavené pred výstavbou centrálnych kotolní a zavedením systému diaľkového vykurovania sídlisk.

G.1.8. Architektonické, umelecko-historické a výtvarné hodnoty objektov pamiatkového územia

Celkove je zástavba historického jadra mesta charakterizovaná ako nízko úrovňová, jednopodlažná, ojedinele dvojpodlažná s najstaršími objektmi zo 17. a 18. storočia. Z nej nad rámec s jednoznačnými slohovými, renesančnými, barokovými a klasicistickými architektonickými prvkami tu vyznievajú už uvádzané objekty bývalého kaštieľa, Župného domu, zájazdového hostinca a farského kostola. Ostatná zástavba v historickom starom meste sa prezentuje prevažne slohovým výrazom 19. storočia, najmä romantizmom a eklektikou,

z ktorých k najvýznamnejším patrí budova Župnej nemocnice na Bernolákovej ulici (z rokov 1873-1875), budova banky na Župnej ulici č. 2 (z roku 1897) a tiež secesnou budovou finančných úradov na Ul. SNP (z rokov 1902-1904). V romantickom a eklektickom slohu bolo nielen postavených, ale aj prefasádovaných veľa starších meštianskych domov, no ani tento výraz nezostal v meste intaktný. Interiéry ulíc starého historického mesta, najmä hlavné mestské priestory, boli v 20. storočí značne pozmenené novodobými prestavbami obchodov a fasád, odstránené alebo prekryté boli staršie slohové prvky. Prevažujúci výraz dnešných fasád s romantickými a eklektickými prvkami z druhej polovice 19. storočia zdanlivo stavebný vývoj týchto domov posúva len do tohto obdobia. Z uvedeného dôvodu historické prostredie hlavných ulíc starého mesta z dejinného hľadiska vyznieva mlado – pseudohistoricky z 19. storočia. Je reálny predpoklad, že až budúci hĺbkový prieskum fasád a murív starých domov dá nálezové možnosti pre kompletizáciu porušeného historicko-architektonického výrazu nielen 19. storočia, ale aj staršieho obdobia.

Napriek uvedeným novodobým prestavbám a úpravám domov historické prostredie starého mesta, viac hmotovou gradáciou a skladbou ako architektonickým slohovým výrazom, dotvára prevažná väčšina domov. Ide o domy postavené dávnejšie, ktorých vznik a stavebná analýza je toho času pri optickom povrchovom prieskume značne neidentifikovateľná.

Novodobá nevýrazná prestavba stavebne starších objektov realizovaná v polovici 20. storočia pôsobí na historické prostredie torzálné.

Vo väčšine prípadoch je možné prinavrátenie fasád do pôvodného historického výrazu. Pri objektoch s rozsiahlejšími stavebnými zásahmi, negatívne ovplyvňujúcimi výškové zónovanie, hmotové riešenie a strešnú rovinu, je prinavrátenosť pôvodného výrazu nepredpokladateľná.

Objekty, ktoré boli začiatkom 20. storočia v tendenciách funkcionalizmu a medzivojnového obdobia vkomponované do nezastavaných priestorov radovej zástavby, je potrebné rešpektovať. Tieto objekty sú živým dokladom stavebného vývoja mesta a akékoľvek snahy o ich prestavby do historizujúceho slohu by degradovali nielen ich čistý slohový prejav, ale aj celkový pohľad na interiér územia pamiatkovej zóny mesta.

Zhrňujúce informácie o jednotlivých objektoch v pamiatkovom území (voľné parcely nie sú týmto spôsobom spracované) sme vypracovali vo forme Evidenčného listu, v ktorom sú obsiahnuté údaje dotýkajúce sa urbanisticko-historického výskumu i návrhu zásad ochrany, obnovy a prezentácie hodnôt územia.

Evidenčný list obsahuje:

- kategória objektu (rozbor pamiatkových hodnôt: NKP/ č. ÚZPF, či je objekt navrhovaný alebo vytypovaný na zápis do ÚZPF, dotvárajúci, nerušivý, rušivý objekt, objekt malej architektúry)
- parcelné číslo, ulica, súpisné číslo
- objektová skladba objektová skladba: je vypracovaná na základe údajov z ÚZPF a objekty sú členené na dom meštiansky, dom rodinný, kostol, fara, vila, banka, škola, iné (technické stavby, garáže, a pod.)
- podlažnosť/materiál: v tomto sledujeme aj krovy a strešnú krytinu
- slohová analýza: na základe historického a stavebného vývoja sídla sú objekty zaradené do období renesancie, baroka, klasicizmu, historizujúceho slohu (stavby vykazujúce znaky jedného historického slohu), eklekticizmu (objekty s prvkami rôznych historických slohov), secesie, funkcionalizmu, medzivojnové obdobie, 1. polovica 20. storočia, 50-te roky 20. storočia až súčasnosť
- hodnoty objektu: urbanistické, architektonické, umelecko-remeselné, historické, technické
- špecifikácia pamiatkových hodnôt (objekt dotvára urbanizmus územia, zachovanie datovania nad vstupom)
- stupeň zachovania autenticity - originálu objektu (nenarušený, narušený, výrazne narušený, či je obnova historického výrazu možná)
- stavebno-technický stav objektu: dobrý, vyhovujúci, po obnove, v obnove, narušený, dezolátny
- odporúčané úpravy objektu: parter, fasáda, strecha, podlažnosť, dvor
- súčasťou listu je poznámka
- fotodokumentácia súčasného stavu z uličného pohľadu.

Evidenčné listy sú číslované podľa aditívneho radenia v jednotlivých blokoch od 1 – 172.

Zoznamy k bodom G.1.8.1 – G.1.8.7. sú spracované vo forme tabuliek podľa evidenčných listov: NKP, navrhovaných, vytypovaných, dotvárajúcich, nerušivých a rušivých objektov a objektov malej architektúry; (textová príloha I.1.1.)

G.1.8.1. Objekty nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok v pamiatkovom území

Najhodnotnejšie objekty zachované v autentickom výraze môžeme z hľadiska slohového vývoja deliť na dve skupiny.

Objekty stavebne mladšie, sú zachované v pôvodnom slohovom výraze a objekty, ktoré boli počas histórie viacnásobne prestavané v duchu tendencií tej danej doby, niektoré siahajúce až do 16. storočia.

Z hľadiska významu a pamiatkových hodnôt ďalej tieto delíme na pamiatky s urbanistickými aj architektonicko-umeleckými hodnotami a pamiatky histórie.

Okrem objektov zapracovaných do tabuliek, sa mimo územia pamiatkovej zóny nachádza v intraviláne mesta Zlaté Moravce pomník SNP za SZ hranicou pamiatkovej zóny, parc.č. 1916 a pomník SNP za mestom smerom na Kozárovce, parc. č. 15681 kat. úz. Zlaté Moravce.

Ev. list - číslo	Názov	Adresa	Parc. č.	Č. ÚZPF
19	Dom meštiansky – pamätný, s pamätnou tabuľou J. Kráľa	J. Kráľa ul. č. 349, 2952, 3028-9, 3073, 3223	1621	1580/1-2
26	Dom meštiansky	Nám. A. Hlinku č. 442	1690	10834/0
30	Kaštieľ	Nám. A. Hlinku č. 435, 2398	1706/1,2	1583/0
39	Kostol r. k. sv. Michala	Bernoláková ul. č. 490	1	1585/0
59	Župný dom	Župná ul. č. 314, 2391	658/1,2	1584/0
162	Mauzóleum s areálom	Prílepská ul.	1867, 1866	10966/1-3

G.1.8.2. Objekty navrhnuté na zápis do ÚZPF

V rokoch 2004 a 2005 boli spracované návrhy na vyhlásenie štyroch objektov (z nich je jeden objekt malej architektúry), ktoré vykazujú také hodnoty architektonicko-umelecké, že si vyžadujú legislatívnu ochranu.

Ev. list - číslo	Názov	Adresa	Parc. č.
54	Banka	Župná ul. č. 313	670
135	Župná nemocnica	J. Kráľa ul. č. 492	7/7
155	Gymnázium	Štúrova ul. č. 487	39

G.1.8.3. Objekty vytypované na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu

Na základe historicko-architektonického prieskumu boli z celkového historického fondu územia pamiatkovej zóny vytypované ďalšie objekty na zápis do ÚZPF.

Ev. list - číslo	Názov	Adresa	Parc. č.
72	Vila	Bernolákova ul. č. 679	601
107	Vila	Sládkovičova ul. č. 452	1843
114	Vila	Sládkovičova ul. č. 461	1822

G.1.8.4. Objekty dotvárajúce historické prostredie

Mimo najhodnotnejších objektov zapísaných v Ústrednom zozname pamiatkového fondu, navrhovaných na zápis do ÚZPF a vytypovaných na zápis do ÚZPF, historické prostredie starého mesta architektonickým výrazom dotvárajú ďalšie objekty, ktoré sú vyznačené v grafickej prílohe a tabuľke. Sú to prevažne jedno a dvojpodlažné domy, často staršieho založenia. Vznik a stavebná analýza najmä z najstarších stavebných etáp je t. č. pri optickom povrchovom výskume značne neidentifikovateľná.

Prevažujúci slohový výraz dnešných fasád týchto objektov s romantickými a eklektickými prvkami z druhej polovice 19. storočia zdanlivo stavebný vývoj týchto domov posúva až do tohto obdobia. Z uvedeného dôvodu historické prostredie hlavných ulíc starého mesta z dejinného hľadiska vyznieva pomerne mlado, historizujúco z 19. storočia.

Pre tieto objekty sú charakteristické isté pamiatkové hodnoty. Podľa druhu, resp. miery zachovaných pamiatkových hodnôt môžeme deliť tieto objekty do dvoch skupín.

Prvú skupinu charakterizujú objekty, ktorých pamiatkové hodnoty sú prezentované na fasádach tvaroslovím a výtvarnými prvkami z 19. a zač. 20. storočia.

Druhú skupinu tvoria objekty, ktoré vplyvom novodobej nevýraznej prestavby fasád v polovici 20. storočia narušili v prvotnom pohľade historický charakter týchto objektov a ich pamiatková hodnota je prezentovaná samotnou hmotou a pôdorysným usporiadaním. Budúca potrebná hĺbková sondáž fasád a murív týchto domov dáva nálezové možnosti pre kompletizáciu porušeného historicko-architektonického výrazu nielen 19. storočia, ale aj staršieho obdobia. Sú to práve tie stavby, ktoré historické prostredie dotvárajú viac hodnotnou gradáciou a hmotovo - priestorovou skladbou ako architektonicko-výtvarným výrazom.

V konečnom zhodnotení je možné, ba priam až nevyhnutné v rámci rozsiahlejšej obnovy jednotlivých objektov vychádzať z ich čitateľnej historickej podstaty a obnovu riešiť s dôrazom na prinavrátenie historického členenia a stvárnenia fasád.

Ev. list - číslo	Názov	Adresa	Parc. č.
1.	Banka	Župná ul. č. 296	1508
2.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 298, 791	1509/1, 1512/1, 1511
3.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 2100	1521/2
4.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 300	1521/1
5.	Obchodný dom	Župná ul. č. 304, 360, 3362	1676/1, 1676/4, 1676/3, 1676/6
6.	Vila	Župná ul. č. 305	1679/2
7.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 306	1681
10.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 308	1684
11.	Dom meštiansky	J. Kráľa ul. č. 348	1683
14.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 317	1685
15.	Kino (býv. sýpka)	Župná ul. č. 316	1688
21.	Dom rodinný	J. Kráľa ul. č. 354-5	1608-9, 1604-5
22.	Dom rodinný	J. Kráľa ul. č. 360, 361, 362, 365, 366	1576–1582, 1586-1587
23.	Dom rodinný	J. Kráľa ul. č. 439	1575
24.	Dom meštiansky	J. Kráľa ul. č. 440, 2312, 2863, 2986	1571
28.	Dom meštiansky	Nám. A. Hlinku č. 638	1703
43.	Dom meštiansky	Župná ul.	700/6
46.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 16, 297, 2905	691/1, 691/2, 691/4
47.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 302	690/1
49.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 303	677
50.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 309	676
51.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 310	674
52.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 311	673
53.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 15, 312	671
55.	Dom meštiansky	Robotnícka ul.	669
57.	Dom rodinný	Robotnícka ul.	665
58.	Dom meštiansky	Robotnícka ul.	664

60.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 315	656
61.	Dom meštiansky	Nám. A. Hlinku č. 438	655
62.	Dom meštiansky	Nám. A. Hlinku č. 437	651
63.	Dom meštiansky	Nám. A. hlinku č. 788, 3076	650
64.	Dom meštiansky	Nám. A. Hlinku č. 2152-55, 2148-51, 3026	645
65.	Dom meštiansky	Nám. A. Hlinku č. 2138-40, 2146-47	643
66.	Dom rodinný	Bernolákova ul. č. 494	642
67.	Dom rodinný	Bernolákova ul. č. 493, 2217	639, 641
68.	Dom rodinný	Bernolákova ul. č. 495, 2957	637
69.	Dom rodinný	Bernolákova ul. č. 497	634
70.	Dom rodinný	Bernolákova ul. č. 504, 509, 3885	620
71.	Dom rodinný	Bernolákova ul. č. 508, 682	615, 618
73.	Dom rodinný	Bernolákova ul. č. 510	600
74.	Dom meštiansky	Bernolákova ul. č. 512	574
75.	Dom meštiansky	Štefánikova ul. č. 556	125
77.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 558	122/1
79.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 560	116
80.	Dom meštiansky	Štefánikova ul. č. 561, 3156	117
82.	Dom meštiansky	Štefánikova ul. č. 562	112/1
83.	Dom meštiansky	Štefánikova ul.	109
84.	Vila	Štefánikova ul. č. 556	108
85.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 629	106
86.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 644	103
87.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 568	101
90.	Dom rodinný	Dlhá ul. č. 911	98/2
91.	Dom rodinný	Dlhá ul. č. 173	68
93.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 889	63/1
94.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 1794	63/3
95.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 142	61
96.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 747	59/2
97.	Vila	Štefánikova ul. č. 567	57
98.	Rodinný dom	Štefánikova ul. č. 565	55
99.	Vila	Štefánikova ul. č. 563	52

100.	Vila	Štefánikova ul. č. 671	49/1
102.	Vila	Štefánikova ul. č. 559	45
103.	Vila	Štefánikova ul. č. 557	42
104.	Vila	Štefánikova ul. č. 555	31
105.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 450	1852
106.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 451, 3221	1850
112.	Dom meštiansky	Sládkovičova ul. č. 459	1826
113.	Vila	Sládkovičova ul. č. 460	1825
115.	Dom meštiansky	Sládkovičova ul. č. 462, 656	1818/1
116.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 463	1816/1
118.	Hospodárska budova	Sládkovičova ul. č. 465	1806
119.	Dom meštiansky	Sládkovičova ul. č. 466, 3009	1801/1-2
121.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 632	1739
122.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 627	1736
123.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 641	1733
124.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 868	1731/2
125.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 751	1730
126.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 1076	1728
127.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 842	1727
128.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 169	1726/2
129.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 142	1725
130.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 635	1721
131.	Dom meštiansky	Štefánikova ul. č. 630	1718/1
139.	Dom meštiansky	Bernolákova ul. č. 2261	7/11
151.	Vila	Štefánikova ul. č. 554	129
152.	Dom meštiansky	Štefánikova ul. č. 552	25
153.	Dom meštiansky	Štefánikova ul. č. 553	27, 29
154.	Banka	SNP ul. č. 486	3
156.	Budova jedálne	Štúrova ul.	33
157.	Dom meštiansky	J. Kráľa ul. č. 329	1535/2
163.	Cintorín	Prílepská ul.	1888

G.1.8.5. Objekty, ktoré nie sú v pamiatkovom území rušivé

Do kategórie „Objekty, ktoré nie sú v pamiatkovom území rušivé“ sú zaradené stavebne a tým aj slohovo najmladšie objekty, ako i objekty, ktoré pri stavebných úpravách v polovici 20. storočia radikálne zmenili svoju historickú identitu.

Viaceré tieto objekty v tejto etape poznania považujeme za novostavby. Prezентujú stavebnú aktivitu začiatku 20. storočia, prejavujúcu sa čistým funkcionalizmom a možno menej vhodnou architektúrou medzivojnového obdobia.

Ev. list - číslo	Názov	Adresa	Parc. č.
8.	Hospodárska budova	Župná ul. č. 360	1679/3
9.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 307	1682
12.	Dom rodinný	J. Kráľa ul.	1683
16.	Budova prevádzky	J. Kráľa ul. č. 726	1687/1
18.	Budova pošty	Župná ul.	1950
27.	Dom meštiansky (Slovenská sporiteľňa)	Nám. A. Hlinku č. 639, 640	1699, 1700
32.	Budova mestského úradu	1. mája ul. č. 442	1708
33.	Dom meštiansky	A. Kmeťa ul. č. 689	1696
34.	Vila	A. Kmeťa ul. č. 2022	1695
35.	Vila	A. Kmeťa ul. č. 653	1694
44.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 295	700/1, 700/7
45.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 16, 17	697
76.	Budova fary	Štefánikova ul. č. 2182	122/3
81.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 3357	112/2
88.	Dom rodinný	Dlhá ul. č. 2044	100/1
89.	Dom rodinný	Dlhá ul. č. 587	98/1
101.	Budova jedálne	Štefánikova ul. č. 671	49/2
108.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 454	1840/1
109.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 453	1841/3
110.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 1879	1839
117.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 2064	1817/2
120.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 754	1742
132.	Domov dôchodcov	Sládkovičova ul. č. 730	1715
134.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 48	1710/2

136.	Nemocnica – odd. detské	Bernolákova ul. č. 502	7/17
137.	Nemocnica – odd. pôrodnice	Bernolákova ul. č. 491	7/2
138.	Nemocnica	Bernolákova ul. č. 496	7/5
146.	Nemocnica - vrátnica	Bernolákova ul. č. 501	7/6
149.	Zdravotné stredisko	Bernolákova ul. č. 511	130/1

G.1.8.6. Objekty, ktoré sú v pamiatkovom území rušivé

Za rušivé sa považujú v prvom rade objekty technického charakteru ako kotolne, trafostanice a garáže. Mnohé z nich zrejme nie sú odstrániteľné. V rámci údržby zelene by bolo vhodné zeleň riešiť tak, aby eliminovala pôsobenie týchto stavieb.

Za rušivé sa ďalej považujú objekty, ktoré rozsiahlymi stavebnými úpravami stratili historický hmotový a architektonický výraz, ako i niektoré novostavby z prelomu 20. a 21. storočia.

Úprava objektov si vyžaduje špecifický prístup, ale vo väčšine prípadov je prípustnejšie rešpektovať ich.

Ev. list - číslo	Názov	Adresa	Parc. č.
13.	Polyfunkčný objekt	Župná ul. č. 3292, 3295	1678/3, 1678/4, 1676/8
17.	Garáž	J. Kráľa ul. č. 15	1686/2
20.	Budova verejnej správy	J. Kráľa ul. č. 1878	1617/3
25.	Dom meštiansky	J. Kráľa ul. č. 441, 3087-9	1570
29.	Budova obchodnej prevádzky	J. Kráľa ul. č. 637	1704
36.	Výrobné haly	1. mája ul. č. 442	1691
48.	Budova obchodnej prevádzky	Župná ul.	690/2
56.	Závodný klub	Robotnícka ul. č. 369	666/1
78.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 3072	122/2
92.	Dom rodinný	Dlhá ul. č. 586	65
111.	Reštaurácia	Sládkovičova ul. č. 1872	1834
133.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 475	1712
141.	Márnica	Bernolákova ul. č. 909	7/16
142.	Hospodárska budova	Bernolákova ul. č. 2262	7/13

143.	Hospodárska budova	Bernolákova ul. č. 2263	7/14, 7/15
144.	Hospodárska budova	Bernolákova ul. č. 2259	7/8
145 .	Hospodárska budova	Bernolákova ul. č. 2260	7/9, 7/10
147.	Rozvodňa - trafostanica	Bernolákova ul. č. 2257, 2258	7/3, 7/4
148.	Rozvodňa	Bernolákova ul. č. 2264	7/18
150.	Trafostanica	Štefánikova ul. č. 2194	130/2
158.	Obchodný dom	J. Kráľa ul. č. 3034	1636/1
159.	Priemyselná hala	Robotnícka ul.	658/13
160.	Priemyselná hala	Robotnícka ul.	658/10-11, 658/3, 658/6, 658/7
161.	Priemyselná hala	Robotnícka ul. č. 2932	658/8, 658/9
165.	Budova odborného učilišťa	SNP ul. č. 3196, 3197	1881/6, 1881/8, 1881/9
166.	Budova prevádzky	Sládkovičova ul. č. 1	1885
167.	Školské učebne	SNP ul. č. 2049	1880, 1884, 1870, 1878, 1881/5
168.	Administratívna budova	Sládkovičova ul. č. 2205	1853, 1854, 1855
169.	Zdravotné zariadenie	Sládkovičova ul. č. 3180	1881/7
170.	Trafostanica	Sládkovičova ul. č. 2294	1881/19
171.	Kotolňa	SNP ul. č. 3179	1857/3
172.	Obchodné stánky	Nám. A. Hlinku	1904

G. 1.8.7. Objekty malej architektúry

Objekty malej architektúry sú objektmi dotvárajúcimi prostredie, z tohto dôvodu ich architektonické zmeny sú nežiaduce. Nevyhnutné je udržiavať ich v dobrom stave a ich bežnú údržbu vykonávať zodpovedajúcimi technológiami za účelom ich zachovania, resp. obnovy zaniknutých, či narušených častí.

Ev. list - číslo	Názov	Adresa	Parc. č.	Č. ÚZPF
31	Pomník J. Kráľa	Nám. A. Hlinku	1707	1582/0
37	Súsošie Kalvárie	Nám. A. Hlinku	1912	-
38	Fontána	Nám. A. Hlinku	1904	-

40	Socha sv. J. Nepomuckého	Nám. A. Hlinku	6	návrh na vyhlásenie
41	Kríž s Ukrižovaným	Nám. A. Hlinku	2	-
42	Tabuľa pamätná Umučení antifašisti	Nám. A. Hlinku	1904	1579/0
140	Fontána	Bernolákova ul.	1706/1	-
164	Súsošie sv. Trojice	Sládkovičova ul.	1906	-

G.1.9. Prehľad archeologických nálezísk s ich stručnou charakteristikou a upozornenie na predpokladané miesta archeologických nálezov staršieho osídlenia

Mesto Zlaté Moravce sa nachádza na sútoku potoka Zlatňanky a rieky Žitavy, v nadmorskej výške 195m. Z geomorfologického hľadiska je situované na rozhraní pohorí Tríbeč, Pohronský Inovec a severnej časti Podunajskej pahorkatiny.

V rámci katastrálneho územia mesta je doložená prítomnosť človeka už v mladom paleolite. Trvalé osídlenie v mladších obdobiach praveku je známe najmä z povrchovej terénnej prospekcie a náhodných archeologických nálezov. Najvýznamnejšie je osídlenie v mladšej dobe kamennej (kultúra s lineárnou keramikou a železovská skupina), neskorej dobe kamennej (lengyelská a bádenská kultúra), mladšej a neskorej dobe bronzovej (lužická kultúra), dobe rímskej. Taktiež je doložené osídlenie v období včasného stredoveku.

Osídlenie územia PZ

Zlaté Moravce ležia v priestore s výrazným výskytom archeologických nálezísk. V katastri mesta je pravdepodobnosť výskytu stôp osídlenia z mladšej a neskorej doby kamennej, kultúra s lineárnou keramikou, lengyelská kultúra, badenská, mladšia a neskorá doba bronzová (pohrebisko), včasný a vrcholný stredovek.

Územie PZ sa nachádza na ľavobrežnej terase rieky Žitavy. Na území pamiatkovej zóny je zaevidované taktiež bohaté osídlenie. Archeologické výskumy realizované na ulici J. Kráľa a nám. A. Hlinku a v jeho najbližšom okolí v rokoch 2001, 2002, 2003 a 2005 a staršie archeologické nálezy získané počas stavebných prác dokladajú osídlenie územia PZ už v mladšej dobe kamennej - v záhrade kaštieľa boli v roku 1954 zdokumentované sídliskové objekty kultúry s lineárnou keramikou. Neolitické osídlenie sa pravdepodobne rozkladalo až po mestskú časť Chyzerovce. Osídlenie tohto priestoru v neskorej dobe kamennej dokladá len jeden sídliskový objekt lengyelskej kultúry. Súbor nálezov patriacich do mladšej doby rímskej bol získaný v roku 1962 pri výkope základov Odborného učilišťa. Z tejto stavby pochádza

tiež sídlisková keramika rámcovo datovaná do 10.-13. storočia. Tento nález predstavuje zatiaľ najstarší doklad o historickom osídlení územia PZ a s najväčšou pravdepodobnosťou súvisí s existenciou stredovekej osady, ktorej časť s najstarším horizontom datovaným na prelom 12. a 13. stor. sa preskúmala v roku 2001 na ulici J. Kráľa. Odkryli sa tu časti obydlí, zásobné jamy, pece, studne, pražiacie jamy, žľaby a vápenné jamy z obdobia vrcholného stredoveku a novoveku. Podľa charakteru nálezov išlo o hospodársku časť osady. Novoveké zásobné resp. odpadové jamy datované do 17.-18./zač.19.(?) stor. boli zdokumentované pri záchranných výskumoch v súvislosti s výstavbou inžinierskych sietí na námestí A. Hlinku v rokoch 2002 a 2003. Taktiež tu bol zachytený múr novovekého cintorína a 17 novovekých hrobov.

Najdôležitejšie archeologické výskumné aktivity sú vyznačené v príslušnej grafickej dokumentácii.

1 - 2 - archeologický výskum pri výstavbe obchodného domu Jednota a polyfunkčného domu – stredoveká zaniknutá osada (asi pôvodné Moravce) – unikátne studne, pece a rôzne hospodárske objekty

3 – inžinierke siete – stredoveká osada a rôzne hospodárske objekty – asi súvis s lokalitou č. 1 – 2 a zaniknutý cintorín

4 – Župný dom – výskum v pivničných priestoroch a nálezy z doby rímskej

5 – kostol – okrem stavebných prvkov aj príľahlý cintorín a výrobné zariadenia neznámeho účelu.

G.1.10. Historická zeleň, záhrady, parky, verejná zeleň, stromoradia, cintoríny

V záujmovom území pamiatkovej zóny v Zlatých Moravciach je zeleň zastúpená plošnými i líniovými štruktúrami. V Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR (ďalej ÚZPF SR) je ako národná kultúrna pamiatka (ďalej NKP) Mauzóleum s areálom, zapísaný pod číslom 10966/2 pietny park pri hrobke rodiny Migazzi na Prílepskej ceste. Na základe našej analýzy sme nezistili ďalšie štruktúry zelene, ktoré by spĺňali parametre na zápis do ÚZPF SR. Napriek tomu zeleň v Zlatých Moravciach je a i v predchádzajúcich historických obdobiach bola integrálnou súčasťou sídelného útvaru a ako taká vyžaduje primeranú pozornosť a usmernenie v rámci Zásad ochrany pamiatkovej zóny mesta.

G.2. Pamiatky histórie, ktoré sa viažu k pamiatkovému územiu

Mesto Zlaté Moravce boli už od r. 1735 (ešte ako Moravce) stálym sídlom Tekovskej stolice a to, až na jediné prerušenie v rokoch 1787 – 1790, do roku 1918. Budova sídla

„Župný dom“ stojí dodnes. Medzi významné rody späté so Zlatými Moravcami patrí **rod Paluškovcov**. Juraj Paluška v roku 1719 dostal do vlastníctva majetok Zlaté Moravce, Anton Paluška bol v roku 1730 cirkevným prisediacim vysokej kráľovskej súdnej tabule. V roku 1745 sa stal hlavným županom. Rodina Paluškovcov sa zaslúžila o výstavbu reprezentačných budov v meste, vrátane rímskokatolíckeho kostola. **Rod Forgáčovcov** je jedným z najstarších uhorských šľachtických rodov. Svoj pôvod odvodzoval od starého, pravdepodobne veľkomoravského rodu Poznan, ktorý si zachoval určité pozície a majetky i v Zlatých Moravciach aj po začlenení sa do uhorského štátu. Blažej Forgáč získal v roku 1386 za činy vykonané v prospech kráľovnej Alžbety proti Karolovi Neapolskému Zlaté Moravce. Peter I. bol v rokoch 1387 – 1420 hlavným vodcom proti husitom, František III. (1510 – 1577) bol historik, veľkoveľkokráľovský biskup, František IV. (1566 – 1615) bol miestodržiteľ kráľa, nitriansky biskup, kardinál, ostrihomský arcibiskup, Mikuláš Forgáč bol v rokoch 1632 – 1636 hlavný tekovský župan, František bol tekovský župan v rokoch 1636 – 1648. Šimon Forgáč sa zúčastnil v Rákociho povstaní, Štefan v roku 1680 potvrdil cechy v Zlatých Moravciach. Adam Forgáč (1601 – 1681) bol synom Žigmunda II. a matky Kataríny Pálfiovej. Bol kapitánom Novozámockej pevnosti a hlavný organizátor bitky proti Turkom v roku 1652 pri Veľkých Vozokanoch. **Rod Migazziovcov** pochádza z kraja medzi Švajčiarskom a Talianskom. Rodokmeň siaha do začiatku 13. stor. V Zlatých Moravciach pôsobil Viliam Migazzi, ktorý sa narodil v r. 1830 v Bratislave. Gróf Viliam mal vojenské vzdelanie, neskôr sa však vzdal vojenskej kariéry a začal hospodáriť na zdedenom majetku. Do funkcie župana bol uvedený v roku 1871. Zomrel 28. 08. 1896 a pochovaný je spolu s manželkou v mauzóleu v Zlatých Moravciach.

Juraj Selepčeni (Szelepcsényi) – Pohronec (1595 – 1685) arcibiskup prímás, Tekovský župan, palatín, kultúrny dejateľ. Pochádzal z chudobnej rodiny. **Dr. Martin Sentiváni** (Szentiványi) (1633 – 1705) prírodovedec, rektor Trnavskej univerzity. **Adolf Nemčan**, narodený v roku 1702 v Zlatých Moravciach, bol profesor, básnik, spisovateľ. Zomrel v Nitre v roku 1757. **Vojtech Šimko** (1759 – 1827) bol básnikom. Pôsobil v Trnave, Nových Zámkoch a Malackách. Písal v bernolákovčine. **ThDr. Andrej Radlinský** (1817 – 1879) bol redaktorom, vydavateľom, organizátorom slovenského národného hnutia v rokoch 1848 – 1849. V Zlatých Moravciach pôsobil ako rímskokatolícky kaplán v rokoch 1841 – 1842. Na rímskokatolíckom kostole v Zlatých Moravciach bola tomuto organizátorovi národného života odhalená 5. septembra 1994 pamätná tabuľa. **Prof. ThDr. Jozef Samassa** (1828 v Zlatých Moravciach – 1912 v Jágri). Študoval filozofiu v Trnave, teológiu v Bratislave.

V roku 1852 bol vysvätený za kňaza. 2. 12. 1905 ho Pius X. vymenoval za kardinála. Veľkú pozornosť venoval výchove a vzdelávaniu kňazov a učiteľskému ústavu.

Janko Kráľ (1822 – 1876), štúrovský revolučný básnik. Od roku 1862 trvale pôsobil v Zlatých Moravciach, kde i v roku 1876 zomrel. Na miestom cintoríne bol v máji roku 1966 odhalený travertínový náhrobník. Pamätná tabuľa je umiestnená na dome, na Ul. Janka Kráľa, kde básnik pri pobyte v Zlatých Moravciach býval najdlhšie. V parku za kaštieľom (múzeum) bol odhalený 9. 12. 1962 pomník s bustou od akad. sochára J. Kulicha. **Dr. Ľudovít Benko** (1839 – 1919), lekár. Zaslúžil sa o výstavbu nemocnice v Zlatých Moravciach. **Gustáv Moesz** (1873 – 1946) rodák zo Zlatých Moraviec, botanik, mykológ. Vykonával bádateľskú činnosť v oblasti botaniky. **Dr. František Skovajsa** (1883 – 1952) bol riaditeľom Gymnázia v Zlatých Moravciach (1919 – 1938). Zaslúžil sa o postavenie budovy gymnázia v rokoch 1922 – 1924. **Viliam Lipovnický** (1802 – 1879) ako právnik pracoval na župnom úrade v Zlatých Moravciach a v roku 1839 bol zvolený za podžupana Tekovskej stolice. **PhDr. Štefan Rakovský** (1904 – 1996) rodák zo Zlatých Moraviec. Pôsobil na rôznych školách ako stredoškolský profesor. Bol menovaný za riaditeľa Mestského múzea v Zlatých Moravciach.

G.3. Vodné plochy a toky na pamiatkovom území a iné významné prírodné prvky

Katastrálnym územím mesta Zlaté Moravce pretekajú dva vodné toky – Žitava, ktorá je ľavostranným prítokom rieky Nitry. Žitava pramení na severozápadných svahoch Pohronskeho Inovca. Cez kataster Zlatých Moraviec preteká na úseku cca 7 km, pričom je tok situovaný za severozápadnou hranicou pamiatkovej zóny.

- Hostiansky potok (Zlatňanka), ktorý pramení na južných svahoch Tribečského pohoria. Do Žitavy sa vlieva južne od miestnej časti Chyzerovce. Ostatné prítoky Žitavy sú malé potoky – Pelúsok, Strážka.

Prvá regulácia Žitavy a Hostianskeho potoka bola uskutočnená v roku 1957. Ďalšia regulácia potokov bola v roku 1970. Na historickej mape z konca 19. stor. sú zakreslené odvodňovacie kanály, resp. mlynský náhon na dnešnej Mlynskej ulici (autobusová stanica) ktoré zanikli.

G.4. Súpis pôvodných názvov hlavných a dôležitých námestí a ulíc

Súčasný názov od roku 1991	II. polovica 20. storočia až po rok 1991	Koniec 19. storočia až po rok 1923
Župná ulica	Gottwaldova ulica	Hosozú utcza
Ulica Sama Chalúpku	Ulica Sama Chalúpku	*/
Ulica Janka Kráľa	Ulica Janka Kráľa	Loldfa utc.
Námestie Andreja Hlinku	Námestie osloboditeľov	Migazzy tér
Robotnícka ulica	Robotnícka ulica	Iskola utc.
Bernolákova ulica	Bernolákova ulica	Migazzy utc.
Sládkovičova ulica	Sládkovičova ulica	Uri utc.
Štefánikova ulica	Ul. kpt. Nálepku	*/
Ulica SNP	Ulica SNP	*/
Prílepská ulica	Ul. 29. augusta	*/
Štúrova ulica	Štúrova ulica	*/
Dlhá ulica	Dlhá ulica (?)	

*/ názov ulice, resp. samotná uličná komunikácia nie je zaznamenaná na mape z 19. stor.

H. Vyhodnotenie pamiatkových hodnôt územia a odôvodnenie jeho ochrany

Ako z hodnotiacej a rozborovej časti predchádzajúcich kapitol vyplýva, Zlaté Moravce patria do tej skupiny historických miest na Slovensku, v ktorých hlavným programom nie je ochrana založená na individuálnej hodnote pamiatkových objektov. Dôraz je položený na hmotovej skladbe, merítke a konfigurácii zástavby, ktorá vytvára charakteristický celok a špecifické historické prostredie. Predmetom ochrany je predovšetkým rastlá aditívna skladba stavebného fondu, rozvinutá v zoskupenej radovej zástavbe na pravidelných parcelách uličnej siete mestského pôdorysu a to i tam, kde historickú zástavbu nahradili alebo nahradia nové objekty. Najdôležitejším kompozičným a výrazovým prvkom je Ul. Župná a Námestie A. Hlinku, v ktorom sú situované najvýznamnejšie pamiatkové hodnoty starého mesta s gradovanou výstavbou meštianskych domov.

Okrem hmotovo-priestorovej skladby, merítka a celkovej kompozície je v území zastúpených množstvo architektonických prvkov, ktoré sú vyšpecifikované v evidenčných listoch objektov. Na základe výskumu územia možno definovať pamiatkové hodnoty zastúpené pôvodnými – minimálne narušenými fasádami významnejších objektov, ďalej

architektonickými a umelecko-remeselnými detailmi. Na mnohých objektoch zostali dodnes zachované ozdobné háky žľabov, eklektické slohotvorné prvky a prestavbami prekryté historické murivo.

H.1.1. Zachovanie urbanisticko-historických hodnôt štruktúry územia

Hodnotný je historický pôdorys starého mesta, priestorová kompozícia uličnej siete s rastom parciel v bloku I. a uličná zástavba solitérných rodinných domov a víl obkolesených zeleňou v blokoch II. a III. Historická urbanistická štruktúra bloku IV. je narušená. Novovytvorená, pozostávajúca z areálu solitérov je v pamiatkovom prostredí akceptovateľná. Urbanisticko-historické hodnoty blokov V., VI. a VII. sú značne narušené, vyžadujúce si reanimáciu. Nakoľko je však nová štruktúra vytvorená stavebne mladšími objektmi, prinavrátenie, resp. prispôsobenie historickej urbanistickej štruktúry je možné, avšak s veľkým časovým odstupom.

H.1.2. Architektonické hodnoty prvkov

- hmotová skladba s charakteristickou historickou radovou zástavbou meštianskych domov, verejných profánnych a cirkevných objektov. Paria sem všetky chránené pamiatkové objekty zapísané, alebo navrhnuté na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu, objekty pamiatkového záujmu dotvárajúce skladbu a výraz historického prostredia;
- priestorové rozloženie a gradovanie hmôt starého mesta, výškové usporiadanie a radová zástavba ako konštanta pre dotváranie plomb na voľných prelukách i väčších asanovaných plochách na Uliciach Sama Chalúpku a Janka Kráľa;
- individuálne pamiatky a historické objekty nachádzajúce sa mimo pamiatkovej zóny podliehajúce predchádzajúcemu vyjadreniu orgánov na ochranu pamiatkového fondu v zmysle zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov;

H.1.3. Urbanisticko-krajinárskych hodnôt štruktúr

- zeleň a voľné plastiky vo vnútromestských uličných interiéroch, plošná a vzrastlá zeleň na Námestí A. Hlinku, Župnej ulici, J. Kráľa, Bernolákovej ulici ako i zeleň vo vilovej zástavbe na Sládkovičovej ul., Štefánikovej a Štúrovej;
- parčík v areáli bývalého kaštieľa ako zbytok z bývalého rozsiahleho barokového grófskeho parku, parku bývalej župnej nemocnice ako komponenta nadväzujúceho na reguláciu

vnútromestských priestorov začatú v 19. storočí mestským okrášľovacím spolkom, ako aj unikátny park pri mauzóleu rodiny Migazzi;

H.1.4. Umelecko-historických hodnôt prvkov

- makro a mikrourbanistické priestorové dominanty – veža rímskokatolíckeho kostola a celková výšková skladba historickej zástavby v mestskej panoráme. Zachovanie priestorových, výtvarných a architektonických dominant býv. kaštieľa, župného domu a barokového kostola v kompozícii Námestia A. Hlinku;
- všetky slohotvorné prvky charakteristické pre jednotlivé objekty, vyšpecifikované v evidenčných listoch objektov: historické drevené výplne, štukové výzdoby, sokle s oblúnom a okopovými kameňmi, rímsy, strešné štíty;

H.1.5. Kultúrne a pamiatkové hodnoty archeologických nálezov a nálezísk

V rámci katastrálneho územia mesta je doložená prítomnosť človeka už v mladom paleolite. Trvalé osídlenie v mladších obdobiach praveku je známe najmä z povrchovej terénnej prospekcie a náhodných archeologických nálezov. Najvýznamnejšie je osídlenie v mladšej dobe kamennej (kultúra s lineárnou keramikou a železovská skupina), neskorej dobe kamennej (lengyelská a bádenská kultúra), mladšej a neskorej dobe bronzovej (lužická kultúra), dobe rímskej. Taktiež je doložené osídlenie v období včasného stredoveku.

I. Prílohy urbanisticko–historického výskumu

I.1. Textové prílohy

I.1.1. Zoznam evidenčných listov (s tabuľkovým prehľadom)

- a) Evidenčné listy objektov NKP (príloha k bodu G.1.8.1.)
- b) Evidenčné listy objektov navrhnutých na zápis do ÚZPF (príloha k bodu G.1.8.2.)
- c) Evidenčné listy objektov vytipovaných na zápis do ÚZPF (príloha k bodu G.1.8.3.)
- d) Evidenčné listy objektov dotvárajúcich historické prostredie pamiatkového územia (príloha k bodu G.1.8.4.)
- e) Evidenčné listy objektov, ktoré nie sú v pamiatkovom území rušivé (príloha k bodu G.1.8.5.)
- f) Evidenčné listy objektov, ktoré sú v pamiatkovom území rušivé (príloha k bodu G.1.8.6.)
- g) Evidenčné listy objektov malej architektúry (príloha k bodu G.1.8.7.)

I.2. Grafická dokumentácia

I.2.1. Náčrty etáp a rozboru urbanistického a stavebného rozvoja pamiatkového územia

- a) Mapa mesta Zlaté Moravce, koniec 19. stor.
- b) Mapa mesta Zlaté Moravce, 60-te roky 20. stor.
- c) Mapa mesta Zlaté Moravce, rok 1994

I.2.2. Výkres rozboru územia pamiatkovej zóny a slohovej analýzy objektov M 1:1000

I.3. Fotografická dokumentácia

I.3.1. Historické mapové podklady

- I.3.1.1. Historická katastrálna mapa Zlatých Moraviec z roku 1857; Archív: MV SR - Štátny archív v Nitre
- I.3.1.2. Historická katastrálna mapa Zlatých Moraviec z roku 1864; Archív: MV SR - Štátny archív v Nitre
- I.3.1.3. Historická katastrálna mapa Zlatých Moraviec z konca 19. stor., Archív: PÚ SR Bratislava

I.3.2. Historické fotografie, súkromný archív p. Tomajku, Zlaté Moravce:

- I.3.2.1. Historická fotografia; pohľad z juhu do priestoru Ul. Župná a Nám. A. Hlinku; 19. stor.
- I.3.2.2. Historická fotografia; pohľad zo západu na severnú uličnú radovú zástavbu Ul. Župná; r. 1931
- I.3.2.3. Historická fotografia; pohľad z juhu na severnú uličnú zástavbu Ul. Župná; 1.pol. 20. stor.
- I.3.2.4. Historická fotografia; pohľad zo západu na uličnú radovú zástavbu Ul. Župná; r. 1918-1938
- I.3.2.5. Historická fotografia; pohľad z juhu na uličnú radovú zástavbu Ul. Župná; 1. pol. 20. stor.
- I.3.2.6. Historická fotografia; pohľad zo západu na Nám. A. Hlinku s dominantou kostola; r. 1939-1944
- I.3.2.7. Historická fotografia; pohľad zo západu na kostol, v popredí súsošie Kalvária; Nám. A. Hlinku; r. 1932
- I.3.2.8. Historická fotografia; pohľad z juhozápadu na Nám. A. Hlinku s priehľadom do Ul. Bernolákova; zač. 20. stor.
- I.3.2.9. Historická fotografia; pohľad na kaštieľ, Nám. A. Hlinku; koniec 19. až zač. 20. stor.
- I.3.2.10. Historická fotografia; pohľad z juhozápadnej strany do priestoru Sládkovičovej ulice; r. 1890
- I.3.2.11. Historická fotografia; pohľad z juhovýchodu do priestoru Ul. Bernolákova; r. 1890

II. ZÁSADY OCHRANY, OBNOVY A PREZENTÁCIE HODNOT PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA

A. Zhodnotenie súčasného stavu využitia pamiatkového územia

Homogénnu štruktúru historickej zástavby starého mesta narušili značné asanácie, ktoré takmer zlikvidovali Ulicu Sama Chalúpku (zbúraných 10 domov) a podstatnú časť Ulic Janka Kráľa (10 domov) a Hviezdoslavovej, z ktorej zostalo len torzo. Na západnom okraji starého mesta, pred riekou Žitavou bola po asanácii starej zástavby zriadená autobusová stanica, ktorá sa rušivo vkladá ako deštruktívna enkláva do historického a životného prostredia. Vytvára nevhodnú cézuru medzi starým mestom a novo sa organizujúcim obchodným centrom na druhej strane rieky Žitavy, na terajšej Hviezdoslavovej ulici.

Stavebno-technický stav objektov a priestorov starého mesta je na hranici únosnosti. Staré mesto celkovo pôsobí veľmi zanedbane, čo spôsobuje nesystematická a zlá údržba domov, architektonická nekoordinovanosť nových adaptačných zásahov z minulosti, zastaralosť obchodnej a obslužnej siete i sociálna skladba obyvateľstva, obývajúc byty nízkeho štandardu, zväčša IV. kategórie. Negatívne priestorové hodnoty historického jadra mesta ovplyvňujú rušivé a zle technicky vybavené prevádzky umiestnené v historických domoch, alebo novostavbách, ako sú sklady, výrobné – napr. býv. Kovoplast, pekárň, autobusová stanica, ale aj priebežná diaľková a tranzitná doprava. Neorganicky pôsobí aj nevyváženosť architektonických a priestorových vzťahov novej, zväčša hromadnej bytovej výstavby k pôvodnej štruktúre a merítku starého mesta.

Časti územia, ktoré si zachovali pôvodnú štruktúru ako urbanistickú, tak i hmotovo-priestorovú sa postupne regenerujú, objekty a ich dvorové časti podliehajú obnove s prevažne administratívnym a obchodným využitím. Priestor námestia slúži ako voľný spoločenský priestor, povrchové úpravy komunikácií sa taktiež postupne regenerujú. Otázne zostávajú časti historického prostredia, ktorých pôvodná urbanistická štruktúra bola výrazne narušená.

V súčasnosti sa rozmohla stavebná činnosť s cieľom zlepšenia stavebno-technického stavu a využitia objektov, ktorá si vyžaduje odborné usmernenie a dodržiavanie podmienok určených v príslušných bodoch tohto materiálu.

Na základe uvedenej stavebnej aktivity, ktorá má dopad na neustále sa meniaci - zlepšujúci stavebno-technický stav objektov, sme grafické zmapovanie nerealizovali. Napriek tomu aktuálny stavebno-technický stav jednotlivých objektov je zaznamenaný v tabuľkovom prehľade evidenčných listov.

B. Vyhodnotenie územia z hľadiska pamiatkových hodnôt

Zlaté Moravce sú mestom so širokým spádovým zázemím, centrom Hornožitavskej oblasti. Majú bohaté dejiny i kultúru so vžitou historickou tradíciou. Ich historický vývoj prebiehal na pozadí zložitosti dejinných udalostí a hoci v minulosti viackrát sa uvádzajú ako opidum, zostali stále na úrovni málo rozvinutého mestečka. To znamenalo ich dejinne modelovaný stavebno-urbanistický obraz, ktorého úroveň je prezentovaná viac osobitosťou urbanistického celku, ako malým počtom architektonických individualít. Do autentickej historickej identity najviac zasiahlo obdobie po druhej svetovej vojne, nie však v pozitívnom zmysle, čoho výsledkom je dnešný ošarpaný, porušený a polozbúraný stav starého mesta. Je preto veľkou úlohou samosprávy i orgánov na ochranu pamiatkového fondu zabezpečiť dôslednú starostlivosť a ochranu dochovanému pamiatkovému fondu starého mesta, postupnou a systematickou údržbou i usmernenou obnovou dosiahnuť pozdvihnutie na potrebnú a pamiatkovému celku adekvátnu úroveň.

C.1. Zásady zachovania, ochrany, rehabilitácie, regenerácie, obnovy a prezentácie jednotlivých typov štruktúr a prvkov

Staré mesto v dnešnom intraviláne Zlatých Moraviec si vyžaduje ochranu a komplexnú stavebnú i funkčnú regeneráciu tak, aby prezentovalo jeho špecifikáciu historicky vymodelovanú tvár a dlhoročným vývojom vžitý charakter. Preto súčasťou programu ochrany pamiatkovej starostlivosti je funkčná a spoločenská náplň, ktorú má pamiatková zóna z hľadiska potrieb mesta spĺňať. K dosiahnutiu symbiózy pamiatkovej starostlivosti a novodobých požiadaviek života mesta musí byť jednotný programový postup zahrňujúci regeneráciu chránených kultúrnych pamiatok a súborov pamiatkového prostredia

s architektonickým dotvorením pre komplexné riešenie celku. Nie všetko, čo sa dnes nachádza v bývalom historickom jadre mesta má pamiatkovú hodnotu.

Preto je spracovaná základná klasifikácia pamiatkových hodnôt s významovou a výtvarnou selekciou označujúcou objekty na hodnotné (zapísané a navrhnuté na zápis do ÚZPF, vrátane historických objektov dotvárajúcich prostredie) určené pre pamiatkovú i architektonickú regeneráciu a nehodnotné určené na asanáciu (výrobné haly, sklady, prehodnotenie statickej a dynamickej dopravy). Vyhodnotenie je znázornené v grafickej prílohe.

V záujme dosiahnutia jednotného postupu a výsledku regenerácie pamiatkovej zóny s riešením nového rozvoja mesta je potrebná programová činnosť na podklade územného plánu mesta. Úlohou na jeho úrovni je rozpracovať zásady postupnej regenerácie a dostavby vo vymedzenom území, najmä vrátiť starému mestu jeho historickú tvárnosť, obnovou a rekonštrukciou porušených a zakrytých výtvarno-architektonických prvkov. Preriešenie priebežnej tranzitnej a diaľkovej dopravy mimo územia pamiatkovej zóny. Vytvorenie pešej zóny na Námestí A. Hlinku a Župnej ulici. Vhodnou reguláciou doriešiť kontrakt novej realizovanej výstavby k merítku a štruktúre zástavby starého mesta. Na úrovni územného plánu doriešiť vzťahy novovznikajúceho obchodného centra na dnešnej Hviezdoslavovej ulici a vytvoriť integrovanú centrálnu mestskú zónu so selektívnou celomestskou vybavenosťou, harmonickým spojením centra starého mesta s novým do jedného funkčného celku. Z územia pamiatkovej zóny odstrániť výrobné a sklady.

Dôležité bude reagovať aj na individuálne postupy rôznych investorov tak, aby z hľadiska spoločenskej úmernosti boli efektívne a uspokojujúce. V tejto súvislosti bude potrebné brať do úvahy záujmy individuálnych vlastníkov a podnikateľov, najmä pre povznesenie spoločenskej úrovne bytov, obchodov, kultúrnych a ďalších zariadení. Obnova historických objektov, najmä pamiatkovo chránených pre funkcie, ktoré sú v protiklade k výtvarným, dispozičným alebo architektonickým či stavebným zásahom, nedáva nádej na dobrý výsledok ani na ekvivalentnosť vynaložených prostriedkov.

C.1.1. Zachovanie a ochrana historickej pôdorysnej schémy

Štruktúru „génia loci“ Zlatých Moraviec upevnilo i to, že mesto si uchovávalo identitu v priebehu celých desaťročí. Základná priestorová štruktúra vyplynula z povahy prírodného miesta a hneď od začiatku zostala stabilná.

Verejné priestranstvá, námestia, hlavné a vedľajšie uličné priestory sú zachované z časti kompaktné, miestami s drobnými narušeniami spôsobenými asanáciou objektov

a následnou výstavbou nevhodných typologických druhov. V najstaršej časti objekty dodržia uličnú čiaru, ktorá je zároveň stavebná, v novších štvrtiach (Ul. Štefánikova a Sládkovičova) sú pred individuálnou bytovou zástavbou predzáhradky.

Pôdorysnú revitalizáciu mestských priestorov je bezpodmienečne nutné systematicky navrhnuť v blokoch V. a VI.. Ako podklad môže slúžiť výborne zachovaná historická mapa z konca 19. storočia. V blokoch V., VI. je nevyhnutná revitalizácia urbanizmu formou zástavby voľných plôch a postupným nahrádzaním rušivých objektov. K najvýraznejšiemu narušeniu historickej pôdorysnej schémy došlo vo východnom konci územia – blok VIII., kde je regenerácia historickej pôdorysnej schémy nereálna, nakoľko ide o pomerne mladú výstavbu zo 70-tych rokov 20. storočia, s husto sústredenou administratívnou funkciou, ktoré si mesto vyžaduje. Z uvedeného dôvodu je zástavbu bloku VIII. nevyhnutné rešpektovať ako určitú fázu vývoja mesta.

Ostatné mestské časti zóny sú pôdorysne kontinuálne zachované s drobnými lokálnymi narušeniami. Musí byť dôsledne zachovaná pôdorysná priestorová štruktúra sídla, priestorová kompozícia uličnej siete s rastom parciel.

Blok I. si vyžaduje dostavbu vzniknutých prelúk. Veľkú pozornosť tu treba venovať hlavne revitalizácii dvorových častí, eliminovať nevhodné architektonicky a urbanisticky riešené objekty a novú výstavbu navrhovať s rešpektom na historický urbanizmus.

V bloku II. a III. je v súčasnosti tendencia zástavby voľných plôch parciel novostavbami typu hlavne technického vybavenia (garáže) a akéhosi dvorového zázemia.

Pri akýchkoľvek stavebných zámeroch v týchto častiach územia pamiatkovej zóny treba rešpektovať urbanistické, hmotové a architektonické dominanty prvotných historicky významných objektov. Novú výstavbu situovať v zadných častiach - na parcelách záhrad a celkovo riešiť tak, aby sa čo najmenej prezentovali v komplexnom pohľade na interiér územia.

V bloku IV. a VII. nie je vhodné uvažovať s výstavbou ďalších objektov. Tieto by mohli mať vplyv na solitérne a zároveň i dominantné pôsobenie špecifických objektov a prvkov.

Prípadné požiadavky umiestňovania ďalších nevyhnutných prevádzok je potrebné situovať v existujúcich objektoch. Dôraz je tu kladený na úpravu verejných priestranstiev s cieľom eliminovať v prostredí pohľady na rušivé objekty.

C.1.2. Zachovanie, ochrana a prezentácia systému opevnenia

V meste Zlaté Moravce sa nevyskytuje dochovaný pevnostný ani hradobný systém. Z toho dôvodu nie je možná jeho prezentácia.

C.1.3. Zachovanie, ochrana historickej parcelácie

Urbanistickú regeneráciu pamiatkového územia rieši individuálny prístup a opodstatnenosť. Bližšie sa k danej téme teoreticky vyjadruje Washingtonská charta o „Ochranе historických miest“ z roku 1987. Historickú hĺbkovú parceláciu nie je možné meniť zlučovaním alebo delením parciel na menšie časti, aby nedošlo k zmene stavebných princípov ustálených historickým vývojom a nevznikali veľké kompaktné hmoty zástavby, ktoré by svojou mierkou nevhodne narúšali pamiatkové prostredie.

Rehabilitácia narušenej parcelácie je možná doplnením zástavby, charakterizovanej

- a) hustotou domoradia a priečnym delením parciel, pri rešpektovaní uličnej čiary, ktorá je zároveň i stavebnou čiarou
- b) solitérmi obkolesenými zeleňou, pri rešpektovaní stavebnej čiary.

C.1.4. Zachovanie a ochrana historických dominánt a kompozície výškového zónovania sídla

Charakteristika historických dominánt a výškového zónovania je podrobne spracovaná v kapitole urbanisticko-historického výskumu G.1.5.

V pamiatkovej zóne nie je prípustný vznik nových dominánt a to nielen z pohľadu exteriéru (panorámy) na mesto, ale aj v interiéri (lokálne) mesta. Možnosťou rehabilitácie a znovu prinavrátenia typických dominánt mestu Zlaté Moravce by bolo asanovanie nevhodnej výškovej zástavby vo východnej časti mesta (blok VIII.), ktorá je však nereálna.

C.1.5. Princípy ochrany siluety, panorámy územia v kontexte s krajinou a pohľadových uhlov z jednotlivých dôležitých priestorov pre pamiatkové územie

Vo vnútri územia je viacero hodnotných pohľadových uhlov, ktoré sú zaznačené na výkrese Zásad ochrany pamiatkového územia.

Nedá sa určiť, ktorý z týchto pohľadov je najhodnotnejší. Rozloženie územia pamiatkovej zóny v teréne v spojitosti s jeho nepravidelným členením a kompozícia ulíc neumožňujú ucelenejší pohľad v rámci interiéru sídla. Vnútorne pohľady sú vytvárané postupne gradáciou hmotovej skladby objektov, spájaním sa a rozvetvovaním ulíc. V obraze väčšiny pohľadových uhlov dominuje husto prerastená vzrastlá zeleň, ktorá podlieha postupnej výsadbe – obnove nových drevín. Najhodnotnejší exteriérový pohľad sa odкрýva pri vstupe do najstaršej časti územia pamiatkovej zóny – zo severozápadu – od rieky Žitavy.

Obnovou starých drevín za nové, za podmienky pravidelnej údržby koruny stromov, by sa malo docieľiť proporčného a kompozičného súladu spôsobu zástavby; s merítkom zelene. Zároveň v pohľadových interiérových pohľadoch dôjde k vytvoreniu hodnotných priehľadov, nielen vo vnútri územia. Je pravdepodobné, že primeraná úprava zelene otvorí diaľkové pohľady z interiéru pamiatkovej zóny smerom do okolitej krajiny a opačne.

C.1.6. Požiadavky na zachovanie charakteru stavebných hmôt v exponovaných polohách a ochrana strešnej roviny ako piatej fasády

V pamiatkovom území je nutné zachovať v čo najautentickejšej podobe tvary a typy striech a orientáciu strešného hrebeňa. Okrem základného tvaru strechy sa budú rešpektovať a zachovávať aj detaily ukončení historických striech. Odkvapové žľaby je nutné riešiť tak, aby neprekryvali plastické rímasy, tak ako je to čitateľné na mnohých objektoch.

Dosť výrazným problémom súčasnej pamiatkovej starostlivosti v meste, je zbytné podkrovi. Možnosti takého riešenia sú prípustné len ojedinele a to na stavbách, ktoré majú pre takýto typ podkrovného riešenia najvhodnejšie podmienky. Ku každému riešeniu sa musí pristupovať individuálne a konsenzom vytvoriť také riešenia, ktoré nenarúšajú z verejného priestranstva pohľad na strešnú rovinu. Možnosti nadstavieb sú obmedzené. V zásade sú prípustné u prízemných objektoch, bez výraznejšieho členenia strešnej roviny.

Objekty dotvárané architektonickými prvkami ako strešné atiky, výtvarne poňaté štíty alebo dekoratívnejšie korunné rímasy a komínové telesá by mali ostať prezentované vo svojom autentickom výraze.

V princípe sú pre pamiatkovú zónu prípustné z uličných traktov strešné okná s možnosťou kombinácie formou vikierov vo dvorových častiach.

Je neprípustné odstraňovať historické komínové telesá, aj keď už neplnia svoju funkciu. Nutné je v čo najväčšej miere ponechať funkčné komíny, ktoré sa využijú k novému vykurovaniu. Pri nových komínových telesách, hlavne pri novostavbách, je potrebné dodržať zásady, aby nové komíny boli stavané čo najbližšie k hrebeňu objektu, boli omietnuté. Ukončenie komínových hlavíc je súčasťou architektonického návrhu obnovy strechy.

Krytiny stavieb v pamiatkovej zóne by mali rešpektovať charakter strešnej krajiny vychádzajúc z pôvodnej krytiny používanej v danom regióne a samotnom meste. Nevhodné sú krytiny netradičnej farebnosti a štruktúry povrchu. Neprípustné sú rôzne plechové či

oceľové pláty a šablóny, profily z vlnitých azbestocementových dielov, bitumenové pásy (tzv. asfaltové šindle) a ďalšie nehistorické krytiny (typ ROVA, Rukky a iné).

Na základe výskumu zachovanosti pôvodnej strešnej krytiny navrhujeme použitie nových materiálov v rozmedzí pestrosti tvarov neglazovanej keramickej a betónovej krytiny vo farebnom odtieni červenej.

Závazná podmienka pre zachovanie charakteru stavebných hmôt v exponovaných polohách a ochrana strešnej roviny ako piatej fasády:

1. Spôsob prípadného presvetlenia podkrovných obytných priestorov existujúcich stavieb, alebo novostavieb, je nutné posudzovať individuálne a s prihliadnutím ku okoliu navrhovanej stavby, viditeľnosti okenných otvorov z verejného priestranstva.
2. Pri rekonštrukcii striech, respektíve zobytnovaní podkrovia zachovať pôvodný typ strechy.
3. Zachovať autentickú krytinu v čo najväčšej miere a v prípade novej krytiny použiť kusovú keramickú, betónovú v červenom odtieni.

C.1.7. Ochrana charakteru tradičnej skladby zástavby

Zlaté Moravce zostávajú stále na úrovni málo rozvinutého mestečka, ktorého úroveň je prezentovaná viac osobitosťou urbanistického celku, ako malým počtom architektonických individualít. Do autentickej historickej identity najviac zasiahlo obdobie po druhej svetovej vojne, nie však v pozitívnom zmysle, čoho výsledkom je dnešný ošarpaný, porušený a polozbúraný stav starého mesta. Je preto veľkou úlohou samosprávy i orgánov na ochranu pamiatkového fondu zabezpečiť dôslednú starostlivosť a ochranu dochovanému pamiatkovému fondu starého mesta, postupnou a systematickou údržbou i usmernenou obnovou dosiahnuť pozdvihnutie na potrebnú a pamiatkovému celku adekvátnu úroveň.

Za primeraný spôsob zástavby v pamiatkovej zóne Zlatých Moraviec sa považuje taký stupeň zastavania plochy, ktorý rešpektuje spôsob historickej hustej radovej zastavanosti.

V celom území pamiatkovej zóny mesta je nutné považovať výslednú historickú podlažnosť za v zásade prioritnú. Zmeny podlažnosti stavieb je možné uskutočniť len výnimočne a za predpokladu, že nedôjde k potlačeniu pôvodných dominánt alebo ak dôjde k náprave mladších rušivých zásahov. Vo všeobecnosti možno povedať, že nadstavba poschodia, prípadne poschodí, je zásadne neprípustná pri národných kultúrnych pamiatkach a objektoch navrhovaných a vytipovaných na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu. Otázne je, nakoľko je žiadúca pri objektoch výrazne dotvárajúcich historické prostredie. Pri objektoch, kde je zástavba z hľadiska podlaží nejednotná, je možné po zvážení

pripustiť nadstavbu podlažia, ale len pri objektoch, ktoré nie sú v historickom prostredí rušivé. Zvýšenie podlažia je prípustné iba vtedy, keď nedôjde k prevýšeniu susedných nehnuteľností charakterizovaných minimálne ako dotvárajúce. Prevýšená nemôže byť výška korunnej rímsy, ako ani výška hrebeňa žiadneho z týchto susedných objektov. Nároky na väčšiu úžitkovú kapacitu stavieb je nutné riešiť inými spôsobmi, než zvyšovaním hmoty, a to napríklad prístavbou do dvorovej časti parcely pokiaľ nedôjde k neprijateľnému zastavaniu parcely, prípadne primeraným využitím pôvodného priestoru.

Záväzné podmienky pre ochranu charakteru tradičnej skladby zástavby:

1. Novú výstavbu je nutné navrhovať prednostne na mieste objektov zaniknutých.
2. Nevhodne riešené objekty a celé areály objektov nahradzovať novou výstavbou.
3. Novostavby riešiť pokiaľ možno v ich pôvodnom pôdoryse a objeme. Pokiaľ nie je možné z objektívnych príčin dodržať uvedený princíp, je nutné novostavby situovať na pozemok podľa princípov historického pôdorysu sídla.
4. Pri riešení architektonického výrazu novostavieb sa približovať k princíp novotvaru s dôrazom na vyzdvihnutie hodnoty autenticity.
5. Pri citlivej dostavbe metódou novotvaru je možné pristúpiť aj ku kombinácii skla a kovu. V takýchto prípadoch však musí byť preukázane estetický vhodné riešenie objektu v súlade s jeho konečným pôsobením na celé pamiatkové územie.
6. Maximálna výška objektu je dve podlažia a krov (nepripustné je dvíhanie hrebeňa strechy).
7. Pri objektoch, ktoré majú dve podlažia a krov, resp. tri podlažia a viac nie je povolené nadstavovať ďalšie podlažie.
8. V blokoch II. a III. novostavby situovať do zadných častí parciel pri stanovenej výškovej úrovni prízemie a krov, dvojpodlažné stavby bez krovu sa nepripúšťajú

C.1.8. Ochrana typických prvkov prostredia

Historické prostredie pamiatkovej zóny mesta Zlaté Moravce dotvárajú rôznorodé prvky drobnej architektúry.

Najvýznamnejšie sú dve barokové plastiky z 18. storočia: drevená socha sv. Jána Nepomuckého pred farským kostolom a kamenné súsošie Golgoty pred kaštieľom. Na sochu sv. Jána Nepomuckého je návrh na jeho vyhlásenie za národnú kultúrnu pamiatku predložený na MK SR.

Nie menej hodnotné je súsošie sv. Trojice s P. Máriou, na križovatke ulíc SNP a Sládkovičova; fontána s datovaním v areáli nemocnice; pamätná tabuľa Umučení antifasisti,

v súčasnosti táto NKP nevhodne umiestnená v spodnej časti kovovej konštrukcie stožiaru pred farským kostolom; pomník Janka Kráľa (NKP) v areáli parku kaštieľa; pamätná tabuľa Janka Kráľa (NKP) osadená na čelnej fasáde Domu J. Kráľa; misijný kríž z polovice 20. storočia po južnej strane kostola a v neposlednom rade súbor triezvej modernej architektúry fontány s pitnou fontánkou, situovaných v rámci úpravy zelene na Nám. A. Hlinku.

Na pokraji historického jadra mesta sa z východnej a južnej strany nachádza uličný rad objektov typu prímestskej rodinnej vily so záhradou, resp. parkom, ktoré vznikli koncom 19. a začiatkom 20. storočia. Výrazovo patria do obdobia historických slohov a secesie a nadväzujú tak na architektonický výraz fasád starého jadra mesta. Jedna brána sa dodnes zachovala na Robotníckej ulici, parc. č. 668; patrila vilke, ktorá bola asanovaná v polovici 20. storočia.

Z urbanisticko-historického výskumu nevyplývalo, akú malo mesto na prelome 19. a 20. storočia povrchovú úpravu komunikačných ťahov a chodníkov pre peších. Konkrétnu úpravu koncepčných plánov dlažieb v historickom centre mesta je nutné konfrontovať s príslušným krajským pamiatkovým úradom. Základný princíp druhu, materiálového riešenia a kladenia kamenných dlažieb vychádza z potreby obyvateľstva. Pre pešie a automobilové komunikácie sú vhodné kamenné kocky rôznych rozmerov v kombinácii s plošnou kamennou dlažbou, ktorá môže byť oživená rôznym geometrickým rastrom. Pri nových dlažbách je nutné preveriť niveletu terénu a prispôbiť sa jej v čo najväčšej miere, aby nedochádzalo k umelému zvyšovaniu terénu. Z tohto dôvodu je nutné v takýchto prípadoch vykonávať archeologický výskum, ktorý zistí pôvodnú povrchovú úpravu a niveletu komunikácií.

Na základe poznatkov získaných pamiatkovou praxou sa nepovažuje za potrebné dotvárať verejné priestranstvá za každú cenu prvkami drobnej architektúry a sochárskymi dielami.

Mestský mobiliár – autobusové zastávky, zahradzovacie stĺpiky, ochranné mreže, stojany na bicykle, presvetlené vitríny, kanalizačné poklopy, verejný rozhlas (reproduktory), fontány, pitné fontány, pútače, kiosky, plagátovacie plochy, informačné nosiče, označovníky, lavičky – je nutné posudzovať individuálne a navrhovať citlivo s vhodným dizajnerským prevedením.

Záväzné podmienky pre ochranu typických prvkov prostredia:

1. Všetky navrhované úpravy verejných plôch a priestorov, vrátane parteru a prvkov exteriérového mobiliáru, musia svojim technickým a výtvarným riešením rešpektovať, prípadne rehabilitovať, historický charakter pamiatkového územia.
2. Verejné priestory a plochy sú všeobecne považované za nezastaviteľné.

3. Všetky prvky drobnej architektúry v pamiatkovej zóne podliehajú schvaľovaciemu procesu krajského pamiatkového úradu.

Požiadavky pre umiestnenie reklamy, oznamov a technických zariadení v pamiatkovej zóne Zlaté Moravce

1. Informačné, reklamné a propagačné zariadenie umiestnené na objekte v pamiatkovom území musí byť prispôsobené jeho architektúre.
2. Reklamy, oznamy a technické zariadenia nesmú narušiť estetický stav objektu, ohrozovať verejnú bezpečnosť a poriadok.
3. Každý objekt v pamiatkovom území musí mať vypracovanú komplexnú koncepciu reklám, oznamov a technických zariadení, ktoré budú na ňom umiestnené.
4. Reklama musí rešpektovať architektonický výraz a historické tvaroslovie fasád objektov, nesmie prekryvať architektonickú kompozíciu hlavnej fasády a jej dôležité detaily (vstupné portály, rímasy, pilastre, balkónové zábradlia).
5. Umiestnenie reklám, označenia prevádzok a informačných zariadení je neprípustné:
 - na strechách objektov, na stĺpoch verejného osvetlenia, na výtvarných dielach, drobnej architektúre, zeleni, na kovaných zábradliach pavlačí, balkónov a loggií, v parapetoch okien, na oploteniach v pamiatkovej zóne (napr. okolo kostola)
 - v polohách, ktoré by obmedzovali pohľad na architektúru objektov alebo ich hodnotné časti
 - v rámci pamiatkovej zóny je možné reklamno-informačné tabule umiestňovať nad parterom vo výnimočných prípadoch.
6. V pamiatkovej zóne sú neprípustné
 - veľkoplošné reklamy
 - reklamné maľby na hlavnej fasáde domov
 - reklamy na objektoch vyhlásených za národnú kultúrnu pamiatku.
7. Informačné plochy a pútače je možné v pamiatkovej zóne umiestňovať iba na základe komplexného návrhu a na primeranej estetickej úrovni.
8. Eliminovať typizované, sériovo vyrábané neónové svetelné reklamy.
9. Vylúčiť tie reklamné zariadenia, na ktorých nie je označená a propagovaná individuálna prevádzka v objekte, ale predávaný tovar, obchodné značky výrobkov a pod.
10. Vylúčiť celoplošné farebné reklamné texty zo samolepiacich fólií na presklených plochách výkladov, okien a brán.

11. Prezentáciu obchodných prevádzok, spoločenských zariadení, firiem a pod. riešiť vývesnými štítmí na primeranej tvarovej a materiálovej úrovni, s kvalitným výtvarným prevedením.
12. Označenie predajní je možné realizovať formou nápisov zo samostatných písmen, umiestňovaných do plochy pásov nad výkladmi a vstupmi. Vhodné sú aj priestorové nápisy na presklených plochách výkladov. Veľkosť nápisov a kompozičné usporiadanie musí rešpektovať proporcie parteru, fasády.
13. Na objektoch, v ktorých sa nachádza niekoľko prevádzok
 - pre obchody, firmy s výkladmi v parteri plošný nápis situovať nad vstupom a výkladom, prípadne nápis umiestniť priamo na sklo výkladu. Nápis na fasáde riešiť formou samostatne vyrezávaného písma kotveného do fasády objektu.
 - pre ostatné prevádzky v objekte umiestniť po stranách vstupného portálu jednotne riešené tabuľky osadené plošne na fasáde. Vhodným riešením, ktorým sa obmedzia zásahy do fasády, je umiestnenie zariadenia na vkladanie tabuliek po stranách vstupného portálu vyhotovenom na zodpovedajúcej umelecko-remeselnej a kvalitatívnej úrovni. V prípade umiestnenia kolmo na fasádu ich prednostne riešiť formou priestorových obojstranných vývesných štítov.
14. Pre príležitostnú prezentáciu kultúrno-spoločenských udalostí (vernissáž, výstavy, divadelné predstavenia, hudobné koncerty) pútače umiestňovať iba na základe komplexného návrhu a na k tomu určených plochách.
15. Prenosné zariadenia slúžiace na reklamné, propagačné a informačné účely a prenosné zariadenia typu „A“ je možné v pamiatkovej zóne použiť iba na základe komplexného návrhu a s primeraným materiálovým a tvarovým riešením.
16. V rámci svetelných označení je prípustné citlivé využitie moderných materiálov, kazetových plastických písmen, symbolov a vývesných panelov, pokiaľ ich výraz bude spĺňať kritériá osobitého štýlu, originality nápadu a invencie, v súlade s uvedenými požiadavkami. Osvetlenie riešiť podsvietením. V prípade riešenia zdroja svetla mimo plochy tabule, je potrebné riešiť zdroj svetla s rešpektom na architektonicko-výtvarné riešenie fasády.
17. Dôsledne chrániť vzhľad historickej uličnej zástavby a významných budov z diaľkových pohľadov. Plocha veľkoplošných reklamných zariadení, textilných transparentov a rôznych propagačných objektov nesmie zasahovať do dôležitých pohľadov na panorámu a siluetu pamiatkovej zóny.

Požiadavky pre situovanie exteriérových sezónnych pohostinských zariadení v pamiatkovej zóne

Každý návrh exteriérového letného sedenia na území pamiatkovej zóny bude posudzovaný individuálne, v súvislosti s prostredím, do ktorého sa má umiestniť. Pri posudzovaní budú uprednostnené originálne výtvarné a dizajnérske návrhy pred katalógovými prvkami.

1. Vyhradené plochy sedení situovať tak, aby neboli narušené základné urbanistické hodnoty pamiatkovej zóny, čitateľné línie uličných čiar, ucelené vnímanie jednotlivých architektúr alebo ucelených pohľadov do interiérov ulíc.
2. Neprimerané zábery plochy v pomere k priestorovým dimenziám ulíc a námestí sú neprípustné.
3. Zachovať voľné prístupy k hlavným vstupom do objektov, k prejazdom a priechodom objektov, zachovať odstup od hmoty historickej architektúry, neprekryvať tvaroslovie parteru.
4. Na zariadeniach vylúčiť veľkoplošné reklamy a obchodné značky výrobkov, uvádzať individuálne označenie príslušnej prevádzky.
5. Neprípustné je prepájanie plochy sedenia a jeho prestrešenia s fasádou objektu ponad chodník (strechou, roletou).
6. Vylúčiť sezónne vzdušné elektrické káblové vedenie a akékoľvek iné technické zariadenia – chladiace boxy, výčapné pulty umiestniť priamo v stálej prevádzke mimo priestorov ulice.

C.1.8.1. Zásady nasvetlenia - iluminácie historických priestorov a budov

Základné aspekty navrhovanej koncepcie osvetlenia pamiatkovej zóny mesta vychádzajú zo zachovaných historických fotografických podkladov. „Svetelné prostredie“ je všeobecne determinované piatimi základnými aspektmi umelého osvetlenia - fyziologickým, psychologickým, technickým, estetickým a ekonomickým. Vzhľadom k tomu, že doteraz pre pamiatkovú zónu nebol spracovaný materiál osvetlenia verejných priestranstiev je nutné vypracovať **„Koncepciu iluminácie pamiatkovej zóny mesta“** so zodpovedajúcimi technickými atestami. V koncepcii odporúčame riešiť tri okruhy osvetlenia.

1/ Večernú ilumináciu v priestoroch hlavných komunikácií riešiť formou liatinových stožiarov svietidiel s jednou lucernou, ktoré vychádzajú z historických podkladov. Pre komunikácie s odlišnou charakteristikou zvoliť iný typ osvetľovacej sústavy. Týmto spôsobom je možné docieľiť rôznorodosť a zdôrazniť príslušnosť mestských obslužných komunikácií.

2/ Druhým okruhom sú dominanty mesta ako národné kultúrne pamiatky, objekty navrhované a vytipované na zápis do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu SR s možnosťou použitia atypicky konštruovaných svietidiel.

3/ Tretím dôležitým riešeným okruhom je iluminácia architektúry a umeleckej výzdoby, ktorá musí súvisieť s komunikačným osvetlením. Potrebné je detailné rozpracovanie kompaktné nasvetlených plôch v súčinnosti s vyznením fasád a využitím všetkých možností na podporu tvarovej kompozície, tektoniky a výrazu architektúry.

Príležitostné nasvetlenie hlavne vo vianočnom období má dočasný charakter, preto nie je nutné sa ním apriori zaoberať. V koncepcii je potrebné poukázať aj na psychologický aspekt iluminácie aj vo forme farebných podtónov nasvetlenia.

Záväzné podmienky pre nasvetlenie – ilumináciu historických priestorov a budov:

1. Pri novom riešení verejného osvetlenia je vhodné vychádzať zo staršej obrazovej dokumentácie, nadviazať na miestne historické formy a použiť ich kópiu alebo parafrázu.
2. Druhou možnosťou je navrhnutie, prípadne použitie novodobého typu svietidla, ktoré by malo byť čo najmenej nápadné a v striedanej forme.

C.1.9. Zásady diferencovaného prístupu pri ochrane, obnove a údržbe objektov na pamiatkovom území

Prístup k ochrane, obnove, a údržbe objektov v pamiatkovom území legislatívne upravuje zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov a vyhláška Ministerstva kultúry SR č. 16/2003 z 12. novembra 2002, ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu.

§ 27 pamiatkového zákona definuje základnú ochranu kultúrnej pamiatky ako súhrn činností a opatrení vykonaných na predchádzanie ohrozenia, poškodenia, zničenia alebo odcudzenia kultúrnej pamiatky, na trvalé udržanie dobrého stavu vrátane prostredia kultúrnej pamiatky a na taký spôsob využívania a prezentácie, ktorý zodpovedá jej pamiatkovej hodnote a technickému stavu. Základná ochrana pamiatkového fondu je podľa § 29 pamiatkového zákona súhrn činností a opatrení, ktorými orgány štátnej správy a orgány

územnej samosprávy v spolupráci s vlastními nehnuteľnosťami zabezpečujú zachovanie pamiatkových hodnôt v území, ich dobrý technický, prevádzkový a estetický stav, ako aj vhodný spôsob využitia jednotlivých stavieb, skupín stavieb, areálov alebo urbanistických súborov a vhodné technické vybavenie pamiatkového územia.

§ 32 pamiatkového zákona definuje obnovu kultúrnej pamiatky ako súbor špecializovaných činností, ktorými sa vykonáva údržba, konzervovanie, oprava, adaptácia a rekonštrukcia kultúrnej pamiatky alebo jej časti.

Pred začatím samotnej obnovy kultúrnej pamiatky v pamiatkovom území je vlastník kultúrnej pamiatky povinný predložiť príslušnému krajskému pamiatkovému úradu žiadosť o rozhodnutie k zámeru obnovy. Vlastník objektu, ktorá nie je kultúrnou pamiatkou, ale nachádza sa v pamiatkovej zóne alebo v ochrannom pásme je povinný pri obnove objektu požiadať príslušný krajský pamiatkový úrad o vydanie záväzného stanoviska k zámeru obnovy.

V rozhodnutí resp. v záväznom stanovisku určí príslušný Krajský pamiatkový úrad podmienky vykonávania úprav nehnuteľností alebo stavby a to najmä zásady objemového členenia, výškového usporiadania a architektonického riešenia exteriéru nehnuteľnosti.

C.1.9.1. Národné kultúrne pamiatky

Nehnuteľné kultúrne pamiatky musia byť udržiavané v dobrom technickom stave a musia byť postupne odstraňované ich nevhodné úpravy. Všetky stavebné, technické a architektonické úpravy je nutné vykonať len v súlade s princípmi ochrany pamiatok a s cieľom zachovania ich hmotovej podstaty, primeraného využitia a ďalšieho zhodnotenia ich výtvarno – architektonickej funkcie.

Národné kultúrne pamiatky podliehajú individuálnej pamiatkovej ochrane v zmysle platnej legislatívy, ktorá vyžaduje zachovanie národnej kultúrnej pamiatky bez straty pamiatkových hodnôt, pričom nie je prípustná akákoľvek prestavba alebo asanácia jednotlivých objektov. V intenciách pamiatkovej ochrany je prípustná len údržba jednotlivých národných kultúrnych pamiatok, kontextuálna úprava rušivých fasád, rehabilitácia staršieho dispozičného usporiadania (odstránenie novodobých priečok a konštrukcií), modernizácia inžinierskych sietí, výmena opotrebovaných prvkov s akcentom na použitie autentických technológií a morfológie.

Pozri evidenčné listy Národné kultúrne pamiatky č.19, 26, 30, 39, 59, 162.

C.1.9.2. Objekty navrhnuté na zápis do ÚZPF

Podmienky ochrany, obnovy a údržby týchto objektov definuje pamiatkový zákon, ako ochranu, údržbu a obnovu nehnuteľností nachádzajúcich sa na pamiatkovom území.

Základným princípom uplatňujúcim sa pri ochrane, obnove a údržbe navrhnutých objektov na zápis do ÚZPF (návrhy odstúpené KPÚ v roku 2004) je povinnosť zachovávať všetky existujúce pamiatkové hodnoty nehnuteľností. Všetky stavebné zásahy a úpravy v objekte je nutné vykonávať tak, aby v objekte neboli ohrozené zachované pamiatkové hodnoty, pričom princípy ochrany, údržby a obnovy sa zhodujú s postupmi uplatňujúcimi sa pri národných kultúrnych pamiatkach.

Pozri evidenčné listy Objekty navrhnuté na zápis do ÚZPF č. 54, 135, 155.

C.1.9.3. Objekty vytypované na zápis do ÚZPF

Podmienky ochrany, obnovy a údržby týchto objektov definuje pamiatkový zákon, ako ochranu, údržbu a obnovu nehnuteľností nachádzajúcich sa na pamiatkovom území. Základným princípom uplatňujúcim sa pri ochrane, obnove a údržbe vytypovaných objektov je povinnosť zachovávať všetky existujúce pamiatkové hodnoty nehnuteľností. Všetky stavebné zásahy a úpravy v objekte je nutné vykonávať tak, aby v objekte neboli ohrozené zachované pamiatkové hodnoty, pričom princípy ochrany, údržby a obnovy sa zhodujú s postupmi uplatňujúcimi sa pri národných kultúrnych pamiatkach.

Pozri evidenčné listy Objekty vytypované č. 72, 107, 114.

C.1.9.4. Objekty dotvárajúce historické prostredie

Nehnuteľnosti označené ako dotvárajúce objekty nebudú navrhnuté na zápis do ÚZPF, ale nevyhnutnosť ich ochrany vyplýva z ich významu ako objektov priaznivého a kvalitného dotvárania historického prostredia pamiatkovej zóny Zlaté Moravce. Prípadná prestavba, resp. zánik objektov, ktorých pamiatkové hodnoty charakterizujú fasády a ich architektonicko-výtvarné prvky, by znamenalo značné ochudobnenie historického obrazu sídla, pretože ich vzhľad spoluvytvára dochovanú historickú podstatu sídla.

Architektonické zmeny týchto sú nežiaduce. Prípustné sú modernizácie inžinierskych sietí, ako aj drobné zmeny v dispozícii objektu, ktoré však nenarušia nosný

systém a neohrozia dochované historické konštrukcie, interiérové a exteriérové prvky. Nevyhnutné je udržiavať ich v dobrom technickom stave a ich bežnú údržbu vykonávať tradičnými materiálmi a technológiami za účelom zachovania slohotvorných prvkov, resp. obnovy zaniknutých, či narušených častí prvkov.

Kategóriu dotvárajúcich objektov tvoria aj objekty významné z hľadiska hmotovo-priestorovej kompozície. Ide o objekty so starším stavebným základom, ktoré dôsledkom negatívnych zásahov v 20. storočí stratili architektonicko-výtvarné prvky – slohotvorné. Je nevyhnutná ich čiastočná, resp. celková rehabilitácia do pôvodnej historickej podoby. O niektorých týchto objektoch môže mesto rozhodnúť podľa § 14 ods. 4 zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu o utvorení a odbornom vedení evidencie pamätihodností

Pozri evidenčné listy Objekty dotvárajúce č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 14, 15, 21, 22, 23, 24, 28, 43, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 77, 79, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 90, 91, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 106, 112, 113, 115, 116, 118, 119, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 139, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 163.

C.1.9.5. Objekty, ktoré nie sú v historickom prostredí rušivé

Objekty charakterizované ako nerušivé sú zatriedené v 3 skupinách:

- 1/ Objekty bez výrazných historických a architektonických hodnôt, ktoré boli značne narušené až zničené v medzivojnovom období.
- 2/ Objekty postavené ako novostavby v duchu medzivojnového, resp. povojnového obdobia.
- 3/ Novostavby postavené zač. 20. storočia, ich hmotovo-kompozičné a architektonické riešenie vychádza z princípov funkcionalizmu.

V prevažnej miere sú to objekty v dobrom stavebno – technickom stave s primeraným výškovým zónovaním a tvarom hmoty, ktoré v danom prostredí nepôsobia rušivo.

Pozri evidenčné listy Objekty nerušivé č. 8, 9, 12, 16, 18, 27, 32, 33, 34, 35, 44, 45, 76, 81, 88, 89, 101, 108, 109, 110, 117, 120, 132, 134, 136, 137, 138, 146, 149.

C.1.9.6. Objekty, ktoré sú v historickom prostredí rušivé

Rušivé objekty na území pamiatkovej zóny Zlaté Moravce sú nehnuteľnosti z polovice 20. storočia až po súčasnosť, ktorých vzhľad je inšpirovaný modernizáciou, ktorú predstavuje predovšetkým zjednodušenie bez výzdoby fasády. Nehnuteľnosti si vyžadujú architektonickú úpravu fasády, čím sa odstráni rušivý efekt nehnuteľnosti.

V kontexte pamiatkového územia pôsobia rušivo nielen výrazne nevhodným riešením fasády, ale aj hmotou stavby, pričom v prevažnej miere dochádza k naddimenzovaniu jednotlivých objektov.

Rušivé pôsobenie takýchto objektov si nevyhnutne vyžaduje

1/ buď zásadnú prestavbu, pričom jej cieľom bude hmotu a výraz objektu uviesť do súladu s kontextom okolitého prostredia alebo

2/ ich postupné asanovanie, čím sa vytvoria rezervné plochy.

3/ V pamiatkovom území sú situované aj nehnuteľnosti, ktoré výrazne narušujú charakter sídla a ktoré nie je možné reálne začleniť do kontextu pamiatkového územia ani rozsiahlymi stavebnými a architektonickými úpravami. Na pamiatkovom území sú to predovšetkým objekty, ktoré sú architektonicky podradné a typovo nevhodne situované. Uvedomujeme si, že asanácia týchto objektov je v súčasnosti nereálna z majetkovo-právnych a ekonomických dôvodov. Ide hlavne o prevádzkové budovy s technologickým zariadením. Eliminovať ich pôsobenie v historickom prostredí je možné vhodnou úpravou zelene.

Pozri evidenčné listy Objekty rušivé č. 13, 17, 20, 25, 29, 36, 48, 56, 78, 92, 111, 133, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 148, 150, 158, 159, 160, 161, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172.

C.1.9.7. Objekty malej architektúry

Objekty malej architektúry charakterizujeme za objekty dotvárajúce prostredie, z tohto dôvodu ich architektonické zmeny sú nežiadúce. Nevyhnutné je udržiavať ich v dobrom stave a ich bežnú údržbu vykonávať zodpovedajúcimi technológiami za účelom ich zachovania, resp. obnovy zaniknutých, či narušených častí.

Dva z týchto objektov sú vyhlásenými národnými kultúrnymi pamiatkami, evidovanými v ÚZPF SR (pomník J. Kráľa, pamätná tabuľa Umučení antifašisti) a na jeden objekt je predložený návrh na jeho vyhlásenie za národnú kultúrnu pamiatku (socha sv. J. Nepomuckého).

Pozri evidenčné listy Objekty malej architektúry: č. 31, 42 (NKP); č. 40 (návrh na vyhlásenie); č. 37, 38, 41, 140, 164 (dotvárajúce).

C.1.10. Rezervné plochy a plochy po asanácii objektov

Podmienky prípustnej novej využiteľnosti rezervných plôch z hľadiska pamiatkovej starostlivosti by mali byť zahrnuté do územno-plánovacej dokumentácie.

Za rezervné plochy možno považovať časti územia, ktoré umožňujú v blízkej budúcnosti bezproblémovú zástavbu s cieľom revitalizácie historickej urbanistickej schémy a hmotovej kompozície. V predmetnom území sa ako rezervné plochy ukazujú plochy po asanácii historických objektov. Niektoré sú v súčasnosti nezastavané a využívajú sa na účely tržnice a parkoviska – R1, R2. Plochy R7 a R8 sú síce čiastočne zastavané objektmi z konca 20. storočia, ale je tu možnosť novej zástavby na úrovni uličnej čiary. S týmito plochami ráta aj územný plán Zlaté Moravce. Na severnom a východnom okraji pamiatkovej zóny je v súčasnosti značná časť územia zastavaná objektmi priemyselného a hospodárskeho charakteru, ktorých architektonické stvárnenie je maximálne rušivé v zástavbe mestského charakteru – R3, R4, R5, R6, R9, R10.

Za rezervné plochy nemožno považovať plochy po asanácii starších objektov, ktoré boli nahradené mladšími budovami z konca 20. storočia. Tieto objekty považujeme za rušivé, resp. nerušivé, ale ich asanácia je nereálna z viacerých hľadísk – sociálno-ekonomického, spoločenského, atď. Ide o areál nemocnice – blok IV., komplex administratívnych budov – blok VIII., budova verejnej správy – blok I. (parc. č. 1610, 1617/1-3).

V prípade nárožia ulíc Janka Kráľa a Sama Chalúpku, ktorého pôvodné urbanistické riešenie je výrazne narušené výstavbou nárožného objektu (parc. č. 1676/8-9, 1678/3-4), je žiaduce tento stav rešpektovať. Rozšírenie Ul. Sama Chalúpku rieši územný plán mesta ako súčasť novo navrhovaného mestského dopravného okruhu, čím sa odľahčí doprava na uliciach Župná a Sládkovičova, ktoré sú priebežné celou pamiatkovou zónou.

Záväzné podmienky pre rezervné plochy a plochy po asanácii:

1. Pôdorysné a hmotové riešenie novej výstavby musí korešpondovať s historickou hmotovou štruktúrou a parceláciou.
2. Dostavby dvorných traktov sú možné len vtedy, pokiaľ sa nebudú rušivo pohľadovo uplatňovať z verejného priestranstva či z panoramatických pohľadoch. Ich objem by nemal výrazne prekročiť zvyčajnú zastavanosť danej časti mesta.

3. Pri novostavbách je nutné tvorivým spôsobom využívať regionálne urbanistické a architektonické princípy a tvaroslovie – vždy je nutné zasadiť stavbu do existujúceho kontextu sídla, stavba sa nesmie svojím pôsobením negatívne presadzovať na úkor prostredia.

Všeobecné podmienky pre rezervné plochy a plochy po asanácii:

- stavebná čiara musí byť presne zachovaná pôvodná,
- rozsah pôdorysu novostavby smerom do dvora nesmie prevýšiť obvyklý rozsah (merítko) pôvodných stavieb v susedstve,
- orientácia hmoty zástavby musí dodržať systém hmotovej skladby určený v susedstve,
- zachovať charakteristické osadenie novostavby voči terénu,
- výška korunnej rímsy nesmie prevýšiť výšky korunných ríms okolitých stavieb,
- tvar, sklon strechy a krytina musia dodržať typické vlastnosti okolitej zástavby,
- výška hrebeňa strechy nesmie prevýšiť výšky hrebeňov striech okolitých stavieb,
- nevhodné je zastrešovanie dvorov a nádvorí ako celkov preskleným (priehľadná krytina na báze plastov) prístreškom,
- stavby a prístavby vo vnútroblokoch stavieb posudzovať individuálne s ohľadom na celkový urbanistický kontext, ale aj s ohľadom na pamiatkovú a architektonickú hodnotu objektu ku ktorému sa má novostavba alebo prístavba vzťahovať.

Rezervná plocha R1, p. č. 1518/2, 1519, 1520/3, 1507, 1509/2, 1510/1, 1510/2, 1510/3, 1512/2, 1513, 1514, 1515, 1516, 1517, 1518/1, 1522, 1523/1, 1523/2, 1524, 1525, 1526, 1527, 1528, 1529, 1530, 1531, 1532, 1533, (Ulica S. Chalúpku)

Zástavbu doplniť max. dvojpodlažným objektom so sedlovou strechou. Úroveň korunnej rímsy a hrebeňa strechy nesmie presahovať okolitú zástavbu. Presvetlenie bude navrhnuté z uličnej strany strešnými oknami a z dvorovej časti je možnosť presvetlenia vikiermi v primeranom merítku a tvarovom riešení. Funkčne sú plochy určené pre polyfunkčné objekty vhodné do zmiešaných zón.

Rezervná plocha R2, p. č. 1676/2, 1679/1, 1679/6, 1680 (Ulica J. Kráľa)

Zástavbu doplniť max. dvojpodlažným objektom so sedlovou strechou. Úroveň korunnej rímsy a hrebeňa strechy nesmie presahovať okolitú zástavbu dvojpodlažných objektov. Presvetlenie bude navrhnuté z uličnej strany strešnými oknami a z dvorovej časti je

možnosť presvetlenia vikiermi v primeranom merítku a tvarovom riešení. Funkčne sú plochy určené pre polyfunkčné objekty vhodné do zmiešaných zón.

Rezervná plocha R3, p. č. 667, 668, 672/1-2, 666/1, 666/3 (Ulica Robotnícka)

Zástavbu doplniť max. dvojpodlažným objektom so sedlovou strechou. Úroveň korunnej rímsy a hrebeňa strechy nesmie presahovať okolitú zástavbu dvojpodlažných objektov. Presvetlenie bude navrhnuté z uličnej strany strešnými oknami a z dvorovej časti je možnosť presvetlenia vikiermi v primeranom merítku a tvarovom riešení. Funkčne sú plochy určené pre polyfunkčné objekty vhodné do zmiešaných zón.

Rezervná plocha R4, p. č. 652, 658/6-7 (Nám. A. Hlinku)

Možnosť zástavby max. dvojpodlažným objektom so sedlovou strechou. Úroveň korunnej rímsy a hrebeňa strechy nesmie presahovať okolitú zástavbu dvojpodlažných objektov. Presvetlenie bude navrhnuté z uličnej strany strešnými oknami a z dvorovej časti je možnosť presvetlenia vikiermi v primeranom merítku a tvarovom riešení. Funkčne sú plochy určené pre polyfunkčné objekty vhodné do zmiešaných zón.

Rezervná plocha R5, p. č. 620/5, 620/7, 621, 622, 623, 626, 627 (Ulica Bernolákova)

Možnosť zástavby max. dvojpodlažným objektom so sedlovou strechou. Úroveň korunnej rímsy a hrebeňa strechy nesmie presahovať okolitú zástavbu dvojpodlažných objektov. Presvetlenie bude navrhnuté strešnými oknami a vikiermi v primeranom merítku a tvarovom riešení. Funkčne sú plochy určené pre polyfunkčné objekty vhodné do zmiešaných zón.

Rezervná plocha R6, p. č. 64, 65 (Ulica Dlhá)

Zástavbu doplniť max. dvojpodlažným objektom so sedlovou strechou. Úroveň korunnej rímsy a hrebeňa strechy nesmie presahovať okolitú zástavbu dvojpodlažných objektov. Presvetlenie bude navrhnuté z uličnej strany strešnými oknami a z dvorovej časti je možnosť presvetlenia vikiermi v primeranom merítku a tvarovom riešení. Funkčne sú plochy určené pre polyfunkčné objekty vhodné do zmiešaných zón.

Rezervná plocha R7, p. č. 1828, 1833, 1834 (Ulica Sládkovičova)

Zástavbu doplniť max. dvojpodlažným objektom so sedlovou strechou. Úroveň korunnej rímsy a hrebeňa strechy nesmie presahovať okolitú zástavbu dvojpodlažných

objektov. Presvetlenie bude navrhnuté z uličnej strany strešnými oknami a z dvorovej časti je možnosť presvetlenia vikiermi v primeranom merítke a tvarovom riešení. Funkčne sú plochy určené pre polyfunkčné objekty vhodné do zmiešaných zón.

Rezervná plocha R8, celý blok V., p. č. 1535/1, 1535/2, 1636/1, 1636/2, 1636/4, 1640/4, 1653/3, 1672;

Plocha určená na revitalizáciu, nie je dotvorená architektonicky kvalitnými objektmi. Jednoznačne sa jedná o nevhodný urbanistický a hmotový zásah. Ako navrhované riešenie do budúcnosti odporúčame daný priestor asanovať, avšak do toho času sa možno sústrediť na obmedzenie negatívneho pôsobenia celku.

Cieľom revitalizácie je dotvorenie štruktúry radovou kompaktnou zástavbou. Cieľom kompaktnej zástavby bude hmotové prepojenie zostávajúcich objektov do súvislej uličnej čiary. Dostavbou dôjde k potlačeniu nepriaznivého kontrastu merítka výrazu existujúcej stavby. Zástavbu doplniť max. dvojpodlažným objektom so sedlovou strechou. Úroveň korunnej rímsy a hrebeňa strechy nesmie presahovať okolitú zástavbu dvojpodlažných objektov. Presvetlenie bude navrhnuté z uličnej strany strešnými oknami a z dvorovej časti je možnosť presvetlenia vikiermi v primeranom merítke a tvarovom riešení. Funkčne sú plochy určené pre polyfunkčné objekty vhodné do zmiešaných zón.

Rezervná plocha R9, celý blok VI., p. č. 658/1, 658/10, 658/12, 658/13, 658/14, 658/19, 658/20, 658/21, 658/22, 658/26, 658/27, 658/28, 597;

Plocha určená na revitalizáciu, nie je dotvorená architektonicky kvalitnými objektmi. Jednoznačne sa jedná o nevhodný urbanistický a hmotový zásah. Ako navrhované riešenie do budúcnosti odporúčame daný priestor asanovať, avšak do toho času sa možno sústrediť na obmedzenie negatívneho pôsobenia celku.

Cieľom revitalizácie je dotvorenie štruktúry radovou kompaktnou zástavbou. Cieľom kompaktnej zástavby bude hmotové prepojenie zostávajúcich objektov do súvislej uličnej čiary. Dostavbou dôjde k potlačeniu nepriaznivého kontrastu merítka výrazu existujúcej stavby. Zástavbu doplniť max. dvojpodlažným objektom so sedlovou strechou. Úroveň korunnej rímsy a hrebeňa strechy nesmie presahovať okolitú zástavbu dvojpodlažných objektov. Presvetlenie bude navrhnuté z uličnej strany strešnými oknami a z dvorovej časti je možnosť presvetlenia vikiermi v primeranom merítke a tvarovom riešení. Funkčne sú plochy určené pre polyfunkčné objekty vhodné do zmiešaných zón.

Rezervná plocha R10 - roh ulíc Bernolákova a Štefánikova, p. č. 7/1, 7/8-15

Možnosť zástavby max. dvojpodlažným objektom so sedlovou strechou. Úroveň korunnej rímasy a hrebeňa strechy nesmie presahovať okolitú zástavbu dvojpodlažných objektov. Presvetlenie bude navrhnuté strešnými oknami a vikiermi v primeranom merítku a tvarovom riešení. Funkčne sú plochy určené pre polyfunkčné objekty vhodné do zmiešaných zón.

C.1.11. Zásady zachovania, ochrany, obnovy a údržby pamiatkových a výtvarných hodnôt malej architektúry a výtvarných diel dotvárajúcich prostredie pamiatkového územia

Konkrétnej forme, ochrane, obnove a údržbe pamiatkových a výtvarných hodnôt sa venovala v zásadách kapitola C.1.8. V území pamiatkovej zóny mesta Zlaté Moravce sa nachádzajú viaceré významné výtvarné prvky architektúry a diel dotvárajúcich prostredie, ktoré sú zahrnuté v príslušných evidenčných listoch. Menšie výtvarné diela sú zastúpené vo forme pamätných tabúl a pomníkov k historickým udalostiam.

C.1.12. Zásady ochrany archeologických nálezov a nálezísk na území PZ

Vzhľadom na archeologicky doložené osídlenie územia PZ v mladšej a neskorej dobe kamennej, dobe rímskej a najmä v období stredoveku a novoveku, je nanajvýš potrebné pri akýchkoľvek zemných prácach súvisiacich so stavebnou činnosťou alebo rekonštrukciou existujúcich objektov požadovať uskutočnenie pamiatkového archeologického výskumu. Vzhľadom na charakter prác by sa mal archeologický výskum realizovať v predstihu alebo minimálne počas zemných prác.

C.1.13. Zásady na ochranu, zachovanie a prezentáciu historickej zelene

Stručný historický vývoj

Rekonštruovať vývoj historickej zelene v sídle Zlaté Moravce môžeme na základe analýzy archívnych dokumentov, máp a historických fotografií.

Zistili sme, že líniové štruktúry mestskej zelene (uličné aleje) boli v Zlatých Moravciach zakladané v poslednej tretine 19. storočia a začiatkom 20. storočia. Bolo to obdobie činnosti okrášľovacích spolkov a zakladania mestských parkov (verejná zeleň) a dvorových záhrad

(súkromná zeleň) ako i výsadiieb alejí v mestských uliciach. V Zlatých Moravciach sa o založenie a činnosť okrášľovacieho spolku pričínili najmä gróf Viliam Migazzi, bývalý tekovský hlavný župan. Migazzi venoval na skrášľovanie mesta všetky výnosy z tržného práva. Záujem moravčanov o zeleň má dlhoročnú tradíciu. Jedným z predstaviteľov tejto tradície bol aj župný lekár Dr. Ľudovít Benko (1839 – 1901), ktorý so svojim záhradníkom Jozefom Massym pestoval asi 600 druhov drevín na pozemku medzi Domom služieb až po Prílepskú ulicu., kde dnes stojí stredná združená škola.

Na prelome 19. a 20. storočia sa uličná alej stáva organickou súčasťou mestského interiéru a prvkom, ktorý zjednocuje často nehomogénnu architektúru uličnej zástavby. Z alejových stromov sa i v Zlatých Moravciach na prelome storočí tešili mimoriadnej obľube guľovitý kultivar javora (*Acer platanoides Globosum*) ale i iné listnáče, ktoré boli pravidelným rezom (tzv. rezom na hlavu) udržiavané v malokorunnom tvare. Tieto dreviny nepotláčali architektúru, nebránili pohľadom a priehľadom, napriek tomu však plnili všetky svoje funkcie. Pod malými hustými korunami poskytovali chodcom pocit intimity a vytvárali žiadúci tieň. Na základe dobových fotografií môžeme konštatovať, že práve globózný javor bol kostrovou drevinou sadových úprav mestského interiéru v Zlatých Moravciach. Dvojraková alej na námestí mala promenádny charakter, z tohoto priestoru pokračovali do prilahlých ulíc jedno alebo obojstranné aleje malokorunných stromov, ktoré zobytnovali mestské ulice. Do súčasnosti sa z pôvodne homogénnych alejí dochovalo len niekoľko prestárnutých jedincov drevín, aleje boli v rôznych obdobiach dosádzané rôznymi práve dostupnými alebo modernými druhmi drevín, čím sa úplne potlačila ich architektonická funkcia. Námestie je presýtené nevhodnými ihličnanmi, ktoré svojou ťažkou hmotou dominujú celému priestoru. Na Župnej ulici pri pošte sa dochoval asi 120 ročný platan (*Platanus acerifolia*).

V prípade zelene na námestiach a uličných alejí je problematické hľadať väzbu medzi architektúrou a sadovou úpravou, zeleň tu má funkciu humanizácie urbánneho priestoru bez slohovej atribúcie.

Plošné štruktúry zelene – tu park a pietny park pri hrobke rodiny Migazzi. Zlatomoravecký park je staršieho dát (začiatok 18. storočia), čo svedčí o osvietenosti miestnych zemepánov. Pietny park bol založený v roku 1887.

Najstaršia a najrozsiahlejšia parková úprava v Zlatých Moravciach, vo svojom vrcholnom období takmer 20 hektárový park, bol založený začiatkom 18. storočia Jurajom Paluškom, arcibiskupským palatínom a neskôr zveľaďovaný členmi rodiny Migazzi. Park v prírodne - krajinárskom slohu so zložitým vodným systémom, drobnou architektúrou a občianskou vybavenosťou mal charakter verejného mestského parku. V blízkosti kaštieľa bola pravidelná baroková úprava a veľký skleník. Do súčasnosti sa dochovalo iba torzo parku, a to dnešný Park Janka Kráľa za kaštieľom a mestský park na Ulici 1. mája. Z pôvodného zložitého vodného systému, drobnej architektúry a dendrologických zaujímavostí sa nedochovalo nič. Torzo parku za kaštieľom – Park Janka Kráľa – je novotvar, nespĺňa podmienky na zápis do ÚZPF ako NKP, jeho ochrana je zabezpečená v rámci základnej ochrany pamiatkového územia. Druhé torzo pôvodného parku – mestský park - v súčasnosti leží za hranicou pamiatkovej zóny a nie je predmetom ochrany v zmysle zákona o ochrane pamiatkového fondu.

Lepší osud stihol pietny park pri hrobke rodiny Migazzi na Prílepskej ceste. Je to sadovnícka kompozícia špecifickej zelene cintorínov a urnových hájov, na Slovensku ojedinelá. Previsnuté smreký (Picea abies Inversa) zaštepene vo výške 3 m nad zemou vytvárajú architektonicky dokonalú formu smútočného smreku. Previsnuté smreký boli vysadené v roku 1887 grófom Viliamom Migazzi. Park si dochoval do súčasnosti pôvodný architektonický výraz a dendrologickú skladbu. Jeho význam je podčiarknutý i zápisom do ÚZPF SR.

Súčasťou mestskej zelene v minulosti i dnes bola i zeleň vyhradená, ktorá je reprezentovaná najmä parkovými úpravami v areáli nemocnice a Gymnázia Janka Kráľa.

Metodika a výsledky

V pamiatkových územiach z hľadiska záujmov pamiatkovej starostlivosti rozlišujeme 5 typov štruktúr zelene a historickej zelene. Tieto sú výsledkom priemetu súčasnej štruktúry zelene a rekonštruovanej štruktúry historickej zelene.

Súčasnú štruktúru zelene sme zisťovali na základe:

- mapovania
- ortofotomapy Zlatých Moraviec v mierke 1: 6000 z roku 2002

Historickú zeleň rekonštruujeme na základe analýzy:

- archívnych dokumentov
- historických máp a fotografií
- výpovedí obyvateľov.

V pamiatkovej zóne mesta Zlaté Moravce sme zaznamenali všetkých päť typov štruktúr zelene.

1. Historická záhrada (park) v zmysle Florentskej charty¹

- dochovaná do súčasnosti na pôvodnej ploche, s relatívne vysokým stupňom autenticity, prípadne i plošne zredukovaná
- Tejto kategórii zodpovedá pietny park pri mauzóleu rodiny Migazzi na Prílepskej ceste, zapísaný v ÚZPF SR.

Zásady ochrany:

- zachovať záhradu (park) v jej súčasnej výmere
- zachovať, resp. obnoviť všetky dochované prvky technického charakteru (vodný systém, architektonické a sochárske zložky, komunikačný systém)
- obnoviť vegetačné prvky (solitéry, skupiny alebo porasty) Cieľom nie je zachovanie konkrétnych vegetačných prvkov, ale zachovanie princípu v nich obsiahnutom, ktorý predstavujú neustále nové generácie rastlín².
- druhová skladba: Po získaní hodnoverných údajov sa pridržať zásady **pôvodnej druhovej skladby** drevín, pri absencii takýchto údajov sa pridržať dobových analógií a **úplne sa vyvarovať používania moderných kultivarov drevín.**

2. Ostatná historická zeleň sídla

- najčastejšie maloplošné úpravy (predzáhradky a dvory) a uličné aleje dochované aspoň vo fragmentoch na pôvodných plochách a uliciach, hoci s nízkym stupňom autenticity
- Tejto kategórii zodpovedá sadová úprava Parku Janka Kráľa, aleje na uliciach Župná, Bernolákova, Sládkovičova, jednostranná alej pagaštana na ulici SNP, cintorín a plocha pred kostolom sv. Michala.

Zásady ochrany:

- zachovať všetky štruktúry zelene tohoto typu v princípe, to zn. nie je nutné zachovať konkrétny vegetačný prvok (strom, alej), ale zachovať resp. obnoviť ideu ktorá je v nich obsiahnutá
- v prípade zmiešaných alejí je prípustná jednorázová úplná asanácia celej aleje, avšak s bezprostrednou náhradnou výsadbou vzrastlých stromov vhodného druhu
- druhová skladba: Po získaní hodnoverných údajov sa pridržať zásady **pôvodnej druhovej skladby** drevín, pri absencii takýchto údajov sa pridržať dobových analógií. Ako náhrada za asanované dreviny prichádzajú do úvahy i **niektoré moderné kultivary stromov odvodené od rodov pôvodne použitých** (napr. namiesto lípy použiť malokorunný kultivar tohto rodu alebo namiesto pagaštana konského použiť malokorunný kultivar tohto rodu, ktorý je zároveň odolný voči škodcom).

3. Zeleň novodobá - dotvárajúca historické prostredie sídla

- novodobé parkové úpravy a aleje na uliciach a námestiach, ktoré sice nenaväzujú na vzory v minulosti, avšak vhodne dotvárajú interiér mesta, prípadne akcentujú historické dominanty alebo maskujú nežiaduce pohľady a priehľady
- zeleň záhrad obytných domov a obytných súborov, často úžitková, transformácia na zeleň okrasnú je prípustná, transformácia na zastavanú plochu iba po vyjadrení orgánu ochrany pamiatkového fondu
- zeleň vyhradená
- Tejto kategórii sme zaradili areál Gymnázia Janka Kráľa, areál nemocnice, parkovo upravené plochy pred OÚ na Sládkovičovej ulici.

Zásady ochrany:

- u mladších výsadiieb v dobrom zdravotnom stave pravidelnou odbornou údržbou a starostlivosťou čo najviac predĺžiť periódu ich hlavného estetického účinku, u starších výsadiieb v poslednej vývojovej fáze, u ktorých nie je predpoklad obnovenia ich estetického účinku prichádza do úvahy radikálna obnova celej prestárnutej výsadby alebo aleje a jej náhrada vzrastlými stromami vhodného druhu
- druhová skladba: **Prípustné sú i moderné kultivary drevín**, ktoré nemusia byť odvodené od pôvodne použitých rodov a druhov, pripúšťajú sa i **šľachtiteľské novinky**, avšak pri rešpektovaní ekologických a pestovateľských nárokov týchto rastlín.

4. Zeleň novodobá - v historickom prostredí sídla nevhodná

- v interiéri sídla pôsobí cudzo, často náletová alebo vysádzaná bezkonceptne a živelné, prekrývajúca dominanty mesta často z ideologických dôvodov (sakrálné stavby „utopené“ v hmote ihličnanov), niekedy vysádzaná pod vplyvom módných trendov (výsadby tzv. tuje mlyňanskej v 60-tych rokoch XX. storočia).
- Do tejto kategórie patrí parkovo upravená časť námestia A. Hlinku s výsadbou nevhodných ihličnanov.

Zásady ochrany:

- vzhľadom na exponovanosť tejto plochy a vzťah miestnych obyvateľov k nej nie je vhodná jednorazová asanácia týchto drevín, pestovateľské opatrenia by však mali viesť k postupnému odstráneniu týchto drevín a k ich náhrade malokorunnými listnáčmi.

5. Zeleň navrhovaná

- línie (uličné aleje) alebo plochy v súčasnosti bez stromovej vegetácie, prípadne iba s fragmentmi nefunkčných porastov. V komplexe urbanisticko - architektonických vzťahov v zóne a väzieb zóna - sídlo - krajina je to zeleň s pozitívnym účinkom bez ohľadu na to, či nadväzuje na vzory v minulosti alebo je na danom mieste novotvarom.
- Výsadby alejí navrhujeme na ulici Sama Chalúpku a na Štefánikovej ulici.

Zásady ochrany:

- druhová skladba: prípustné sú i moderné kultivary drevín, pri výbere klásť zvýšený dôraz na výšku dreviny v dospelosti a požadovaný estetický a funkčný účinok.

Poznámky:

1. Florentská charta

Čl. 1.

„Historická záhrada je architektonická a vegetačná kompozícia, ktorá je z hľadiska dejín alebo umenia celospoločensky významná. Ako taká je považovaná za pamiatku.“

Čl. 9.

„Autenticita historickej záhrady sa týka rovnako jej koncepcie a objemu jej častí, ako i jej výzdoby alebo výberu vegetácie či nerastov, ktoré ju vytvárajú.“

2. Obmedzenou dĺžkou života sa pamiatky záhradného umenia líšia od ostatných pamiatkových objektov, u ktorých je originálna substancia základným predpokladom jej pamiatkovej podstaty.

C.1.14. Požiadavky na primerané funkčné využitie územia rešpektujúce hodnoty územia a pamiatok nachádzajúcich sa na tomto území

V území pamiatkovej zóny sú zastúpené rôzne funkcie rešpektujúce historickú objektovú skladbu a funkčné využitie. Značná časť objektov si pôvodnú funkčnú náplň zachovala dodnes.

Územie vymedzené blokom I. je nosným centrom mesta. Prevažne tu je lokalizovaná občianska vybavenosť – obchody, služby, kultúra, školstvo v prelínaní s polyfunkciou. Vzhľadom na centrálnu časť sú tu tieto funkcie zastúpené vyvážené. Už v minulosti tu boli sústredené drobné obchodíky v spojitosti s bývaním.

Z dôvodu najväčšieho počtu sústredených prevádzok a pohybu obyvateľstva sa do budúcnosti javí ako vhodné vybudovať pešiu zónu. Obmedzením automobilovej dopravy a vyriešením pešieho ťahu s úpravou zelene, dlažby a drobnou architektúrou sa docieli historický ráz najstaršej časti mesta.

Bloky II. a III. si aj napriek priamemu prepojeniu s centrom zachovali takmer čistú obytnú funkciu.

Do bloku IV. je sústredené zdravotníctvo, ktoré sa tu rozvíja v tendenciách historického urbanizmu. Základom tohto rozvoja bola budova bývalej Župnej nemocnice.

Veľkoplošnou asanáciou budov v území vyčlenenom blokom V. sa nielen narušila priestorová kompozícia, ale výstavbou obchodného domu a zriadením tržnice sa sem do veľkej prevahy dostala čisto obchodná funkcia. Táto časť si vyžaduje opätovné začlenenie polyfunkčných prevádzok.

Maximálne rušivo bol do pamiatkového prostredia začlenený areál výrobných prevádzok v bloku VI. V rámci funkčného využitia historického prostredia je priorita kladená na práve túto časť pamiatkovej zóny.

Z hľadiska funkčného využitia je rušivo hodnotený blok VII. Vo veľkom kontraste sú tu zastúpené viacpodlažné kubusové administratívne objekty s areálom mauzólea a cintorína.

Eliminovanie nevhodnej funkcie priamo súvisí s revitalizáciou urbanizmu a hmotovo-priestorovej skladby.

Závazná podmienka funkčného využitia územia:

Prioritou pri využívaní stavieb a plôch zostáva prihliadať k ich kapacitným a stavebno-technickým možnostiam tak, aby výsledné riešenie nenarušovalo pohľadovo, prevádzkovo alebo svojim technickým riešením pamiatkovú povahu územia. Návrhy funkčného využitia stavieb by mali naďalej v pamiatkovo chránenom území uprednostňovať zmiešanú zástavbu určenú k bývaniu a umiestneniu základnej občianskej vybavenosti súvisiacu s bývaním.

C.1.15. Požiadavky na riešenie dopravy

Dopravné riešenie mesta Zlaté Moravce rešpektuje prírodné podmienky, zaužívané a neodstrániteľné prekážky resp. trasy, pričom sa navrhuje kategorizovaná dopravná kostra, ktorá by umožňovala vytvoriť homogénnejší celok kompaktnej mestskej zástavby. Širšie dopravné vzťahy sú podmienené dopravnými väzbami na sídelnú štruktúru Slovenska. Základnými druhmi dopravy sú doprava cestná a železničná. Hlavné dopravné trasy sú orientované v smere západ – východ. Vlastná dopravná poloha riešeného územia sa nachádza v dotyku s celoštátnym dopravným koridorom, a to Bratislava – Nitra – Zvolen – Banská Bystrica. V riešení dopravy je preto potrebné organizovať rozvoj dopravného systému tak, aby sa zabezpečilo rýchle prepojenie riešeného územia na dopravný koridor.

Najdôležitejšou cestnou trasou je cesta I. triedy I/65. Na severovýchod zabezpečuje cesta I/65 prepojenie na Žiar nad Hronom, Zvolen a Banskú Bystricu. Na západ je to prepojenie na Nitru, ktoré je ďalej spojením s Trnavou a Bratislavou.

Pripojenie na túto trasu je zabezpečované najmä cestou II. triedy II/511, ktorá je ďalej spojením Zlatých Moraviec s cestou I/64 a umožňuje na juhu spojenie v smere na Komárno (s väzbami na Maďarsko). Na severe táto cesta prepája riešené územie s Prievidzou a následne s Martinom a Žilinou. Doplňujúcimi prepojeniami v cestnej doprave sú prepojenia cesty III. triedy (III/5118 na Žitavany, III/5119 na cestu I/65, III/5110 na Čierne Kľačany, III/06433 na Nitru, III/06441 na Host'ovce).

Letecká doprava s verejnou prepravou osôb sa na riešenom území nenachádza, najbližšie letisko je v Piešťanoch, resp. letisko s medzinárodným štatútom v Bratislave. Pre služby aerotaxi, športové účely a prípadne pre poľnohospodárstvo sa dajú využívať letiská v Nitre Janíkovciach, Leviciach a Nových Zámkoch. Zo železničnej dopravy najdôležitejšou železničnou traťou na území mesta je celoštátna trať č. 141 Leopoldov – Kozárovce; trať č. 151 Úľany nad Žitavou – Zlaté Moravce – Topoľčianky je regionálnou traťou.

Základom komunikačnej kostry je cesta II. triedy II/511 a pomerne hustá sieť ciest III. triedy. Z týchto ciest je cesta II/511 zahrnutá do siete základných ciest, cesty III. triedy sú zatriedené do kategórie ostatných ciest. Tento systém je doplnený sieťou obslužných spojovacích miestnych komunikácií. Križovatky týchto komunikácií sú navrhnuté ako úrovňové a podľa dopravného zaťaženia sa predpokladajú ako svetelne riadené alebo kanalizované. Úsek cesty II/511 medzi križovatkou Sládkovičovej ul. s Ul. 1. mája prechádza centrálnou mestskou zónou. Je nutné riešiť túto situáciu postupným vylúčením motorizovanej dopravy z tejto zóny – dopravnými značkami vylúčiť nákladnú dopravu zo Župnej ul.; následne zo Župnej ul. a z Nám. A. Hlinku vytvoriť pešiu zónu, čím by sa motorizovaná doprava úplne vylúčila z tohto úseku. S obmedzeným prístupom vjazdu motorových vozidiel uvažovať aj na Ul. J. Kráľa, ktorá by sa využívala ako prístupová trasa k záchytným parkoviskám na Nám. A. Hlinku. To zn., že budovanie pešej zóny by sa zrealizovalo postupne:

- v prvej etape by to bolo Nám. A. Hlinku po Robotnícku ul. a časť Ul. J. Kráľa po prepojenie na Župnú ul.;
- pre ďalšie rozšírenie pešej zóny je potrebné vytvoriť podmienky pre prístup zásobovacích a pohotovostných vozidiel, navrhujeme predĺžiť Ul. Sama Chalúpku po Ul. 1. mája, tým sa môže pešia zóna zväčšiť o Župnú ulicu;
- postupne sa môže pešia zóna rozšíriť o priestory terajšej tržnice až k autobusovej stanici.

Hlavné pešie ťahy sú vybudované pozdĺž Župnej ul., Hviezdoslavovej ul. až po železničnú stanicu. Na túto trasu nadväzuje z druhej strany peší ťah po Ul. Sládkovičovej po Ul. 1. mája a po Bernolákovej ul. po Robotnícku ulicu. Na týchto trasách sa nachádza väčšina objektov občianskej vybavenosti.

Cesty II. a III. triedy sú v majetkovej správe Nitrianskeho samosprávneho kraja a miestne komunikácie má v majetkovej správe Mesto Zlaté Moravce. Ich stav je vyhovujúci.

Záväzná podmienka riešenia dopravy v meste Zlaté Moravce:

Historická pôdorysná štruktúra mesta je nadradená riešeniu dopravy. Z dôvodu dopravných porúch je zakázané uskutočňovať demolácie stavieb. Komplikácie je nutné riešiť miestnou dopravnou úpravou (jednosmerné cesty, svetelné križovatky) alebo odklonením dopravy na iné trasy. Nové obchvaty neviesť cez pamiatkovú zónu mesta, aby nenarúšali jeho historické súčasti. V budúcnosti je vhodné uvažovať vzhľadom na charakter pamiatkového územia o úplnom odklone cesty III/5110 od centrálnej historickej časti mesta.

C.1.16. Zásady pre výber a použitie stavebných materiálov, na základe historicky používaných materiálov v danom prostredí

Historické stavby, architektonické stvárnenia novostavieb a rehabilitácia zmodernizovaných stavieb v chránenom území úzko súvisia s otázkou stavebných materiálov. Spolu s hmotovým a tvaroslovným riešením je neoddeliteľnou, rovnako významnou súčasťou a základným predpokladom pre vznik diela citlivo sa začleňujúceho do historického prostredia.

Platí zásada, že materiálová ponuka bola predovšetkým daná dostupnými materiálmi v mieste stavby, alebo v jej blízkom okolí, ktoré sa práve preto stali pre dané sídlo a oblasť charakteristickými. Historické materiály nie je možné aplikovať na tých častiach stavieb a v takých súvislostiach, v ktorých sa v minulosti nepoužívali.

Vo všeobecnosti platí princíp používania charakteristického historického stavebného materiálu aj pre novostavby. Do úvahy však treba vziať fakt, že objekty postavené z minulosti používaných materiálov na území Zlatých Moraviec dnes už dožívajú. Nepálená hlina a slama sa pripisujú k stavbám, ktoré vytvárali sedliacke mestečko. Popri tom sa tu dosť objavujú stavby z kombinovaného muriva. Používanie tohto druhu stavebného materiálu je dnes reálne len pri obnove starších objektov. Pri novostavbách je z viacerých faktorov prijateľné ako primárne tehlové murivo. Pri citlivej dostavbe metódou novotvaru je možné pristúpiť aj ku kombinácii skla a kovu. V takýchto prípadoch však musí byť preukázané esteticky vhodné riešenie objektu v súlade s jeho konečným pôsobením na celé pamiatkové územie.

Záväzná podmienka pre zásady pre výber materiálov:

V historických, rekonštruovaných budovách, príp. prístavbách by sa nemali používať neprimerané materiály nevhodného kontrastu (nástrek na báze plastu - marmolit, celoplošné obklady fasád), nepoužívať neprijateľné moderné materiály (napr. plechové krytiny). Povrchové úpravy výplní otvorov (okenných, dverných) realizovať výlučne vo výraze dreva.

C.1.17. Zásady pre riešenie infraštruktúry vrátane jej technických zariadení

Pre stav inžinierskych sietí v pamiatkovej zóne je charakteristický stav opotrebovanosť, vysoký vek a nedostatočná prenosová kapacita. Obnova jednotlivých inžinierskych sietí prebieha v rôznych časových intervaloch, z tohto dôvodu regeneračný program technickej infraštruktúry v meste Zlaté Moravce by mal priniesť zodpovedné plánovanie a rekonštrukciu za koordinácie všetkých dotknutých účastníkov, ktorí po vzájomnej dohode stanovujú vecnú a časovú konkretizáciu a určujú záväzný postup obnovy

infraštruktúry v pamiatkovej zóne. Komplexný postup je žiadúce zapracovať do záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie s možnosťou aktualizácie.

Konkrétny systém má mať zavedené všetky požiadavky a nároky majiteľov a investorov, aby koncepcie stanovil možnosti technickej infraštruktúry. Rekonštrukcie vedenia technického vybavenia sú pre všetky formy výstavby podmieňujúce a týkajú sa:

ELEKTRICKÁ ENERGIA – mesto Zlaté Moravce je v súčasnej dobe zásobované elektrickou energiou z distribučných a priemyselných transformovní, ktoré sú napojené z rozvodne TR 110/22 k/W Zlaté Moravce a Nitra-Chrenová cez 22 k/W vzdušné a kábelové vývody. Vzhľadom na skutočnosť, že energia sa distribuuje v pamiatkovej zóne zakáblovanými rozvodmi, pre problémové rozvodné skrine elektrickej energie v pamiatkovej zóne požadujeme vytvorenie výnimky, a to ich dislokáciu mimo vizuálnych pohľadov. Konkrétne riešenia pri objektoch v zóne je nutné zo strany majiteľov, investorov a majiteľov sietí elektrickej energie konfrontovať so zodpovednými pracovníkmi príslušného krajského pamiatkového úradu.

ZÁSOBOVANIE TEPLOM – potreby tepla mesta sú väčšinou pokryté z plynových kotolní a v menšej miere z kotolní na tuhé palivo. Pre zlepšenie kvality životného prostredia je žiadúce postupne vytesniť kotolne na spaľovanie tuhého paliva za kotolne na zemný plyn. V súčasnosti tiež prichádzajú alternatívne (biopalivá), geotermálne zdroje energie, veterné elektrárne, elektrická energia a historické zdroje vykurovania, ktorých užívateľské požiadavky budú preverené architektonickou štúdiou zohľadňujúcou všetky atribúty ochrany kultúrnej pamiatky.

ZÁSOBOVANIE PLYNOM – Zlaté Moravce sú zásobované zemným plynom, plynovody plošne pokrývajú prakticky celú zastavanú oblasť mesta. Regulačné stanice sú situované v okrajových častiach. Problémové plynové merače pri objektoch je nutné riešiť výnimkou, aby umiestňovanie jednotlivých zariadení predmetov a vedení ich rozvodov nenarúšalo kultúrne hodnoty objektov, pre ktoré sú umiestňované.

SPOJE A TELEKOMUNIKAČNÉ ZARIADENIA – primárnym centrom zabezpečovania telekomunikačných služieb a rádiokomunikácie sú Zlaté Moravce, ktoré sú prevádzané diaľkovými optickými a analógovými káblami v kábelovodoch. Televízna kábelová sieť sa buduje zemnou kabelážou a jej prikladaním k existujúcim telekomunikačným káblom. Antény GSM sú situované na miestach mimo riešeného územia a z tohto dôvodu nie je nutné riešiť ich situovanie na stavbách v pamiatkovej zóne. V prípade nevyhnutnosti odporúčame zabezpečiť inštaláciu na pohľadovo neexponovaných miestach.

ZÁSOBOVANIE PITNOU VODOU – mesto je vybavené verejným vodovodom; zásobovanie pitnou vodou je zo systému skupinového vodovodu Zlaté Moravce, ktorý sa začal budovať v 60-tych rokoch 20. stor., a to zachytením vodných zdrojov v Hornožitavskom artézkom rajóne a vybudovaním úpravne vody. Kvalita pitnej vody – jej úprava je v dezinfekčnej chlorácii. Verejný vodovod okrem napojených obyvateľov a občianskej vybavenosti zásobuje pitnou vodou a úžitkovou vodou i miestny priemysel a poľnohospodársku výrobu.

KANALIZÁCIA – celý kanalizačný komplex gravituje k recipientu rieky Žitavy. Odpadové vody od obyvateľstva, vybavenosti a priemyslu sú odvádzané hlavnými zberačmi do čističky odpadových vôd, ktorá je situovaná v juhozápadnej časti intravilánu nad sútokom Žitavy a Zlatňanky.

VZDUCHOTECHNIKA – moderné technické vybavenia nie je žiadúce umiestňovať na viditeľných miestach.

V súčasnej praxi dochádza k nekoordinovanému prístupu jednotlivých profesií, ktoré vytvárajú straty výtvarných a estetických hodnôt pamiatky a násilných zásahov do jej podstaty.

Záväzná podmienka pre riešenie infraštruktúry, vrátane jej technických zariadení:

Rozvodné elektrokrine, plynomery umiestňovať mimo uličného priečelia. Je nutné, aby mali čo najnenápadnejšiu polohu a vzhľad.

C.1.18. Regenerácie pamiatkového územia

Každý tradičný sídelný útvar v minulosti charakterizoval úzky vzťah k okolitej krajine. Dodnes platí, že akákoľvek stavebná aktivita a životné prostredie by mali byť zosúladené a mali by sa navzájom rešpektovať.

Pamiatková starostlivosť musí úzko spolupracovať s obvodným úradom životného prostredia a ostatnými dotknutými orgánmi.

C.1.19. Prezentácia pamiatkového fondu územia

Pamiatkový fond sústredený v chránenom území mesta Zlaté Moravce je dokladom dlhodobého a zložitého vývoja sídla. V tomto kontexte je potrebná prezentácia kultúrnych pamiatok ako nenahraditeľnej súčasti histórie urbanistického celku a kultúrnej krajiny. Prioritou je vypracovať návrhy na zápis do ÚZPF objektov vytipovaných na základe urbanisticko–historického výskumu. Formou popularizačných a odborných článkov v regionálnej tlači je potrebné informovať obyvateľov pamiatkového územia o právach

a povinnostiach vyplývajúcich im z pamiatkového zákona. V spolupráci s Mestom Zlaté Moravce, občianskymi združeniami a záujmovými skupinami obyvateľov je potrebné spracovať materiál o kultúrnych pamiatkach celého sídla s dôrazom na pamiatkovú zónu, v ktorom by boli zahrnuté aj základné podmienky ochrany pamiatkových hodnôt územia.

V tejto súvislosti poukazujeme na § 14 ods. 4 zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu: „Obec môže rozhodnúť o utvorení a odbornom vedení evidencie pamätihodností obce. Do evidencie pamätihodností obce možno zaradiť okrem hnuteľných vecí a nehnuteľných vecí aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, zemepisné a katastrálne názvy, ktoré sa viažu k histórii a osobnostiam obce. Zoznam evidovaných pamätihodností obce predloží obec na odborné a dokumentačné účely krajskému pamiatkovému úradu; ak ide o nehnuteľné veci, predloží zoznam aj stavebnému úradu.“

C.1. 20. Spolupráca a účasť orgánov, organizácií a samosprávy na regenerácii pamiatkovej zóny Zlaté Moravce

Rozmanitosť a špecifickosť územia pamiatkovej zóny Zlaté Moravce pri revitalizácii územia si vyžaduje komplexnú a spoluprácu orgánov štátnej správy, obecnej samosprávy, ako aj verejnej správy. Medzi najviac zainteresované orgány patrí predovšetkým Mestský úrad v Zlatých Moravciach, ktorého jedným z prioritných cieľov by mala byť komplexná revitalizácia územia pamiatkovej zóny. Ďalšími dotknutými orgánmi sú: Pamiatkový úrad SR, Obvodný úrad životného prostredia Zlaté Moravce, Nitriansky samosprávny kraj – Odbor kultúry, Odbor životného prostredia a Odbor regionálneho rozvoja, ako aj Regionálna a rozvojová agentúra.

Okrem štátnych a verejných orgánov je pri regenerácii územia pamiatkovej zóny nevyhnutné spolupracovať aj s inštitúciami odborného charakteru, predovšetkým s Tekovským múzeom Zlaté Moravce, Archeologickým ústavom SAV Nitra, MV SR – Štátny archív Ivanka pri Nitre.

Rovnako pri regenerácii je žiaduca aj spolupráca s organizáciami tretieho sektora zameriavajúcimi sa na ochranu kultúrneho dedičstva.

Najdôležitejšou súčasťou procesu regenerácie územia pamiatkovej zóny Zlaté Moravce sú vlastníci jednotlivých pamiatkových objektov, pretože iba prostredníctvom nich môže byť proces regenerácie a revitalizácie územia pamiatkovej zóny plnohodnotný a efektívny.

Úlohy Pamiatkového úradu pri procese revitalizácie územia pamiatkovej zóny:

Spôsob, forma a ochrany regenerácie pamiatkovej zóny sú legislatívne ukotvené v zákone NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov.

Podľa § 10 ods. 2 písm. a) Pamiatkový úrad riadi a kontroluje výkon štátnej správy na úseku ochrany pamiatkového fondu uskutočňovaný krajskými pamiatkovými úradmi.

Podľa § 11 ods. 1 je krajský pamiatkový úrad v prvom stupni vecne príslušným správnym orgánom, ktorý rozhoduje o právach a povinnostiach právnických osôb a fyzických osôb na úseku ochrany pamiatkového fondu.

Ďalšie úlohy krajského pamiatkového úradu sú definované v § 11 ods. 2.:

Podľa § 11 ods. 2 písm. a) krajský pamiatkový úrad sleduje stav a využívanie pamiatkového fondu a vykonáva štátny dohľad nad zabezpečením ochrany pamiatkového fondu.

Podľa § 11 ods. 2 písm. b) krajský pamiatkový úrad vypracúva podklady súvisiace s prípravou územnoplánovacej dokumentácie pre príslušné orgány štátnej správy a spolupracuje s nimi pri príprave projektovej a reštaurátorskej dokumentácie na záchranu a obnovu kultúrnych pamiatok a pamiatkových území.

Podľa § 11 ods. 2 písm. c) krajský pamiatkový úrad poskytuje krajským úradom a okresným úradom na ich požiadanie, ako aj samosprávnym krajom a obciam výpisy z Ústredného zoznamu pamiatkového fondu podľa ich územného obvodu.

Podľa § 11 ods. 2 písm. d) krajský pamiatkový úrad usmerňuje činnosti právnických osôb a fyzických osôb pri záchrane, obnove a využívaní pamiatkového fondu a poskytuje im ich odbornú a metodickú pomoc.

Podľa § 11 ods. 2 písm. e) krajský pamiatkový úrad v nevyhnutných prípadoch zabezpečuje dočasnú odbornú úschovu hnutel'ných kultúrnych pamiatok.

Podľa § 11 ods. 2 písm. f) krajský pamiatkový úrad poskytuje obci metodickú a odbornú pomoc pri evidovaní miestnych pamätihodností obce.

Podľa § 11 ods. 2 písm. g) krajský pamiatkový úrad sleduje dodržiavanie zákona o ochrane pamiatkového fondu a prijíma opatrenia na odstránenie nedostatkov pri ochrane pamiatkového fondu.

Podľa § 11 ods. 2 písm. h) krajský pamiatkový úrad ukladá pokuty podľa § 42 a 43 pamiatkového zákona.

Krajský pamiatkový úrad má okrem iného podľa pamiatkového zákona aj nasledovné kompetencie:

- vyjadruje sa a spracúva návrhy na vyhlásenie kultúrnej pamiatky a všeobecné podmienky zabezpečovania pamiatkovej ochrany

- podľa § 32 ods. 10 krajský pamiatkový úrad vydáva osobitné rozhodnutie o každej prípravnej dokumentácii a o každej projektovej dokumentácii obnovy a projektovej dokumentácii úpravy nehnuteľnosti alebo stavby na nehnuteľnosti v pamiatkovom území a v ochrannom pásme
- sleduje postup obnovy z hľadiska dodržiavania stanovených podmienok obnovy
- prerokúva prípravnú a projektovú dokumentáciu
- vykonáva odborný dohľad pri obnove kultúrnej pamiatky.

D. Záver

Zásady ochrany, obnovy a prezentácie hodnôt mestskej pamiatkovej zóny Zlaté Moravce boli spracované na základe Usmernenia Pamiatkového úradu SR k spracovaniu výskumnej dokumentácie pamiatkových území z decembra 2003. Zásady sú podľa § 29 Zákona NR SR č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov súčasťou priemetu ochrany kultúrnych hodnôt územia, ktorý je podkladom na spracovanie územno-plánovacej dokumentácie podľa osobitného predpisu (Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov). Územie zóny je z hľadiska vyhodnotenia pamiatkových hodnôt diferencované a na vymedzených plochách je potrebné uplatňovať diferencovanú ochranu a mieru posudzovania zamýšľaných stavebných aktivít.

Zásady ochrany pamiatkového územia po ich schválení vytvoria odborný podklad pre usmernenie činností a opatrení, ktorými orgány štátnej správy a orgány územnej samosprávy v spolupráci s vlastníkami nehnuteľností zabezpečia zachovanie pamiatkových hodnôt v území, ich dobrý technický, prevádzkový a estetický stav, ako aj vhodný spôsob využitia jednotlivých stavieb, skupín stavieb a urbanistických súborov a ich vhodné technické vybavenie.

E. Prílohy k Zásadám ochrany, obnovy a prezentácie hodnôt územia

F. Grafická dokumentácia

- F.1.** Mapa širších vzťahov M 1:10 000
- F.2.** Výkresy zásad ochrany pamiatkového územia:
 - F.2.1. Výkres zásad ochrany pamiatkového územia 1/2 M 1: 1000
 - F.2.2. Výkres zásad ochrany pamiatkového územia 2/2 M 1: 5000
- F.3.** Výkres vymedzenia pamiatkového územia M:1000
- F.4.** Výkres ÚPN SÚ Zlaté Moravce, širšie vzťahy dopravné riešenie M 1 : 50000

G. Fotodokumentácia

G.1. Fotodokumentácia KPÚ Nitra, pracoviska v Topoľčanoch, júl – november 2006

- G.1.1. Vonkajší pohľad č. 1 - na územie pamiatkovej zóny do priestoru Ul. Župná, zo severozápadnej strany od rieky Žitavy
- G.1.2. Vonkajší pohľad č. 2 - na územie pamiatkovej zóny do priestoru Ul. Sládkovičova, z juhozápadnej strany ulice
- G.1.3. Vonkajší pohľad č. 3 - na územie pamiatkovej zóny do priestoru Ul. Štefánikova, z juhovýchodnej strany ulice
- G.1.4. Vnútorň pohľad č. 1 - z juhozápadu do priestoru Ul. Župná
- G.1.5. Vnútorň pohľad č. 2 - z Migazziho ul. do Ul. J. Kráľa
- G.1.6. Vnútorň pohľad č. 3 - od pamätného domu J. Kráľa do Migazziho ul. a na čelnú fasádu VÚB
- G.1.7. Vnútorň pohľad č. 4 - na Ul. Župnú (so Župným domom v popredí)
- G.1.8. Vnútorň pohľad č. 5 - od budovy Pošty na Nám. A. Hlinku
- G.1.9. Vnútorň pohľad č. 6 - z Nám. A. Hlinku na severnú stranu námestia
- G.1.10. Vnútorň pohľad č. 7 - z Nám. A. Hlinku na budovu Pošty a do Ul. J. Kráľa
- G.1.11. Vnútorň pohľad č. 8 - z východnej strany Nám. A. Hlinku od kostola na severnú stranu námestia
- G.1.12. Vnútorň pohľad č. 9 - z Ul. SNP do priestoru Nám. A. Hlinku
- G.1.13. Panoramatický pohľad na mesto z východného smeru
- G.1.14. Panoramatický pohľad zo západného smeru
- G.1.15. Letecký pohľad na intravilán mesta (z archívu Mesta Zlaté Moravce)

Obsah :

I. URBANISTICKO-HISTORICKÝ VÝSKUM PAMIATKOVEJ ZÓNY MESTA ZLATÉ MORAVCE	str.
A. Vstupné údaje	1 - 3
A.1. Požiadavka dôvod realizácie urbanisticko-historického výskumu	2
A.1.2. Údaje o zadaní a spracovaní dokumentácie urbanisticko-historického výskumu	2 - 3
B. Základné údaje o území	4
B.1. Názov pamiatkového územia podľa vyhlásenia	4
B.2. Názov obce a katastra	4
B.3. Vyhlásenie pamiatkového územia	4
C. Parcelné vymedzenie hraníc pamiatkového územia	4 - 7
C.1. Zoznam parciel nachádzajúcich sa v PZ Zlaté Moravce.....	6 - 7
D. Parcelné vymedzenie hraníc ochranného pásma PÚ	7
E. Údaje o východiskových materiáloch	8 - 9
E.1. Prehľad spracovaných územno-plánovacích dokumentácií	8
E.2. Mapové podklady	8
E.3. Staršie prieskumy a výskumy.....	8
E.4. Archívne materiály	8
E.5. Odborná literatúra, ďalšie pramene	8 - 9
E.6. Legislatívne podklady	9
F. Historický a urbanisticko-architektonický výskum mesta	10-14
F.1. Stručný historický a stavebný vývoj	10
F.1.1. Stručný prehľad dejinného vývoja mesta Zlaté Moravce	10-12
F.1.2. Stavebný vývoj pamiatkovej zóny Zlaté Moravce	12-13
F.2. Základné urbanistické vývojové etapy územia	13-14
G. Charakteristika pamiatkových hodnôt územia	14-34
G.1. Špecifikácia jednotlivých typov štruktúr a prvkov územia	14
G.1.1. Pôdorysná schéma	14-15
G.1.2. Systém opevnenia	15
G.1.3. Parcelácia a rozsah jej zachovania	15-16
G.1.4. Charakteristika spôsobu zástavby, hmotová skladba	16-17
G.1.5. Dominanty a výškové zónovanie	17
G.1.6. Silueta, panoráma územia, obraz sídla v krajine	18
G.1.7. Piata fasáda – strešná rovina	19
G.1.8. Architektonické, umelecko-historické a výtvarné hodnoty objektov... ..	19-21
G.1.8.1. Objekty nehnuteľných národných NKP v pamiatkovom území	22
G.1.8.2. Objekty navrhnuté na zápis do ÚZPF	22
G.1.8.3. Objekty vytypované na zápis do ÚZPF	23
G.1.8.4. Objekty dotvárajúce historické prostredie	23-26
G.1.8.5. Objekty, ktoré nie sú v PÚ rušivé	27-28
G.1.8.6. Objekty, ktoré sú v PÚ rušivé	28-29
G.1.8.7. Objekty malej architektúry	29-30
G.1.9. Prehľad archeologických nálezísk	30-31
G.1.10. Historická zeleň	31
G.2. Pamiatky histórie, ktoré sa viažu k PÚ	31-33
G.3. Vodné plochy a toky	33
G.4. Súpis pôvodných názvov hlavných a dôležitých námestí a ulíc	34

H. Vyhodnotenie pamiatkových hodnôt územia	34-36
H.1.1. Zachovanie urbanisticko-historických hodnôt štruktúry územia	35
H.1.2. Architektonické hodnoty prvkov	35
H.1.3. Urbanisticko-krajinárskych hodnôt	35-36
H.1.4. Umelecko-historických hodnôt prvkov	36
H.1.5. Kultúrne a pamiatkové hodnoty archeologických nálezov	36
I. Prílohy urbanisticko-historického výskumu	36-37
I.1. Textové prílohy	36
I.1.1. Zoznam evidenčných listov + TP.....	36
I.2. Grafická dokumentácia	37
I.3. Fotografická dokumentácia	37
I.3.1. Historické mapové podklady	37
I.3.2. Historické fotografie	37
 II. ZÁSADY OCHRANY OBNOVY A PREZENTÁCIE HODNOT PAMIATKOVÉHO ÚZEMIA	
 A. Zhodnotenie súčasného stavu využitia pamiatkového územia	38-39
B. Vyhodnotenie územia z hľadiska pamiatkových hodnôt	39
C.1. Zásady zachovania ochrany, rehabilitácie,	39-40
C.1.1. Zachovanie a ochrana historickej pôdorysnej schémy	40-41
C.1.2. Zachovanie a ochrana systému opevnenia.....	41
C.1.3. Zachovanie, ochrana historickej parcelácie	42
C.1.4. Zachovanie, ochrana historických dominánt	42
C.1.5. Princípy ochrany siluety, panorámy územia	42-43
C.1.6. Požiadavky na zachovanie charakteru stavebných hmôt	43-44
C.1.7. Ochrana charakteru tradičnej skladby zástavby	44-45
C.1.8. Ochrana typických prvkov prostredia	45-49
C.1.8.1. Zásady nasvetlenia – iluminácie historických priestorov a budov....	49-50
C.1.9. Zásady diferencovaného prístupu pri ochrane, obnove.....	50-51
C.1.9.1. NKP	51
C.1.9.2. Objekty navrhnuté na zápis do ÚZPF	52
C.1.9.3. Objekty vytypované na zápis do ÚZPF	52
C.1.9.4. Objekty dotvárajúce historické prostredie	52-53
C.1.9.5. Objekty, ktoré nie sú v PÚ rušivé	53
C.1.9.6. Objekty, ktoré sú v PÚ rušivé	54
C.1.9.7. Objekty malej architektúry	54
C.1.10. Rezervné plochy a plochy po asanácii objektov	55-59
C.1.11. Zásady zachovania, ochrany, obnovy...malej architektúry.....	59
C.1.12. Zásady ochrany archeolog. nálezov a nálezísk	59
C.1.13. Zásady na ochranu, prezentácie historickej zelene	59-65
C.1.14. Požiadavky na primerané funkčné využitie územia	65-66
C.1.15. Požiadavky na riešenie dopravy	66-67
C.1.16. Zásady pre výber a použitie stavebných materiálov	68
C.1.17. Zásady pre riešenie infraštruktúry	68-70
C.1.18. Regenerácia pamiatkového územia	70
C.1.19. Prezentácia pamiatkového fondu	70-71
C.1.20. Spolupráca a účasť orgánov, organizácií	71-73

D. Záver	73
E. Prílohy k Zásadám ochrany, obnovy,	73
F. Grafická dokumentácia	73-74
G. Fotodokumentácia	74

I. Prílohy urbanisticko–historického výskumu

I.1. Textové prílohy

I.1.1. Zoznam evidenčných listov + tabuľkový prehľad objektov

G.1.8.1. Národné kultúrne pamiatky

Ev. list - číslo	Názov	Adresa	Parc. č.	Č. ÚZPF
19	Dom meštiansky – pamätný, s pamätnou tabuľou J. Kráľa	J. Kráľa ul. č. 349, 2952, 3028-9, 3073, 3223	1621	1580/1-2
26	Dom meštiansky	Nám. A. Hlinku č. 442	1690	10834/0
30	Kaštieľ	Nám. A. Hlinku č. 435, 2398	1706/1,2	1583/0
39	Kostol r. k. sv. Michala	Bernolákova ul. č. 490	1	1585/0
59	Župný dom	Župná ul. č. 314, 2391	658/1,2	1584/0
162	Mauzóleum s areálom	Prílepská ul.	1867, 1866	10966/1-3

G.1.8.2. Objekty navrhnuté na zápis do ÚZPF

Ev. list - číslo	Názov	Adresa	Parc. č.
54	Banka	Župná ul. č. 313	670
135	Župná nemocnica	J. Kráľa ul. č. 492	7/7
155	Gymnázium	Štúrova ul. č. 487	39

G.1.8.3. Objekty vytypované na zápis do ÚZPF

Ev. list - číslo	Názov	Adresa	Parc. č.
72	Vila	Bernolákova ul. č. 679	601
107	Vila	Sládkovičova ul. č. 452	1843
114	Vila	Sládkovičova ul. č. 461	1822

G.1.8.4. Objekty dotvárajúce historické prostredie

Ev. list - číslo	Názov	Adresa	Parc. č.
1.	Banka	Župná ul. č. 296	1508
2.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 298, 791	1509/1, 1512/1, 1511
3.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 2100	1521/2
4.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 300	1521/1
5.	Obchodný dom	Župná ul. č. 304, 360, 3362	1676/1, 1676/4, 1676/3, 1676/6
6.	Vila	Župná ul. č. 305	1679/2
7.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 306	1681
10.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 308	1684
11.	Dom meštiansky	J. Kráľa ul. č. 348	1683
14.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 317	1685
15.	Kino (býv. sýpka)	Župná ul. č. 316	1688
21.	Dom rodinný	J. Kráľa ul. č. 354-5	1608-9, 1604-5
22.	Dom rodinný	J. Kráľa ul. č. 360, 361, 362, 365, 366	1576–1582, 1586-1587
23.	Dom rodinný	J. Kráľa ul. č. 439	1575
24.	Dom meštiansky	J. Kráľa ul. č. 440, 2312, 2863, 2986	1571
28.	Dom meštiansky	Nám. A. Hlinku č. 638	1703
43.	Dom meštiansky	Župná ul.	700/6
46.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 16, 297, 2905	691/1, 691/2, 691/4
47.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 302	690/1
49.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 303	677
50.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 309	676
51.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 310	674
52.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 311	673
53.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 15, 312	671
55.	Dom meštiansky	Robotnícka ul.	669
57.	Dom rodinný	Robotnícka ul.	665
58.	Dom meštiansky	Robotnícka ul.	664
60.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 315	656
61.	Dom meštiansky	Nám. A. Hlinku č. 438	655
62.	Dom meštiansky	Nám. A. Hlinku č. 437	651

63.	Dom meštiansky	Nám. A. Hlinku č. 788, 3076	650
64.	Dom meštiansky	Nám. A. Hlinku č. 2152-55, 2148-51, 3026	645
65.	Dom meštiansky	Nám. A. Hlinku č. 2138-40, 2146-47	643
66.	Dom rodinný	Bernolákova ul. č. 494	642
67.	Dom rodinný	Bernolákova ul. č. 493, 2217	639, 641
68.	Dom rodinný	Bernolákova ul. č. 495, 2957	637
69.	Dom rodinný	Bernolákova ul. č. 497	634
70.	Dom rodinný	Bernolákova ul. č. 504, 509, 3885	620
71.	Dom rodinný	Bernolákova ul. č. 508, 682	615, 618
73.	Dom rodinný	Bernolákova ul. č. 510	600
74.	Dom meštiansky	Bernolákova ul. č. 512	574
75.	Dom meštiansky	Štefánikova ul. č. 556	125
77.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 558	122/1
79.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 560	116
80.	Dom meštiansky	Štefánikova ul. č. 561, 3156	117
82.	Dom meštiansky	Štefánikova ul. č. 562	112/1
83.	Dom meštiansky	Štefánikova ul.	109
84.	Vila	Štefánikova ul. č. 556	108
85.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 629	106
86.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 644	103
87.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 568	101
90.	Dom rodinný	Dlhá ul. č. 911	98/2
91.	Dom rodinný	Dlhá ul. č. 173	68
93.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 889	63/1
94.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 1794	63/3
95.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 142	61
96.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 747	59/2
97.	Vila	Štefánikova ul. č. 567	57
98.	Rodinný dom	Štefánikova ul. č. 565	55
99.	Vila	Štefánikova ul. č. 563	52
100.	Vila	Štefánikova ul. č. 671	49/1
102.	Vila	Štefánikova ul. č. 559	45
103.	Vila	Štefánikova ul. č. 557	42

104.	Vila	Štefánikova ul. č. 555	31
105.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 450	1852
106.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 451, 3221	1850
112.	Dom meštiansky	Sládkovičova ul. č. 459	1826
113.	Vila	Sládkovičova ul. č. 460	1825
115.	Dom meštiansky	Sládkovičova ul. č. 462, 656	1818/1
116.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 463	1816/1
118.	Hospodárska budova	Sládkovičova ul. č. 465	1806
119.	Dom meštiansky	Sládkovičova ul. č. 466, 3009	1801/1-2
121.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 632	1739
122.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 627	1736
123.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 641	1733
124.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 868	1731/2
125.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 751	1730
126.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 1076	1728
127.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 842	1727
128.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 169	1726/2
129.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 142	1725
130.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 635	1721
131.	Dom meštiansky	Štefánikova ul. č. 630	1718/1
139.	Dom meštiansky	Bernolákova ul. č. 2261	7/11
151.	Vila	Štefánikova ul. č. 554	129
152.	Dom meštiansky	Štefánikova ul. č. 552	25
153.	Dom meštiansky	Štefánikova ul. č. 553	27, 29
154.	Banka	SNP ul. č. 486	3
156.	Budova jedálne	Štúrova ul.	33
157.	Dom meštiansky	J. Kráľa ul. č. 329	1535/2
163.	Cintorín	Prílepská ul.	1888

G.1.8.5. Objekty nerušivé v historickom prostredí

Ev. list - číslo	Názov	Adresa	Parc. č.
8.	Hospodárska budova	Župná ul. č. 360	1679/3
9.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 307	1682
12.	Dom rodinný	J. Kráľa ul.	1683
16.	Budova prevádzky	J. Kráľa ul. č. 726	1687/1
18.	Budova pošty	Župná ul.	1950
27.	Dom meštiansky (Slovenská sporiteľňa)	Nám. A. Hlinku č. 639, 640	1699, 1700
32.	Budova mestského úradu	1. mája ul. č. 442	1708
33.	Dom meštiansky	A. Kmeťa ul. č. 689	1696
34.	Vila	A. Kmeťa ul. č. 2022	1695
35.	Vila	A. Kmeťa ul. č. 653	1694
44.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 295	700/1, 700/7
45.	Dom meštiansky	Župná ul. č. 16, 17	697
76.	Budova fary	Štefánikova ul. č. 2182	122/3
81.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 3357	112/2
88.	Dom rodinný	Dlhá ul. č. 2044	100/1
89.	Dom rodinný	Dlhá ul. č. 587	98/1
101.	Budova jedálne	Štefánikova ul. č. 671	49/2
108.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 454	1840/1
109.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 453	1841/3
110.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 1879	1839
117.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 2064	1817/2
120.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 754	1742
132.	Domov dôchodcov	Sládkovičova ul. č. 730	1715
134.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 48	1710/2
136.	Nemocnica – odd. detské	Bernolákova ul. č. 502	7/17
137.	Nemocnica – odd. pôrodnice	Bernolákova ul. č. 491	7/2
138.	Nemocnica	Bernolákova ul. č. 496	7/5
146.	Nemocnica - vrátnica	Bernolákova ul. č. 501	7/6
149.	Zdravotné stredisko	Bernolákova ul. č. 511	130/1

G.1.8.6. Objekty rušivé v historickom prostredí

Ev. list - číslo	Názov	Adresa	Parc. č.
13.	Polyfunkčný objekt	Župná ul. č. 3292, 3295	1678/3, 1678/4, 1676/8
17.	Garáž	J. Kráľa ul. č. 15	1686/2
20.	Budova verejnej správy	J. Kráľa ul. č. 1878	1617/3
25.	Dom meštiansky	J. Kráľa ul. č. 441, 3087-9	1570
29.	Budova obchodnej prevádzky	J. Kráľa ul. č. 637	1704
36.	Výrobné haly	1. mája ul. č. 442	1691
48.	Budova obchodnej prevádzky	Župná ul.	690/2
56.	Závodný klub	Robotnícka ul. č. 369	666/1
78.	Dom rodinný	Štefánikova ul. č. 3072	122/2
92.	Dom rodinný	Dlhá ul. č. 586	65
111.	Reštaurácia	Sládkovičova ul. č. 1872	1834
133.	Dom rodinný	Sládkovičova ul. č. 475	1712
141.	Márnica	Bernolákova ul. č. 909	7/16
142.	Hospodárska budova	Bernolákova ul. č. 2262	7/13
143.	Hospodárska budova	Bernolákova ul. č. 2263	7/14, 7/15
144.	Hospodárska budova	Bernolákova ul. č. 2259	7/8
145 .	Hospodárska budova	Bernolákova ul. č. 2260	7/9, 7/10
147.	Rozvodňa - trafostanica	Bernolákova ul. č. 2257, 2258	7/3, 7/4
148.	Rozvodňa	Bernolákova ul. č. 2264	7/18
150.	Trafostanica	Štefánikova ul. č. 2194	130/2
158.	Obchodný dom	J. Kráľa ul. č. 3034	1636/1
159.	Priemyselná hala	Robotnícka ul.	658/13
160.	Priemyselná hala	Robotnícka ul.	658/10-11, 658/3, 658/6, 658/7
161.	Priemyselná hala	Robotnícka ul. č. 2932	658/8, 658/9
165.	Budova odborného učilišťa	SNP ul. č. 3196, 3197	1881/6, 1881/8, 1881/9
166.	Budova prevádzky	Sládkovičova ul. č. 1	1885
167.	Školské učebne	SNP ul. č. 2049	1880, 1884, 1870, 1878, 1881/5
168.	Administratívna budova	Sládkovičova ul. č. 2205	1853, 1854, 1855
169.	Zdravotné zariadenie	Sládkovičova ul. č. 3180	1881/7
170.	Trafostanica	Sládkovičova ul. č. 2294	1881/19

171.	Kotolňa	SNP ul. č. 3179	1857/3
172.	Obchodné stánky	Nám. A. Hlinku	1904

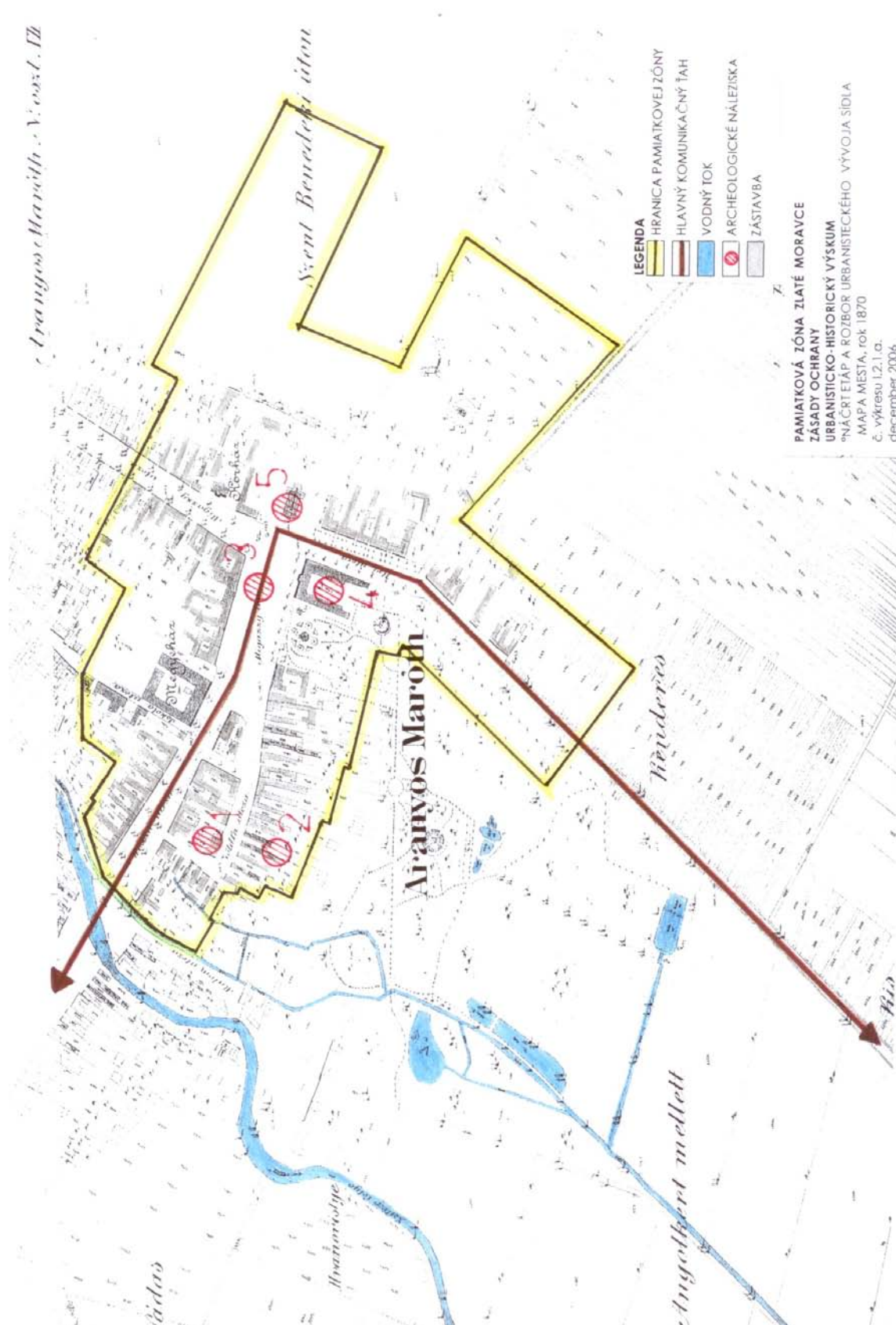
G.1.8.7. Objekty malej architektúry

Ev. list - číslo	Názov	Adresa	Parc. č.	Č. ÚZPF
31	Pomník J. Kráľa	Nám. A. Hlinku	1707	1582/0
37	Súsošie Kalvárie	Nám. A. Hlinku	1912	-
38	Fontána	Nám. A. Hlinku	1904	-
40	Socha sv. J. Nepomuckého	Nám. A. Hlinku	6	návrh na vyhlásenie
41	Kríž s Ukrižovaným	Nám. A. Hlinku	2	-
42	Tabuľa pamätná Umučení antifašisti	Nám. A. Hlinku	1904	1579/0
140	Fontána	Bernolákova ul.	1706/1	-
164	Súsošie sv. Trojice	Sládkovičova ul.	1906	-

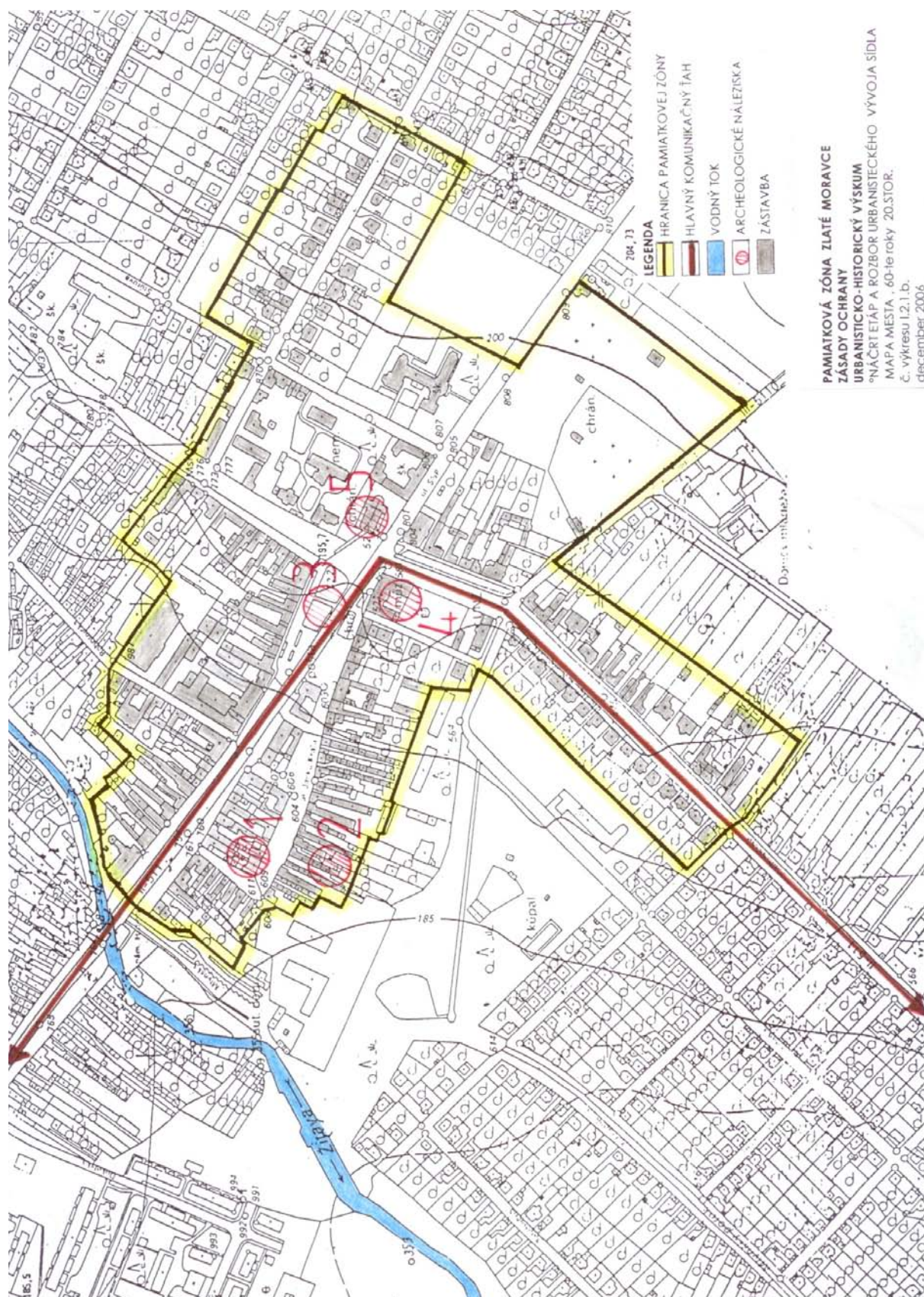
I.2. Grafická dokumentácia

I.2.1. Náčrty etáp a rozboru urbanistického a stavebného rozvoja pamiatkového územia

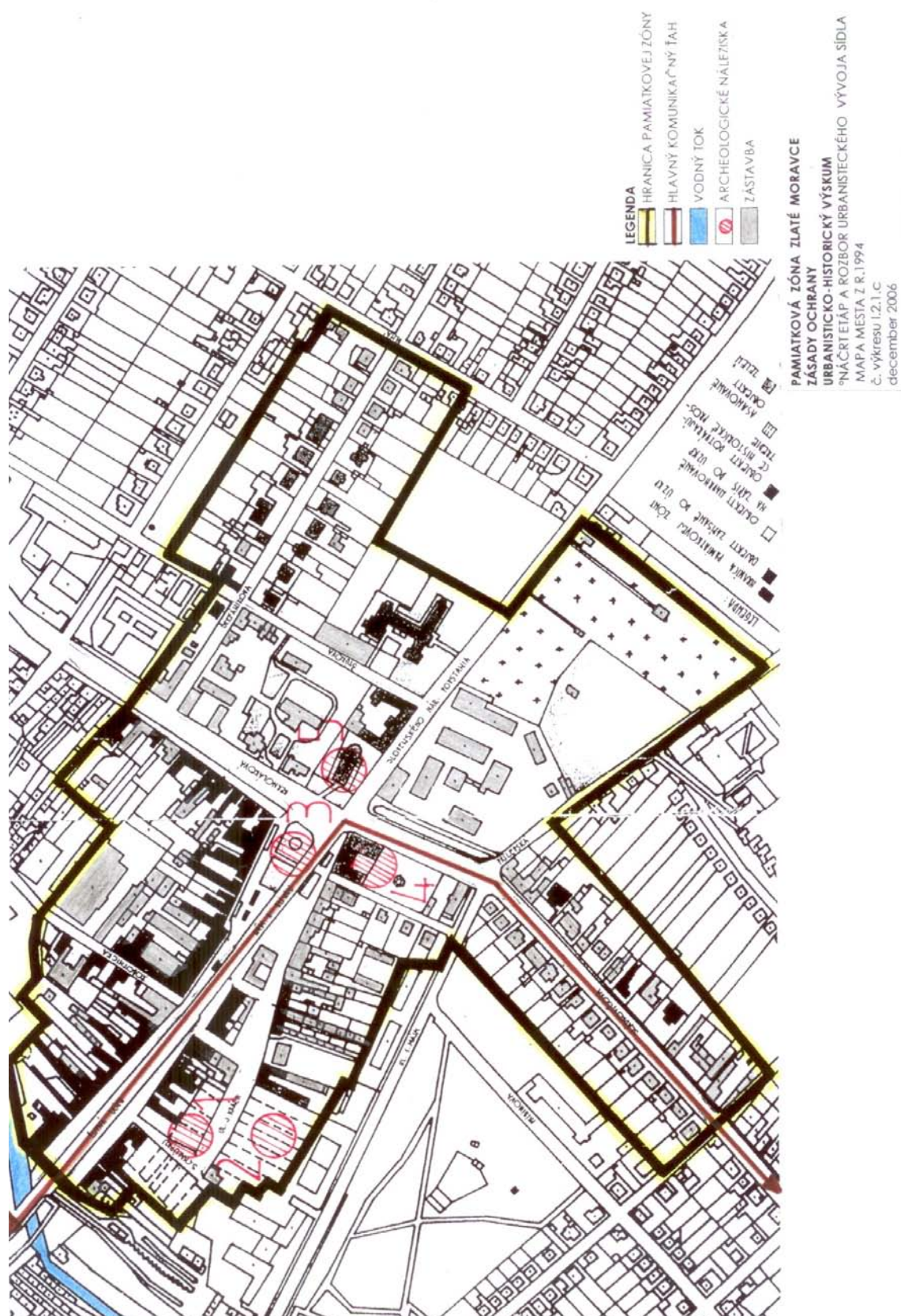
a) Mapa mesta Zlaté Moravce, koniec 19. stor.

b) Mapa mesta Zlaté Moravce, 60-te roky 20. stor.

c) Mapa mesta Zlaté Moravce, rok 1994

I.3. Fotografická dokumentácia

I.3.1. Historické mapové podklady

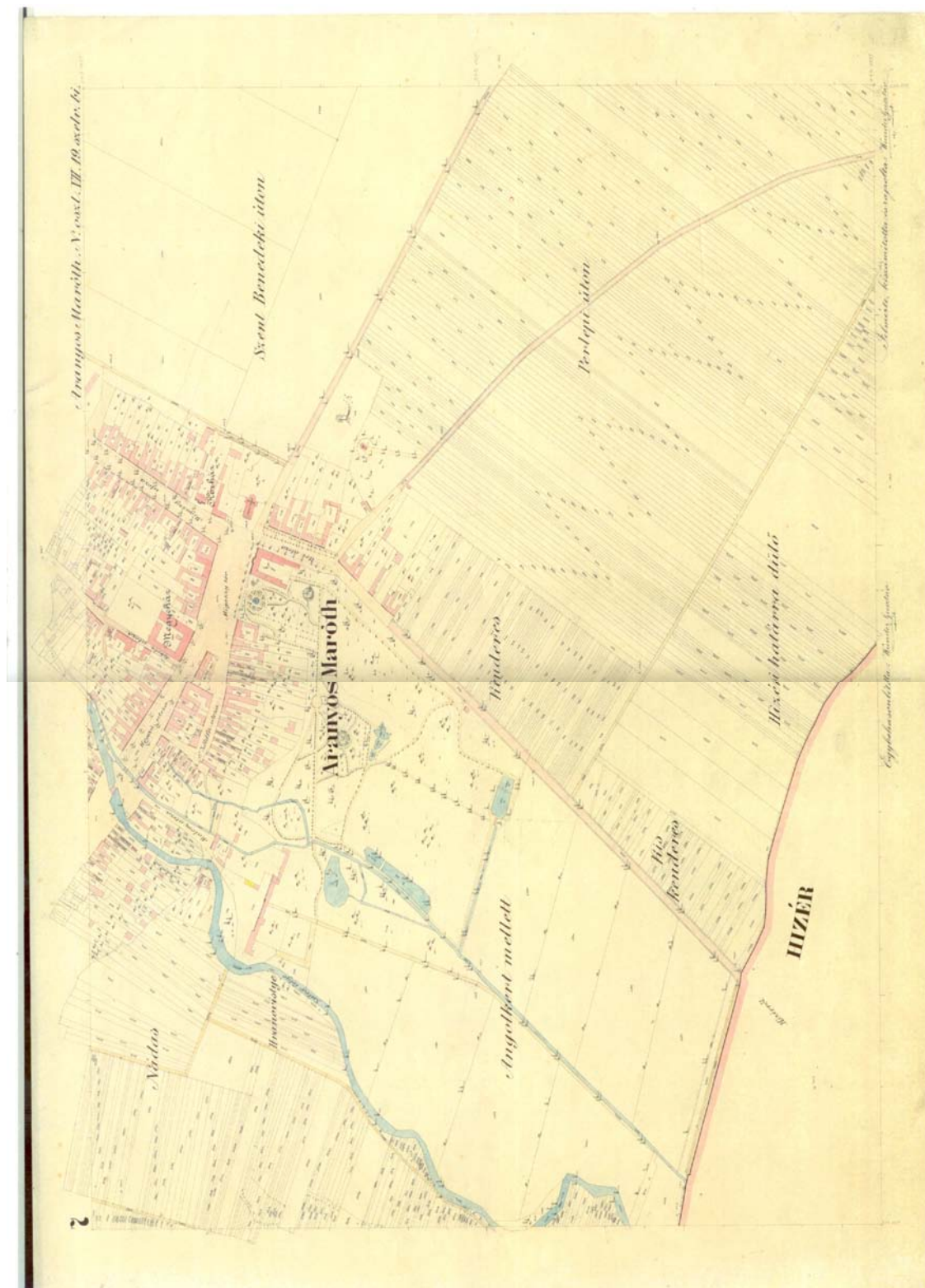
I.3.1.1. Historická katastrálna mapa Zlatých Moraviec z roku 1857; Archív: MV SR - Štátny archív v Nitre

I.3.1.2. Historická katastrálna mapa Zlatých Moraviec z roku 1864; Archív: MV SR – Štátny archív v Nitre

I.3.1.3. Historická katastrálna mapa Zlatých Moraviec z konca 19. stor., Archív: PÚ SR Bratislava

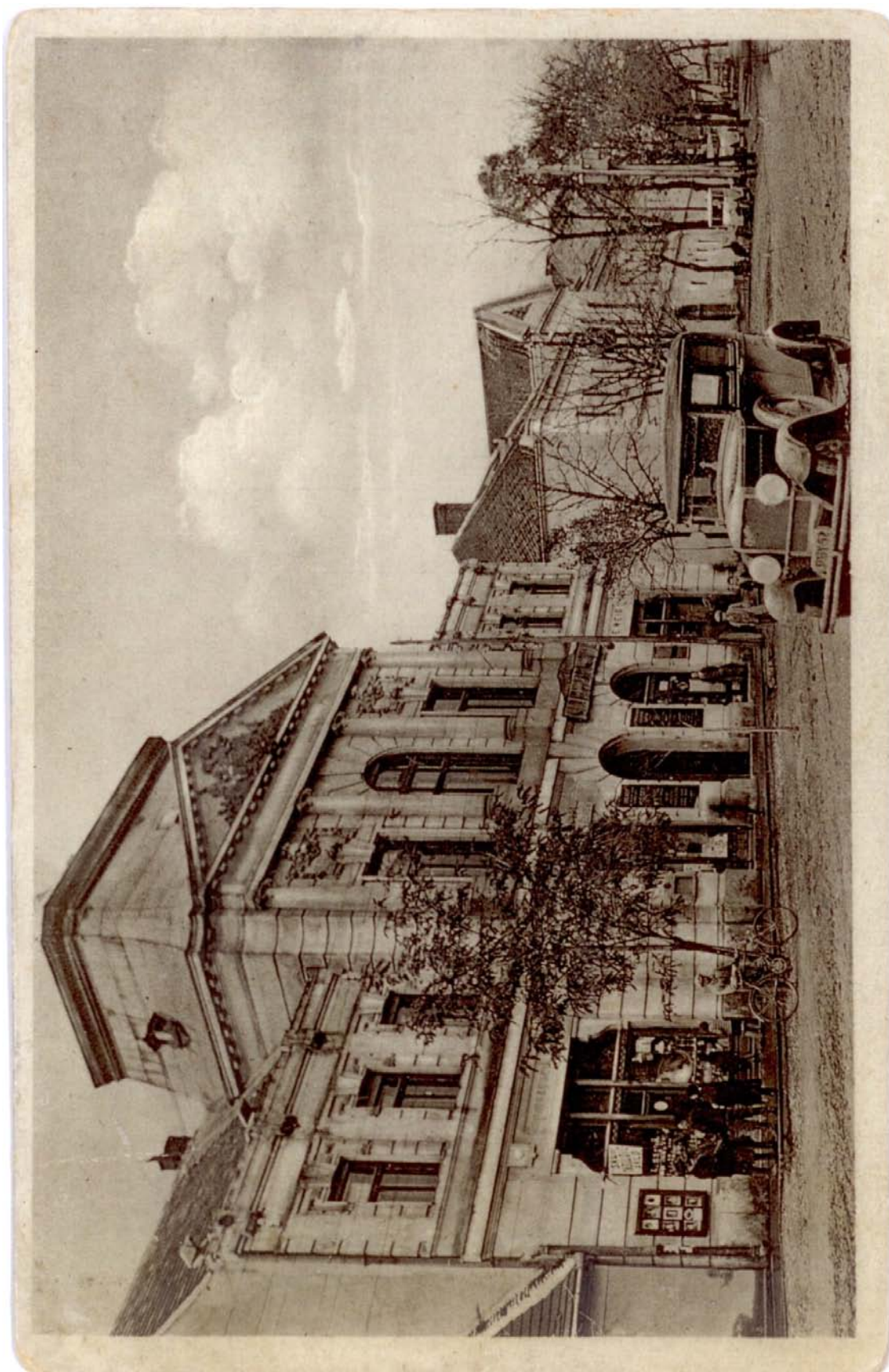

I.3.2. Historické fotografie, súkromný archív p. Tomajku, Zlaté Moravce:

I.3.2.1. Historická fotografia; pohľad z juhu do priestoru Ul. Župná a Nám. A. Hlinku; 19. stor.

I.3.2.2. Historická fotografia; pohľad zo západu na severnú uličnú radovú zástavbu Ul. Župná; r. 1931

I.3.2.3. Historická fotografia; pohľad z juhu na severnú uličnú zástavbu Ul. Župná; 1.pol. 20. stor.

I.3.2.4. Historická fotografia; pohľad zo západu na uličnú radovú zástavbu Ul. Župná; r. 1918-1938

I.3.2.5. Historická fotografia; pohľad z juhu na uličnú radovú zástavbu Ul. Župná; 1. pol. 20. stor.

I.3.2.6. Historická fotografia; pohľad zo západu na Nám. A. Hlinku s dominantou kostola; r. 1939-1944

I.3.2.7. Historická fotografia; pohľad zo západu na kostol, v popredí súsošie Kalvária; Nám. A. Hlinku; r. 1932

I.3.2.8. Historická fotografia; pohľad z juhozápadu na Nám. A. Hlinku s priehľadom do Ul. Bernolákova; zač. 20. stor.

I.3.2.9. Historická fotografia; pohľad na kaštieľ, Nám. A. Hlinku; koniec 19. až zač. 20. stor.

Aranyosmarót

Gróf Migazzi-kastély

I.3.2.10. Historická fotografia; pohľad z juhozápadnej strany do priestoru
Sládkovičovej ulice; r. 1890

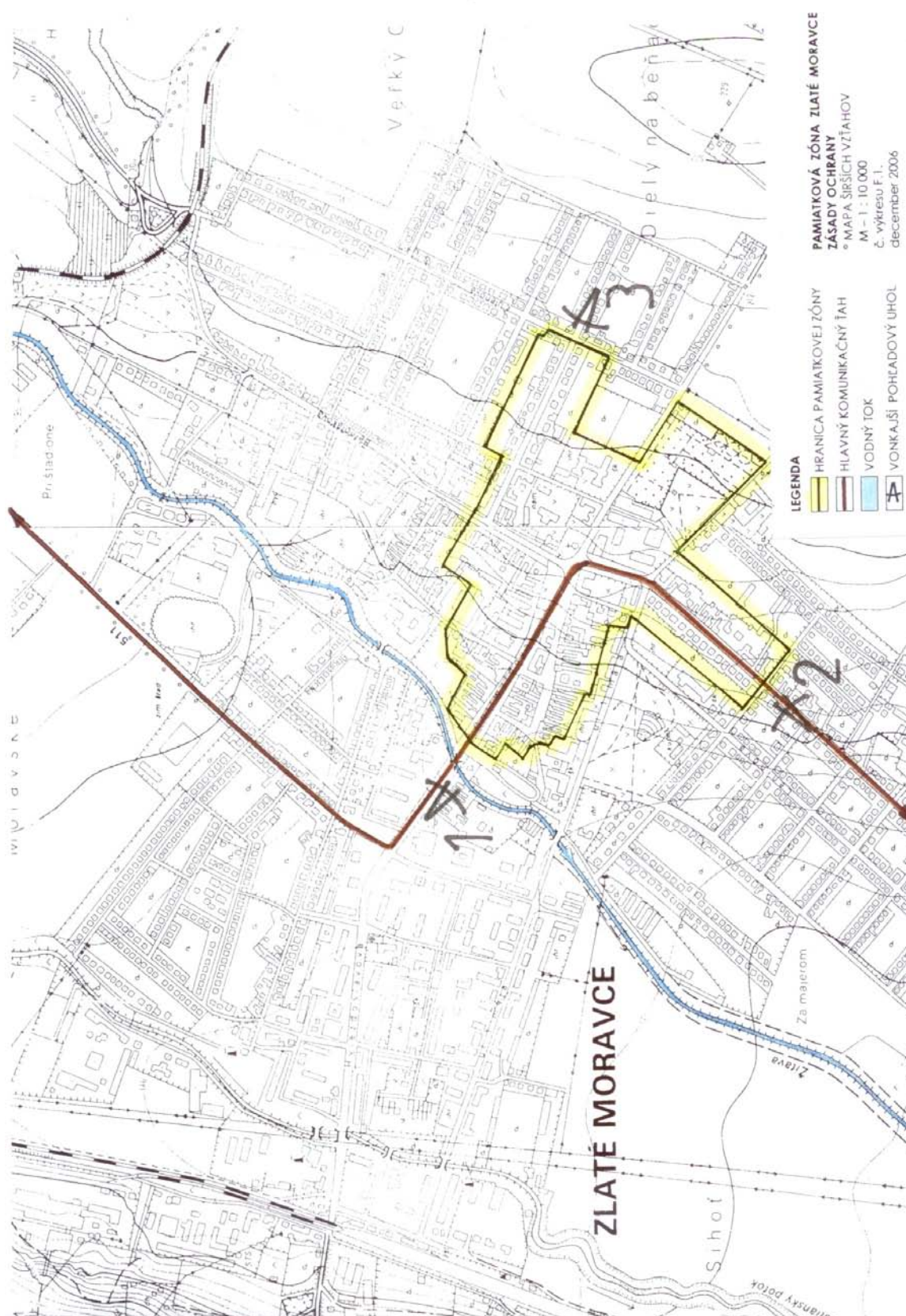
I.3.2.11. Historická fotografia; pohľad z juhovýchodu do priestoru Ul. Bernolákova; r. 1890

E. Prílohy k Zásadám ochrany, obnovy a prezentácie hodnôt územia

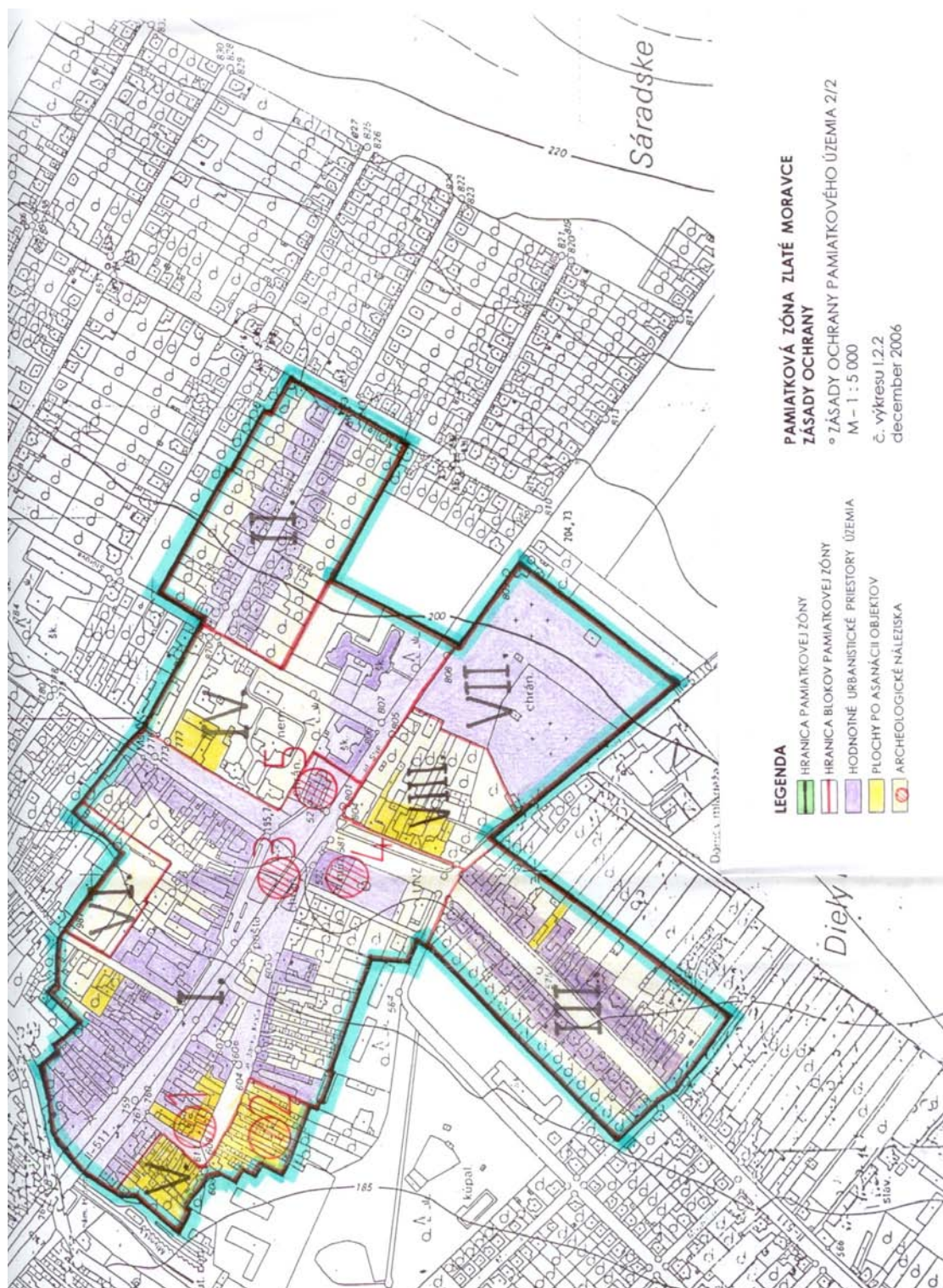
F. Grafická dokumentácia

F.1. Mapa širších vzťahov M 1:10 000

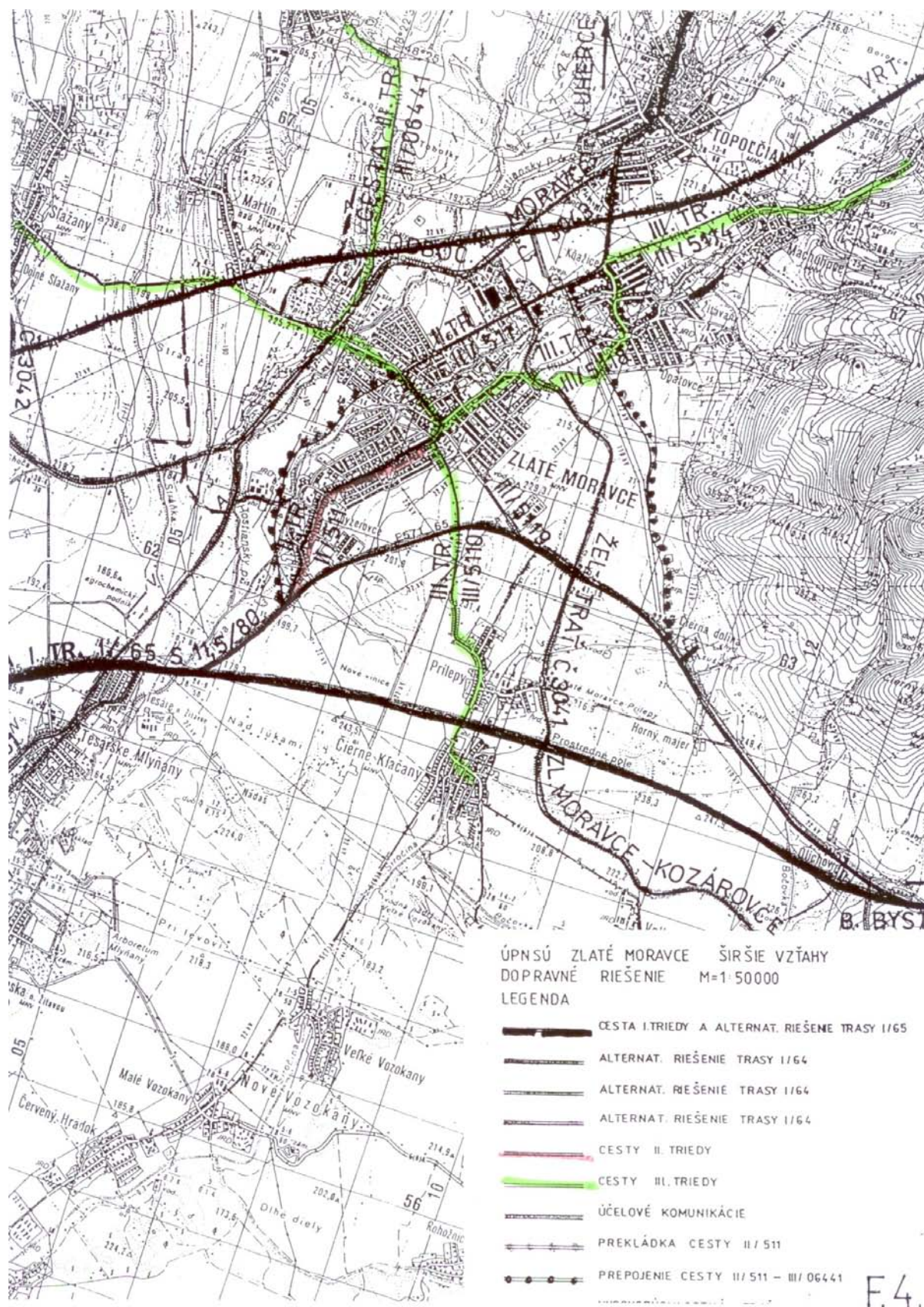

F.2. Výkresy zásad ochrany pamiatkového územia:

F.2.2. Výkres zásad ochrany pamiatkového územia 2/2 M 1: 5000

F.4. Výkres ÚPN SÚ Zlaté Moravce, širšie vzťahy dopravné riešenie M 1 : 50000

G. Fotodokumentácia

G.1. Fotodokumentácia KPÚ Nitra, pracoviska v Topoľčanoch, júl – november 2006

- G.1.1. Vonkajší pohľad č. 1 - na územie pamiatkovej zóny do priestoru Ul. Župná, zo severozápadnej strany od rieky Žitavy
- G.1.2. Vonkajší pohľad č. 2 - na územie pamiatkovej zóny do priestoru Ul. Sládkovičova, z juhozápadnej strany ulice
- G.1.3. Vonkajší pohľad č. 3 - na územie pamiatkovej zóny do priestoru Ul. Štefánikova, z juhovýchodnej strany ulice

G. 1.1.

G. 1.2.

G. 1.3.

Foto: I. Bielik, júl – nov. 2006

- G.1.4. Vnútorý pohľad č. 1 - z juhozápadu do priestoru Ul. Župná
G.1.5. Vnútorý pohľad č. 2 - z Migazziho ul. do Ul. J. Kráľa
G.1.6. Vnútorý pohľad č. 3 - od pamätného domu J. Kráľa do Migazziho ul. a na čelnú fasádu VÚB

G. 1.4.

G. 1.5.

G. 1.6.

Foto: I. Bielik, júl – nov. 200

- G.1.7. Vnútrotný pohľad č. 4 - na Ul. Župnú (so Župným domom v popredí)
 G.1.8. Vnútrotný pohľad č. 5 - od budovy Pošty na Nám. A. Hlinku
 G.1.9. Vnútrotný pohľad č. 6 - z Nám. A. Hlinku na severnú stranu námestia

G.1.7.

G.1.8.

G.1.9.

- G.1.10. Vnútorňý pohľad č. 7 - z Nám. A. Hlinku na budovu Pošty a do Ul. J. Kráľa
G.1.11. Vnútorňý pohľad č. 8 - z východnej strany Nám. A. Hlinku od kostola na severnú stranu námestia
G.1.12. Vnútorňý pohľad č. 9 - z Ul. SNP do priestoru Nám. A. Hlinku

G. 1.10.

G. 1.11.

G. 1.12.

G.1.13. Panoramatický pohľad na mesto z východného smeru

G.1.14. Panoramatický pohľad zo západného smeru

Pohľad z východného smeru, z cestnej komunikácie Nitra – Žiar nad Hronom

Pohľad zo západného smeru, z cestnej komunikácie Zlaté Moravce – Sľažany

Foto: Ing. arch. E. Gažiová, dec. 2006

G.1.15. Letecký pohľad na intravilán mesta (z archívu Mesta Zlaté Moravce)

